

ŽELEZAR

JESENICE, DNE 16. AVGUSTA 1984

ŠTEVILKA: 32 • XXXIII

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev (KJ), kot predhodnik Železarnja začel izhajati 26. januarja 1937. Železarnja izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajst-dnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zasluga za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik: Jozica Van - Naslov: Uredništvo Železarnja, SZ - Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oprosteč, prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 42/1-72.

SKUPNA IN GOTOVA PROIZVODNJA V JULIJU POD PLANOM

Proizvodnja v juliju ni potekala najbolje, na kar je vplivala predvsem velika odsotnost zaposlenih zaradi dopustov. Dobava vložka iz tujih virov, predvsem za uslužnostno prevajanje, je bila precej boljša kot v juniju. Z operativnim programom predvidena skupna proizvodnja je bila dosežena 94,5 % in gotova vključno z uslužnostnim prevajanjem 87,5 %.

TOZD PLAVŽ

V obeh plavžih so kljub nekaterim krajšim obratovalnim zastojem obratovali dobro in dosegli načrtovano skupno proizvodno 100,1 %.

TOZD JEKLARNA

Od 15. julija so v SM jeklarni obratovali s štirimi SM pečmi in načrtovano skupno proizvodnjo dosegli z 99,1 %. V elektro jeklarni so zaradi raznih kraj-

ših obratovalnih zastojem obratovali nekoliko slabše in dosegli družbeni plan skupne proizvodnje s 97,2 %.

Na napravi za kontinuirno vlivanje jekla so imeli v juliju zaradi uvajanja nove kvalitete EO nekaj težav. Zato so vili samo 4.080 ton ali 97,1 % načrtovane količine.

TOZD LIVARNA

V Livarni so v juliju dosegli 100,7 % z gospodarskim načrtom predvidene skupne proizvodnje. Tujim naročnikom so odpremili 30 ton.

TOZD VALJARNA BLUMING-SKEKEL

Zaradi manjše proizvodnje v Jeklarni in zakladijanja večjih količin hladnih blokov iz zaloge so narasli predvsem za (Nadaljevanje na 4. strani)

Kovanje zamašnega droga za martinarno (foto I. Kučina)

KVALITETNEGA PREMIKA NE MOREMO PRIČAKOVATI, NE DA BI DOSLEDNO UVELJAVILI SISTEM DELITVE PO DELU

»Da bi dosegli večjo produktivnost dela, nas čaka pomembna naloga, da izboljšamo sistem delitve po delu, tako da bo postal glavna spodbuda za produktivnost in tudi za uspešnejše upravljanje in učinkovitejše poslovanje sploh. Zda se s tem precej ukvarjamo. Toda tudi tu moramo odločno premagovati odpore in odpravljati slabosti. Ne smemo dopustiti uravnilovke, prav tako pa ne smemo dovoliti neupravičenih razlik, za katerimi ni ustreznega delovnega prispevka in ki se spreminjajo v privilegije na račun drugih. Takšne težnje in pojave moramo preprečiti. Porajajo namreč upravičeno nezadovoljstvo delavcev in nam povzročajo družbeno in politično škodo.« (Tovariš Tito na XI. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije, 20. junija 1978.)

»Vprašanje dohodka in 'dohodkovnih odnosov' — kakor spričo pomanjkanja boljšega termina imenujemo ekonomske odnose med delavci oziroma temeljnimi organizacijami združenega dela pri pridobivanju, razporejanju, združevanju in skupni porabi dohodka — je dejansko centralno vprašanje reproduciranja socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov in, dejal bi, centralno vprašanje graditve in nadaljnega razvoja našega gospodarskega sistema na temeljih socialističnega samoupravljanja. Če tega vprašanja v prihodnje ne bomo reševali na podlagi zelo jasnih smeri razvoja, bodo nastopile razne negativne posledice tako za sam razvoj samoupravljanja kakor tudi za materialni, gospodarski razvoj naše družbe. Predvsem se bodo v procesu družbene reprodukcije pojavili, če se dohodkovni odnosi ne regulirajo ustrezno, nekateri faktorji, ki se bodo vsiljevali od zunaj in si prizadevali dirigirati družbeni kapital, ali pa se bodo zaradi zapiranja organizacij združenega dela vase zveza komunistov, sindikat in druge družbenopolitične organizacije morale vsiljevati kot nekakšna moralopolitična sila, ki bo apelirala na zavest delavcev in jih prisiljevala k nečemu, česar sami ne bodo čutili neposredno kot svoj lastni interes, kar pa bo vodilo k ustvarjanju prepada med zvezo komunistov in sindikatom na eni strani ter širokimi množicami delavcev na drugi strani.« (Edvard Kardelj: Svobodno združeno delo — brionske diskusije, 1974—1978.)

Tako sta o tem temeljnem razvojnem vprašanju razmišljala naša velika ideologa in stratega socialistične revolucije Josip Broz Tito in Edvard Kardelj in negativne posledice, na katere je predvsem opozarjal Edvard Kardelj, se že nekaj časa kažejo tako v razvoju samoupravljanja kakor tudi v materialnem oziroma gospodarskem razvoju, čeprav je načela in mehanizme za uresničevanje dohodkovnih odnosov zelo prodorno in konkretno novembra 1976 opredelil zakon o združenem delu, ki je bil sprejet z najširšo udeležbo delavcev in občanov v vseh fazah njegove izdelave.

Ob tem uvodu nas seveda zanima, kako daleč smo prišli v naši železarni pri uresničevanju zakona o združenem delu oziroma Kardeljeve razlage 'dohodkovnih odnosov'. Če bomo pri tej oceni pošten, bomo morali priznati, da smo še vedno blizu podjetniškim in meznim odnosom kot dohodkovnim odnosom, kot jih opredeljuje zakon o združenem delu. V tem pogledu ni niti ustreznih prizadevanj, večini delavcev ni znana usoda dosedanjega dela pri razvidu del in nalog, o pridobivanju, razporejanju, združevanju in skupni porabi dohodka še vedno odločajo v ozkih krogih, pri delitvi osebnega dohodka je še vedno prisotna uravnilovka, z linearnim povečevanjem osebnega dohodka pa se povečujejo tudi neupravičene razlike. Negativne posledice, ki se zaradi tega stanja in zaostajanja za uresničevanjem zakona o združenem delu čutijo v naših temeljnih organizacijah in delovni skupnosti, poskušamo sicer z različnimi sklepi in moralopolitičnimi pozivi odpravljati ali zmanjševati, vendar pa ima vse to le kratkotrajne vrednosti.

Iz nekaterih temeljnih organizacij se sicer slišijo pobude, da je potrebno v Železarni urediti dohodkovne odnose, nekaterim pa izgleda tako stanje ustreza, čeprav se znotraj TOZD srečujejo z različnimi težavami, ki bi jih lahko imenovali z nedisciplino, slabo organizacijo dela, nizko produktivnostjo, zgrešenimi kvaliteta, številnimi okvarami, visokimi proizvodnimi stroški in podobno. Ob vsem tem se resnično sprašujemo, ali najbolj odgovorni v Železarni od poslovnih in samoupravnih organov do družbenopolitičnih organizacij ne razumejo bistva uveljavljanja in spoštovanja z ustavo in zakonom opredeljenih neodtujljivih pravic delavcev pri pridobivanju in razpolaganju z realiziranim dohodkom, ali pa so tehnokratsko-birokratske sile v poslovnih organih in strokovnih službah tako močne, da pomenijo oviro, da bi stvari premaknili naprej.

Med vzroke za zaostajanje naše železarne pri uresničevanju ustavnega položaja delavcev moramo prav gotovo vključiti tudi premajhno inventivnost pri oblikovanju sistema delitve po delu in pomanjkanje znanstvenega pristopa k temu delu, ki med drugim pomeni tudi prevzemanje in nadaljnje razvijanje vsega tistega, kar se je v preteklih sistemih delitve osebnega dohodka izkazalo kot stimulatno, ki so po zelo enostavnih izračunih še pred zakonom o združenem delu stimulirali narejeno količino, doseženo kvaliteto, materialne stroške oziroma prihranke in porabljen čas, v nasprotju s sedanjim sistemom, ki pretirano vrednoti količino, na nekaterih področjih pa celo pospešuje nedelo ali slabo delo. To je sicer le en element iz celosti 'dohodkovnih odnosov', ki pa ga urejamo že v nedogled, vendar pa zelo pomemben pri doseganju ciljev, ki smo si jih zadali z družbenim planom in sanacijskimi programi.

Pri vsem tem se postavlja vprašanje, kaj delajo sindikalne organizacije in organi v TOZD in delovni skupnosti v naši železarni, ki imajo ustavno pravico in dolžnost, da se borijo za tak položaj delavskega razreda, kot ga določa ustava. Ali velja tudi za našo železarno ugotovitev v gradivu za 13. sejo centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije, ki ugotavlja, da se »zveza komunistov oziroma družba v celoti še danes srečuje s pojavom birokratsko-tehnokratskih španovij med partijskimi in izvršilno-upravnimi, poslovnimi, bančnimi in drugimi podobnimi strukturami, povezavi, ki ohranjajo in reproducirajo monopol odločanja o presežnem delu...« O vseh teh vprašanjih bodo morali pogumno in objektivno spregovoriti komunisti v Železarni, ko bodo obravnavali predlog sklepov centralnega komiteja ZKJ o uresničevanju vodilne vloge ZKJ ter krepitvi njene idejne in akcijske enotnosti.

PROGRAM AKTIVNOSTI ZVEZE SINDIKATOV NA PODROČJU ŽIVLJENJSKEGA STANDARDA

Izhajajoč iz enotnosti in medsebojne odvisnosti ekonomskih in socialnih ciljev dolgoročni program gospodarske stabilizacije odpira nove perspektive tudi na področju življenjskega standarda kot enega najpomembnejših motivov za delo in samoupravno angažiranje delavcev v združenem delu.

V zadnjih letih in še posebno v letu 1984 na področju življenjskega standarda nastajajo takšna gibanja, ki ogrožajo ustvarjanje nekaterih osnovnih opredelitev dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije. Posebno se ne izpolnjujejo opredelitve iz resolucije o družbeno-ekonomskem razvoju v

letu 1984, ki se nanašajo na umirjanje inflacije, rasti cen in življenjskih stroškov. Posledice takih gibanj so vse težje. Moteni so proizvodni in samoupravni tokovi in socialni problemi so vse številnejši in resnejši. Stalno siromašenje materialne osnove združenega dela, v pogojih visoke inflacije, objekti-

vno zožuje prostor združenemu delu, da bi z lastnimi močmi in možnostmi reševalo te probleme.

Čeprav je eden od osnovnih ciljev letošnje resolucije zaustavljanje upadanja realnih osebnih dohodkov, to ni uresničeno. To objektivno zahteva od zveze sindikatov odločno aktivnost pri ustvarjanju zaščitne vloge, ki bo z vplivom na skupne ekonomske tokove in racionalizacijo družbenega gospodarstva zagotavljala ohranjanje življenjskega standarda delavcev. Nadaljnja perspektiva razvoja življenjskega standarda je predvsem v ustvarjanju dinamične in stabilne rasti gospodarstva na osnovi večje produktivnosti dela, zmanjševanja stroškov, ustvarjanja večjega dohodka in skozi to nove okrepitev socialističnega samoupravnega sistema.

Nedoslednost in počasnost pri ustvarjanju dogovorjene politike in neugodna gospodarska gibanja so zaosttrili probleme na področju življenjskega standarda v takšnih dimenzijah, da svet Zveze sindikatov Jugoslavije sedanje stanje ocenjuje kot skrajno resno. To zahteva od vseh družbenih dejavnikov, da z odločnimi ukrepi začnejo stanje hitreje spreminjati. Zveza sindikata bo svoje obveze v tem pogledu ustvarjala samostojno in skupaj z vsemi ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami.

Vse subjektivne sile družbe morajo ustvarjati takšne pogoje, da bodo delavci kot samoupravitelji reševali ta bistvena vprašanja in da se s sistemom to še posebno omogoča in pospešuje.

Od organizacij in organov zveze sindikatov (Nadaljevanje na 7. strani)

OSEBNI DOHODKI ZA JULIJ

Gibanje proizvodnih rezultatov v juliju nas je navdajalo z upanjem, da bo osebni dohodek za ta mesec krepko presegel izplačilo za junij. Žal pa so se proti koncu meseca rezultati poslabšali. Samo polovica TOZD je izpolnila svoje proizvodne obveznosti v pričakovani višini, druga polovica pa je zaostala, tako da je skupna proizvodnja komaj presegla dosežek prejšnjih mesecev, ko so bili veliki izpadi proizvodnje zaradi generalnih remontov ključnih obratov. Osebni dohodek je sicer večji kot v juniju, vendar ne na račun rezultatov, ampak zgolj zaradi razporeditve delovnega časa (delo na praznik, 31 obratovalnih dni, nadomeščanje manjkajočih delavcev).

Na višino osebnega dohodka je posredno vplival tudi obseg dopustov. Čeprav s količino proizvodnje ne moremo biti zadovoljni, pa moramo po drugi strani le ugotoviti, da je bila zaradi velike odsotnosti dosežena dokaj visoka produktivnost glede skupne proizvodnje in nekoliko skromnejša produktivnost, merjena z gotovo proizvodnjo. Kot merilo proizvodne uspešnosti se v

večini primerov uporablja skupna proizvodnja. Stimulacija za rast produktivnosti je zato visoka, nadpovprečna. Izjema so le TOZD Valjarna žice, Žičarna in Želbarna, kjer so bile dosežene količine daleč pod zmogljivostmi.

Obdobje dopustov vpliva tudi na obseg izvoza. Naročila za to obdobje so skromnejša, ker tudi naši kupci v tujini (Nadaljevanje na 2. strani)

IZVOZ V JULIJU SLABŠI, OBVEZNOSTI ŠE VELIKO

Program izvoza za julij in avgust je bil količinsko in vrednostno manjši kot v preteklih mesecih in kot ga zahteva letni gospodarski načrt, ker so se v Italiji, Avstriji in Zvezni republiki Nemčiji začeli letni dopusti. Te dežele so naši glavni kupci, vendar v letnem času zmanjšujejo svoje zaloge na minimum in ne sprejemajo novih naročil. Zato pričakujemo, da se bo število naročil iz teh držav povečalo ob koncu dopustov v tujini.

Podobno je tudi v vzhodnoevropskih državah, ki zaradi dopustov ne sprejemajo novih pošiljk blaga.

Za julij smo programirali 5870 ton naših izdelkov v vrednosti 1.904.400 dolarjev. Program smo izpolnili 88,9 odstotno, saj smo izvozili 4667 ton izdelkov v vrednosti 1.692.340 dolarjev.

Na tako izpolnjevanje plana je vplivalo predvsem to, da smo morali zaradi dopustov v Italiji proizvodnjo več kot štiristo ton hladno valjanih travkov iz Hladne valjarne Bela prenesti v september. Tudi našemu kupcu Oerlikon Zürich smo dolžni štiristo ton valjane (Nadaljevanje na 2. strani)

JULIJSKA PRODAJA ZAOSTAJA ZA NAČRTI

S prodajo in storitvami prevajanja v višini 33.779 ton smo v juliju zaostali za operativnim načrtom prodaje za 3 %, za nekoliko višjim družbenim načrtom prodaje pa za 6 % ali 2.216 ton. Ustvarili smo 3.337 milij. din realizacije. S to višino realizacije smo po polletnem zaostajanju vrednostnih rezultatov prvič presegli načrtovano vrednost prodaje, na kar je vplivala dobra struktura prodanih izdelkov in julijska uskladitev prodajnih cen naših izdelkov.

Storitvene TOZD v juliju izkazujejo dobre poslovne rezultate, z upoštevanjem vse prodaje in storitev pa znaša skupna zunanja realizacija 3.386 milij. din, kar je 6 % več kot smo načrtovali.

Pregled prodaje po posameznih TOZD nam kaže, da so načrtovano količino in vrednost prodaje v juliju presegli v TOZD Valjarna debele pločevine, Vratni podboji, Jeklovlek, Elektrode in Želbarna, boljše vrednostne rezultate od planiranih so dosegli še v

TOZD Hladna valjarna Bela in Jesenice, Žičarna in Profilarna, medtem ko štiri TOZD v juliju niso dosegle oziroma presegle ne količinskih in ne vrednostnih načrtov.

Julijski rezultati nas pripeljejo do istih zaključkov kot smo jih navedli že mesec prej. Lahko smo namreč zadovoljni s strukturo prodanih izdelkov, ki je zadnje mesece na zelo visokem nivoju, kar je vplivalo na ugodne finančne (Nadaljevanje na 2. strani)

OB POMANJKANJU DELAVCEV ŠE OKVARE

Do 13. avgusta so po podatkih statistične službe v proizvodnih delovnih organizacijah izdelali 45.318,1 tone skupne proizvodnje, kar je le 85,8 % izpolnitve družbenega plana in 88,7 % operativnega programa za to obdobje.

Vzrok za velik zaostanek v izpolnjevanju plana je izpad proizvodnje v TOZD Plavž na plavžu 1, ki zaradi okvare ni obratoval od 7. avgusta dalje. Tako so plavžarji vili skupaj 5.032,7 tone grodja, kar je 75 % operativnega programa, ki je enak družbenemu planu.

Pomanjkanje surovega železa, remont na BBC električni peči ter 35-urni remont na LM peči so vzroki tudi za manjšo proizvodnjo jekla v TOZD Jeklarna. Do 13. avgusta so vili 15.531 ton jekla, kar je 93,8 % družbenega plana, oziroma 93,6 % nekoliko višjega operativnega programa.

Prav tako je pod planom tudi prodaja končnih izdelkov in storitev. V devetih odpremljenih dneh smo prodali le 11.028 ton, kar je 79,8 % družbenega plana in 85,4 % nekoliko nižjega operativnega programa.

OSEBNI DOHODKI ZA JULIJ

(Nadaljevanje s 1. strani)

ni v poletnih mesecih ne delajo s polno paro. Več so uspeli izvoziti le v TOZD Valjarna debele pločevine, za kar so delavci prejeli tudi višjo stimulacijo. Struktura proizvodnje se je poslabšala v vseh temeljnih organizacijah, ki imajo uveljavljeno stimulacijo za izboljšanje strukture. Zopet je edina izjema TOZD Valjarna debele pločevine, ki je ta mesec presegla povprečno strukturo lanskega leta za 5 %, prejšnje mesece pa jo je komaj dosegla ali pa je celo zaostajala. Ugodna struktura proizvodnje je bila dosežena tudi v TOZD Žičarna, ki že nekaj mesecev zapored skuša količinski izpad proizvodnje nadoknaditi z boljšo kvaliteto.

Ze omenjeno skomno izvrševanje planiranih proizvodnih obveznosti je vplivalo, da so premije za nadpovprečne rezultate manjše kot v prejšnjih mesecih. Samo temeljna organizacija Plavž je prvi normalni proizvodni mesec po remontu uspela oblikovati večjo premijo kot prejšnji mesec. V TOZD Valjarna debele pločevine so rezultati omogočili izplačilo premije, medtem ko mesec pred tem niso bili izpolnjeni pogoji za izplačilo, kar pomembno prispeva k pozitivni razliki osebnega dohodka delavcev te temeljne organizacije.

V nekaj temeljnih organizacijah je bilo izpolnjevanje planirane proizvodnje še zlasti peneče. To velja v prvi vrsti za elektrojeklarno v TOZD Jeklarna, TOZD HV Jesenice, Valjarna blumingštel in Žičarna. V teh temeljnih organizacijah so premije za več kot 1.000 din nižje v primerjavi z junijem. V nekaterih temeljnih organizacijah rezultat ni odstopal v negativno smer, vendar so premije na delavca kljub temu manjše zaradi manjšega obsega učinkovitega dela. Kot vsa druga merila učinkovitosti se tudi premije računajo le na čas dela, odsotnost pa se računa iz povprečja predhodnih treh mesecev.

Nekaj mesecev zapored smo ugotovljali porast nadurnega dela, tokrat pa gre na ravni Železarne za občutno zmanjšanje. Nadure so se zmanjšale zlasti v vzdrževalni dejavnosti, ki je bila prejšnje mesece obremenjena z velikimi remontami. Celotni obseg nadur, tudi pri vzdrževalcih, pa je še vedno bistveno večji kot lani v poletnih mesecih, čeprav smo letos sprejeli precej delavcev na počitniško delo v proizvodnji in v vzdrževalni dejavnosti.

V času rednih letnih dopustov se število ur za manjkajoče vsako leto poveča. Tokrat se je delež teh ur povečal že v maju, julijski skok pa je presegel doslej vse rekorde. Čeprav je kadrovanje zlasti usmerjeno v TOZD Jeklarna, ima ta temeljna organizacija še vedno največji delež ur za manjkajoče delavce — ta mesec povprečno deset na vsakega delavca te temeljne organizacije.

Večji obseg dopustov je povzročil, da so morali prisotni delavci bolj in več delati. Stimulacija za produktivnost je zato višja. Dopust pa je tudi sicer vplival na razliko med julijskim in junijskim osebnim dohodkom. Dopust v ju-

liju je bil namreč bolje plačan, ker je bil v osnovno izračuna za junijski dopust vstet mesec z bistveno nižjim povprečjem, plačilo julijskega dopusta pa je v večini primerov zelo blizu plačila za redno delo.

Sezona rednih dopustov je prinesla tudi večji obseg dopustov na prost dan, kar povečuje povprečje osebnega dohodka, podobno kot nadomestilo za praznik tistih delavcev, ki so na dan borca in dan vstaje opravljali svoje redno delo.

Veliko razliko med osebnim dohodkom za julij in junij so dosegle le tri temeljne organizacije: Plavž, Valjarna debele pločevine in Energetika. Zlasti pri Valjarni debele pločevine gre za

boljše rezultate, pri Plavžu in Energetiki pa ima odločilno vpliv neprekinjen proces dela, ki je vplival na velik delež nadomestil za praznik, dodatkov za delo na praznik in večji obseg plačanega rednega delovnega časa. Poleg tega pa so v teh dveh temeljnih organizacijah več dela opravili v nadurah.

V desetih temeljnih organizacijah je osební dohodek manjši kot v juniju. Gre predvsem za tiste TOZD, ki ne delajo v neprekinjenem procesu dela, skromen proizvodni rezultat pa moramo omeniti zlasti za TOZD HV Jesenice in Žičarno. Tudi v teh dveh TOZD je razlika v osebnem dohodku glede na junij manjša od 5 %.

Oddelek za nagrajevanje

PRIMERJAVA UR IN ZASLUŽKOV JULIJ 1984

OBDOBJE	Ur na zapos.	OD na uro brez bol. nad 30 dni	DIN na fiz. zapos.	DIN na 182 ur	% učin-ka	INDEX OD 1983 = 100
L 1978	182,7	32,19	5.881	5.854	34,4	30,22
L 1979	183,1	41,89	7.688	7.620	36,7	39,34
L 1980	182,3	50,35	9.176	9.164	40,0	47,31
L 1981	181,8	67,12	12.307	12.377	45,4	63,89
L 1982	181,7	83,55	15.181	15.206	47,3	78,49
L 1983	180,8	106,44	19.249	19.372	49,9	100,00
L 1984	183,8	118,03	21.691	21.481	49,5	110,89
II.	174,2	121,90	21.232	22.186	50,6	114,53
III.	182,7	119,62	21.857	21.770	51,9	112,38
IV.	181,1	133,97	24.262	24.383	50,4	125,87
V.	184,9	138,98	25.696	25.294	50,7	130,57
VI.	183,7	137,57	25.266	25.038	49,9	129,25
VII. 1984	184,6	138,97	25.654	25.293	50,0	130,56
VII. 1983	182,0	97,85	17.811	17.809	47,6	91,93
I—VII. 1984	182,1	129,94	23.666	23.649	50,4	122,08
I—VI. 1983	180,0	96,37	17.347	17.539	48,5	90,54

STRUKTURA OSEBNEGA DOHODKA ZA MESEC JULIJ 1984

Vrsta izplačila	Znesek OD v din	DIN na fiz. zap.	Struktura OD v %		
			24 = 100	21 = 100	17 = 100
1. Osnovni OD	55.143.451	8.609	32,5	33,6	44,4
2. Učinek	27.626.038	4.313	16,4	16,8	22,2
3. Stim. za pr.	5.018.053	783	3,0	3,1	4,0
4. Ocena del. pr.	7.369.313	1.151	4,4	4,5	5,9
5. Skupaj 1—4	95.156.855	14.856	56,3	58,0	76,5
6. Nočni dodatek	3.646.406	569	2,2	2,2	2,8
7. Pop. dodatek	2.067.132	323	1,2	1,3	1,7
8. Nadur. dod.	1.309.955	205	0,8	0,8	1,1
9. Nedelj. dod.	1.455.219	227	0,9	0,9	1,2
10. Sobot. dod.	368.304	58	0,2	0,2	0,3
11. Praznič. dod.	1.055.420	165	0,6	0,6	0,9
12. Skupaj 6—11	9.902.436	1.547	5,9	6,0	8,0
13. Otežkočeni dod.	2.168.144	339	1,3	1,3	1,7
14. Dod. za del. dobo	4.345.734	678	2,6	2,6	3,5
15. Sob. dopust	1.598.067	250	0,9	1,0	1,3
16. Ostala doplač. + premije	1.967.527	307	1,2	1,2	1,6
17. Skup. 5 + 12 do 16	124.311.288	19.409	73,6	75,7	100,0
18. Plačan prazn.	6.632.457	1.035	3,9	4,0	5,3
19. Redni, izred. dop.	29.157.832	4.552	17,3	17,8	23,5
20. Nadom. OD za bol. ods. do 30 dni	4.093.400	639	2,4	2,5	3,3
21. Skupaj OD iz sred. del. org.	164.194.977	25.635	97,2	100,0	132,1
22. Nadom. OD za bol. ods. nad 30 dni	4.626.970	723	2,7	2,8	3,7
23. Ostala refund.	121.744	19	0,1	0,1	0,1
24. Izplačani neto OD	168.943.691	26.377	100,0	102,9	135,9

JULIJSKA PRODAJA ZAOSTAJA ZA NAČRTI

(Nadaljevanje s 1. strani)

rezultate, količina prodaje pa je zopet zaostala za načrti, čeprav vemo, da bomo le s povečano prodajo naših izdelkov ob dobri oziroma nespremenjeni kvaliteti lahko izboljšali poslovne rezultate.

Kumulativni rezultati nam kažejo, da smo v obdobju januar—julij prodali 218.717 ton naših izdelkov, kar je 2 % manj kot smo načrtovali. Ustvarili smo 17.767 milij. din osnovne realizacije, kar je 87 % načrtovane višine. Tudi upoštevanje storitev prevalljanja, ki so v sedmih mesecih presegle načrtovano

višino in realizacijo storitvenih TOZD nista izboljšala odstotka doseganja plana skupne zunanje realizacije, ki je znašala 18.450 milij. din.

Gledano po posameznih TOZD so boljše vrednostne rezultate, od načrtovanih dosegli v TOZD Livarna in Monter Dravograd, medtem ko višjo količino od planirane izkazujejo v večini TOZD, izjema so le TOZD Valjarna blumingštel, kjer zaostajajo za 3 %, Valjarna žice in profilov za 4 %, Hladna valjarna Jesenice za 15 %, Žičarna za 9 %, Jeklovlek za 1 % in Želbljarna za 4 %.

Železarski globus

VELIKA BRITANIJA

Po britanskih podatkih je dosegla svetovna proizvodnja železove gobe leta 1983 7,8 milijona ton, kar je za 300.000 ton več kot leta 1982. Vendar pa ta količina pomeni še vedno manj kot polovico celotnih svetovnih proizvodnih zmogljivosti, ki že presegajo 19 milijonov ton. Največji delež pri tej proizvodnji imata postopka z zemeljskim plinom kot reductentom ameriški Midrex 52,1 % in mehiški Hyl 39,0 %, oziroma oba skupaj prek 90 %. S postopki, ki uporabljajo kot reductent premog, je dosegla proizvodnja 339.000 ton železove gobe ali 4,3 %.

SEJA DELAVSKEGA SVETA ŽELEZARNE JESENICE

V sredo, 22. avgusta ob 15. uri v dvorani samoupraviteljev 8. seja delavskega sveta Železarne Jesenice.

Za sejo je predlagan naslednji dnevni red:

- pregled izvajanja sklepov prejšnje seje,
- rezultati izvajanja strokovnih ukrepov,
- polletno poslovno poročilo,
- usmeritev za izdelavo sanacijskega programa,
- imenovanja,
- delegatska vprašanja.

CPSI

Železarski globus

TERMINSKI PLAN IZGRADNJE JEKLARNE 2 — PRVA FAZA

Tako kot smo doslej v Železarni tekoče spremljali vse večje naložbe v naši železarni, bomo s pomočjo strokovnih delavcev sektorja novogradnje redno zasledovali izgradnjo jeklarnice 2, naše doslej največje naložbe. Na tem mestu bomo vsakih štirinajst dni objavljali potek oziroma napredovanje gradnje. Kot prvo informacijo danes objavljamo terminski plan izgradnje, ki nam ga je posredoval sektor novogradnje.

Terminski plan je izdelan po PD metodi mrežnega planiranja. Vsebuje 1311 aktivnosti, ki so porazdeljene v 76 podmrež.

Pri izdelavi plana so bili upoštevani naslednji roki izdelave in montaže, šteto od veljavnosti pogodb:

- projektiranje in izdelava jeklenih konstrukcij 9—16 mesecev,
- montaža jeklenih konstrukcij 12 mesecev,
- projektiranje in izdelava domače tehnološke opreme 18—24 mesecev,
- projektiranje in izdelava tuje tehnološke opreme 20 mesecev,
- montaža tehnološke opreme 11 mesecev,
- projektiranje in izdelava žerjavov 16—21 mesecev,
- montaža žerjavov 8 mesecev.

Ker je bilo 1. avgusta 1984 pridobljeno potrdilo Službe družbenega knjigovodstva o zagotovljenih sredstvih, so znani datumi pričetkov oziroma zaključkov za vse aktivnosti.

Omenimo naj nekaj najpomembnejših:

- sklenitev pogodb z domačimi izvajalci avgust, september 1984,
- pričetek zemeljskih del na področju Belškega polja oktober 1984,
- pričetek gradnje pomožnih prostorov v skladišču vložka Jesenice september 1984,
- pričetek montaže jeklene konstrukcije glavne zgradbe junij 1985,
- pričetek montaže tehnološke opreme februar 1986,
- pričetek poizkusnega obratovanja prve faze februar 1987,
- pričetek rednega obratovanja prve faze februar 1988.

Ob pričetku poizkusnega obratovanja prve faze (februar 1987) je predviden pričetek izvajanja del za drugo fazo projekta, ki naj bi bil zaključen februarja 1989.

Pretekli teden nas je obiskal znani italijanski komunist JIAN CARLO PAJETTA iz Milana. Sestal se je z družbenopolitičnimi in poslovnimi delavci ter si ogledal hladno valjarno na Beli in tehnični muzej (foto I. Kučina)

IZVOZ V JULIJU SLABŠI, OBVEZNOSTI ŠE VELIKO

(Nadaljevanje s 1. strani)

žice za proizvodnjo varilnih elektrod, kar bomo dobavili v septembru. Ti zaostanki v izpolnjevanju naročil so povzročili, da je izvoz na konvertibilno področje izpolnjen le 71,9 odstotno. Veliko več smo naredili na klirinškem področju, saj smo s pospešenim izvozom varilnih elektrod tipa Emona v Sovjetsko zvezo načrt izvoza na klirinško področje presegli za 73,5 odstotka.

V avgustu bi morali po programu izvoziti 4940 ton naših izdelkov v vrednosti 1.896.800 dolarjev, od tega v države, ki plačujejo s konvertibilno valuto, za 1.336.000 dolarjev naših izdelkov. Izvoz valjane žice za proizvodnjo varilnih elektrod ni programiran, saj nam te žice primanjkuje za lastno proizvodnjo v TOZD Elektrode. Zaradi dopustov ni izglede, da bomo v Italijo dobavili kakšno tolo zelo širokih hladno valjanih trakov, zato jih v programu izvoza ni.

Glavno težišče izvoza v avgustu je izvoz tople valjane pločevine v Avstrijo (750 ton) in v Zvezno republiko Nemčijo (675 ton) v skupni vrednosti 380 tisoč dolarjev.

Zaradi pospešenega izvoza hladno oblikovanih profilov v Zvezno republiko Nemčijo jih moramo narediti vsaj tisoč ton na mesec, da bomo intenzivneje začeli izpolnjevati obveznosti iz še

odobrenih kompenzacijskih poslov. Izvozní program obvezuje tudi temeljno organizacijo Želbljarna, da v avgustu izvozi 750 ton žebelj v ZDA in Zvezno republiko Nemčijo v vrednosti 350 tisoč dolarjev. Temeljna organizacija Elektrode pa mora izvoziti približno 500 ton varilnih elektrod v Sovjetsko zvezo.

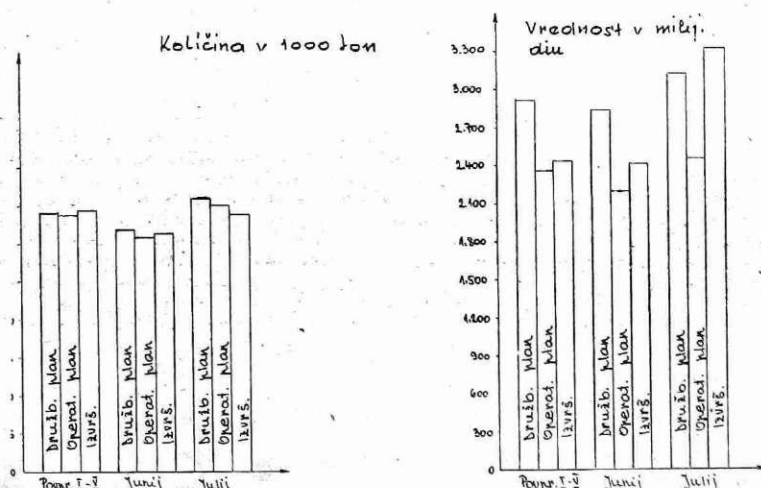
V avgustu in septembru bo treba izpolniti zaostala naročila nerjavne pločevine, in sicer 310 ton nerjavne pločevine, stabilizirane s titanom in zaostalih 80 ton nerjavne pločevine, stabilizirane z niobom za Češkoslovaško. Kot protivrednost za zaostala naročila smo vložek v obliki tople valjanih trakov v enaki vrednosti že uvozili.

Do oktobra bomo morali izpolniti še en dolg — Oerlikonu smo dolžni 400 ton valjane žice za izdelavo varilnih elektrod, ker je v tem kompenzacijskem poslu inozemski kupec že pričel dobavljati nerjavno žico, ki jo potrebujemo za kvaliteten program v TOZD Elektrode.

Čaka nas torej še veliko dela. Tudi dopusti se počasi iztekajo in v jesenskih mesecih bo treba zopet trdno in z vso resnostjo prijeti za delo, da bomo izpolnili vse svoje obveznosti in ohranili dobre poslovne partnerje.

Lilijana Kos

GRAFIČNI PRIKAZ PRODAJE JANUAR—JULIJ (OSNOVNA REALIZACIJA IN STORITVE PREVALJANJA)

SEKTOR ZA SPLOŠNE ZADEVE IN CPSI V PRVEM POLLETJU

V delovni skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje je bilo v prvem polletju v delovnem razmerju poprečno 365 delavk in delavcev. Doslej smo v Železarni že predstavili delo kadrovskega sektorja v prvem polletju, danes pa predstavljamo še delo sektorja za splošne zadeve in centra za proučevanje samoupravljanja in informiranje.

PRAVNI ODDELEK

Delavci pravnega oddelka so sodelovali pri urejanju samoupravnih splošnih aktov in družbenoekonomskih odnosov, ki so se nadaljevala še iz prejšnjih obdobij. Opravili so tudi pregled pravilnikov in poslovnikov, specifičnih za posamezne TOZD in urejali registracije.

Na rednem sodišču je Železarna vložila pet tožb za vrnitev stipendije, eno tožbo zaradi napačnega izplačila, eno tožbo zaradi motenja posesti in sedem tožb na odpoved stanovanjskega razmerja in izpraznitve stanovanja.

Na gospodarskem področju je Železarna vložila eno nasprotno tožbo zoper Ferimport zaradi parnega kotla, 21 mandatnih tožb v skupnem znesku 53,2 milijona dinarjev, šest izvršilnih predlogov v skupnem znesku 5,7 milijona dinarjev in en izvršilni predlog na podlagi plačilnega naloga v znesku 2,5 milijona dinarjev.

Zoper Železarno so bili vloženi trije izvršilni predlogi v skupnem znesku 2 milijona dinarjev.

Na sodišču združenega dela so delavci vložili sedem predlogov za varstvo pravic iz delovnega razmerja.

Železarna je zoper delavce vložila dva predloga za vrnitev gradbenega posojila in tri predloge za vrnitev preveč izplačanih dnevnih.

V zvezi z nesrečo pri delu je 9 delavcev vložilo predloge za plačilo odškodnine v skupnem znesku 33 milijonov dinarjev.

Na odškodninskem področju je bilo vloženo 44 zahtevkov delavcev za povrnitev škode v zvezi z nesrečo pri delu v skupnem znesku 9,9 milijona dinarjev, en odškodninski zahtevek za škodo v zvezi z zemljiščem in en zahtevek za povečanje odškodnine. Regionalna zdravstvena skupnost je vložila sedem regresnih zahtevkov v skupnem znesku 70.000 dinarjev.

Na pravno poslovnem področju so potekale aktivnosti v zvezi s sodelovanjem pri sklepanju pogodb in sestavi sporazumov, vezanih za gradnjo jeklarne 2, oblikovanju posameznih pogodb in samoupravnih sporazumov o združevanju sredstev in reševanju reklamacij. Aktivnosti so potekale še v zvezi z licenčno pogodbo Plužine. V reševanju je bilo 13 zemljiškoknjižnih zadev.

Med gospodarskimi prestopki so bile tri prijave Zveznega deviznega inšpektorja in en prekršek po zakonu o varnosti cestnega prometa.

Strokovni delavci oddelka so delali še na neevidentiranih zadevah, kot so dajanje mnenj, pravna pomoč delavcem in samoupravnim organom in sodelovanje na sejah samoupravnih organov.

TEHNIČNI MUZEJ

V prvem polletju so dela v glavnem podredili pripravi za ureditev muzeja v Kosovi graščini. Izdelali so scenarij in pripravili gradivo predvojnega naprednega delavskega gibanja in NOB. Pripravili so raziskave delavskih stanovanj naselja Podmežakla v času med obema vojnama.

Na mednarodni razstavi v Trzinu je bilo predstavljeno najnoveše gradivo, pomembno za železarsko zgodovino.

Z Geološkim inštitutom je bila podpisana pogodba za sedmo fazo biostratigrafskih raziskovanj Julijskih Alp. Po februarskem neurju so morali pred popravilom strehe zaščititi vse ogroženo gradivo.

Tehniški muzej je v šestih mesecih obiskalo 375 obiskovalcev.

SPLOŠNA VARNOSTNA SLUŽBA

Kot redne delovne naloge so delavci splošne varnostne službe opravljali spremstva pri prevozu denarja ter spremstva in varovanje posameznih oseb ali skupin na obisku v Železarni. Postrtili so kontrolo med prazniki v trajanju 13 dni.

V prvem polletju so uvedli preverjanje znanja delavcev SVS. Varnostna ocena delavcev splošne varnostne službe je, da zavarovanje Železarne ni zadovoljivo.

Splošna varnostna služba je ugotovila 21 predčasnih in nedovoljenih izhodov iz Železarne, 41 primerov kraje materiala, sedem primerov vinjenosti, nekaj primerov donosa alkohola v Železarno, več primerov fizičnega napada na sodelavce, nedovoljen vhod v Železarno in podobno.

REFERAT ZA LJUDSKO OBRAMBO

Poleg tekočih zadev so večjo pozornost namenili usklajevanju načrtov z določili novega zakona o SLO in družbeni samozaščiti. Izdelan je bil varnostni načrt Železarne, obnovljeni so bili posamezni deli obrambnega načrta DO in TOZD (ukrepi za pripravljenost, varnostne ocene in ocene možnosti in pogojev delovanja v vojni). Opremljali in

usposabljali so enote civilne zaščite in usklajevali obrambne priprave s krajeveno skupnostjo.

POKLICNA GASILSKA IN REŠEVALNA ČETA

Naloge enote so bile:

- gašenje požarov v Železarni (15) in v občini Jesenice (18) s skupno ocenjeno škodo 0,5 milijona dinarjev;
- opravili so 160 reševalnih akcij in nudili pomoč pri treh prometnih nesrečah;
- 66-krat so opravili varnostno spremljevalna dela na plinovodih in plavžu;
- 190-krat so opravili meritve CO plina, dvakrat zemeljskega plina in trikrat meritve z eksplozimetrom;
- v Železarni in občini Jesenice so opravili skupno 156 preventivnih pregledov;
- pregledali so 5.294 ročnih gasilnih aparatov v občini in 1.540 ročnih gasilnih aparatov v Železarni;
- pripravili so 84 ur usposabljanja za delavce Železarne, 56 ur za izobraževanje občanov, 48 ur rednih gasilskih vaj in 12 ur predavanj za šoloobvezne otroke.

Poleg tega so posredovali še pri 42 začetnih požarih, ki so bili pravočasno odkriti in pogaseni brez povzročenih škod. Vzroki pa so malomarnost, samovžig, pregreto, brizg taljenega jekla itd.

ODDELEK SPLOŠNE ADMINISTRACIJE

"Vsa dela so bila izvršena v skladu s sprejetim planom. V tem obdobju so za frankaturo, odposlane brzojavke, pristojbine in koleke porabili 643 tisoč dinarjev, kar je 24 % več kot v enakem obdobju lani.

Za opravljene storitve (slikanje, telefonski pogovori, kopiranje) so prejeli 19 tisoč dinarjev, kar je za 69 % manj kot lani v istem obdobju, za opravljene storitve drugim OZD pa 143 tisoč dinarjev, oziroma 12 % manj kot lani prvo polletje.

Za telefonske in teleprinterske storitve so porabili 2,4 milijona dinarjev in 38 tisoč dinarjev za storitve servisiranja fotokopirnih strojev. Za razmnoževanje in fotokopiranje so porabili 2,9 milijona dinarjev — za 12 % več kot prvo polletje lani.

ARHIV

V prvi polovici leta so opravljali dela kot so:

- sprejem gradiva v arhiv (123,7 tekočih metrov);
- izločanje gradiva, ki mu je potekel rok hrambe (10.260 kg);
- dvigi dokumentacije za potrebe poslovanja Železarne;
- urejevalna dela (ureditev sprejete gradiva, priprava izločenega gradiva za odvoz v predelavo, selitev dela arhiva, ipd.).

CENTER ZA PROUČEVANJE SAMOUPRAVLJANJA IN INFORMIRANJE

Na CPSI so opravili naloge, na podlagi katerih so delavci izvajali samoupravne aktivnosti. Za samoupravne organe Železarne je center pripravil gradivo, pridobival informacije ter se z vsebinskimi in strokovnimi pripravami vključeval v delo teh organov. Informacije s sej samoupravnih organov so sproti objavljali v Železarni.

Na centru so opravili vsa strokovna in tehnična opravila za volitve in referendum v aprilu.

Mesečno so pripravljali programe samoupravnih aktivnosti, s katerimi so koordinirali delo samoupravnih organov v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih.

Zbirali so pripombe iz javne razprave in jih posredovali predlagateljem gradiva oziroma službam. Pripravljali so preglede sestankov SDS in jih objavljali v Železarni.

Izdelali so analize o povratnem informiranju in delovanje tega področja usklajali s samoupravnimi akti. CPSI poskrbi za povratno informiranje v primerih, ko gre za zadeve skupnega pomena. Prav tako so analitično in sistematično spremljali aktivnosti ostalih organov upravljanja.

Na področju delegatskega sistema so opravili organizacijska, tehnična in strokovna dela za seje konferenc delegacij za skupščine SIS ter ostalih organizacij in skupnosti.

Organizirali in izvedli so dve javni tribuni o družbenih dejavnostih ter sodelovali v razgovorih z vodji delegacij in predsednikom osnovne organizacije sindikata v TOZD Valjarna žice in profilov, s strokovnimi delavci skupnih služb občine o problematiki skupne porabe v jeseniški občini ter s predstavniki skupnosti socialnega skrbstva SR Slovenije.

Opravili so analizo o uveljavljanju samoupravne in sindikalne vloge SDS, ta tematika je bila predstavljena tudi na srečanju samoupravljalcev v Skopju. Na republiškem srečanju organizatorjev so predstavili komunikacijska razmerja delavcev v Železarni. V sodelovanju s klubom samoupravljalcev pa so pripravili prispevek o vlogi strokovnih služb pri pripravi informacij za odločanje.

Na področju samoupravnega prava so opravili pregled sprejetja osnutka pravilnika o ugotavljanju z delom pridobljene delovne zmožnosti, izdelali osnutek poslovnika o delu usklajevalne komisije, oblikovali prečiščeno besedilo samoupravnega sporazuma o združitvi temeljnih organizacij v delovno organizacijo glede na dosežanje referendumske spremembe.

V prvem polletju je izšlo 24 števil Železarnja, od tega dve dvojini zaradi praznikov. Tednik je obsegal poprečno 18 strani, kar je dve strani pod planiranim obsegom, zaradi varčevalnih ukrepov in opredeljene količine možne uporabe roto papirja.

Železarski globus

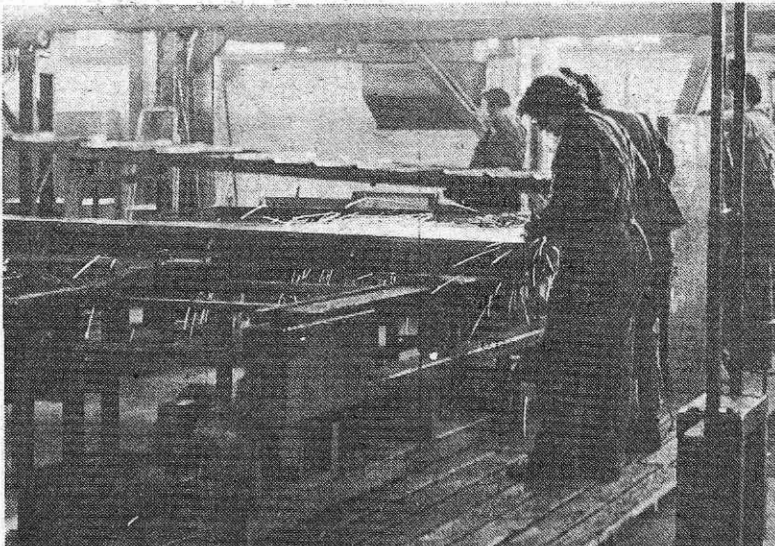
AVSTRIJA

Avstrijska železarska družba VOEST-Alpine zelo uspešno dobavlja železarsko opremo na azijsko tržišče. Tako je največja južnokorejska železarska družba Pohang Steel Co. (POSCO) naročila pri njej že tretjo napravo za kontinuirno vlivanje slabov. Obratovati bo začela v avgustu leta 1986, njena investicijska vrednost pa se giblje okoli 500 milijonov šilingov.

BRAZILJA

Največji projekt rudnika železove rude na svetu Carajás brazilske državne rudarske družbe CVRD bo pričel obratovati v februarju prihodnjega leta, kar je 18 mesecev pred rokom. K temu je pripomogel hiter potek gradnje, posebno se železniške proge, ki povezuje rudnik z lukso Porta de Madeira. V prvem letu obratovanja pričakujejo proizvodnjo 1,5 milijona ton, leta 1986 se bo povečala na 15 milijonov ton, leta 1987 na 25 milijonov ton in leta 1988 naj bi rudnik dosegel projektirano polno proizvodnjo 35 milijonov ton. Skupni investicijski stroški za ta projekt bodo po zaključku gradnje 4,9 milijarde dolarjev. Pri financiranju so udeležene Svetovna banka, brazilska vlada in nekatere železarske družbe zahodnoevropskih držav.

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

Sodelavke v TOZD Vratni podboji (foto I. Kučina)

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 20. DO 26. AVGUSTA

20. avgusta, JOŽE KRAMAR, vodja TOZD Energetika, Mojstrana, Dovje 112;
21. avgusta, AVGUST KARBA, vodja OPP, Jesenice, Svetinova 10, tel. št. 83-248;
2. avgusta, OSKAR KÜRNER, vodja TKR, Jesenice, Tavčarjeva 9, tel. št. 81-214;
23. avgusta, SREČO MEŽNAR, vodja TOZD Jeklovlek, Mojstrana, Dovje 107/a;
24. avgusta, JANEZ KOMEL, vodja marketinga, Jesenice, Janševa 6, tel. št. 81-026;
25. avgusta, JERNEJ HOČEVAR, vodja prodaje, Jesenice, Kejžarjeva 38, tel. št. 82-118;
26. avgusta, ANTON KELVIŠAR, vodja TOZD Žičarna, Jesenice, Cesta pod Golico 16.

Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. ure do 6. ure zjutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 6. ure do 6. ure naslednjega dne.

V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po Železarni, svoja zapazanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem ob predaji dežurstva poročati podpredsedniku poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 20. 8.	PETER SEKLOČA	RADO LEGAT
TOREK — 21. 8.	DUŠAN BAK	MIRKO ZUPAN
SREDA — 22. 8.	ALOJZ LEBAR	FRANC NOVAK
ČETRTEK — 23. 8.	VOJKO MENCINGER	ALEŠ ROBIČ
PETEK — 24. 8.	FRANCI ZUPANČIČ	JANEZ JAKŠIČ
SOBOTA — 25. 8.	MARJAN DROLČ	MARJAN PINTAR
NEDELJA — 26. 8.	PAVEL ŽMITEK	SAŠO DOLŽAN

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je:	3551
vezni telefon je:	2317
Na redne delovne dni dela dnevni dežurni	od 14. do 18. ure
nočni pa	od 18. do 6. ure
Na proste sobote, nedelje in praznike dela:	
dnevni dežurni	od 6. do 18. ure
nočni pa	od 18. do 6. ure
Predaja poslov se izvede na vodstvu TOZD Vzdrževanje, oziroma v sobi dežurnega vzdrževanja.	

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

Od 20. do 25. avgusta bodo delale naslednje obratne ambulante:

DOPOLDNE: III. obratna ambulanta — dr. Matej Andolšek in IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš.

Dispanzer za borce: dr. Ivica Vreš.

POPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Janez Zaletel.

V soboto, 25. avgusta, samo dopoldne: II. obratna ambulanta — dr. Janez Zaletel.

ZOBNE AMBULANTE:

DOPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar in III. zobna ambulanta — mg. dr. Bela Gazafi.

Po SS za Vatrostalno vsak dan od 9.30 do 10.30.

POPOLDNE: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej. Za borce vsak dan od 13.30 do 14.30.

V soboto, 25. avgusta, samo dopoldne: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej.

DEŽURSTVO V VATROSTALNI ZENICA TOZD JESENICE

18. in 19. avgusta IVAN KLOKOČOVNIK, Kurirska 1/a, tel. 83-830.

Dežurni Vatrostalne je v soboto od 6. do 12. ure v Vatrostalni, telefon 81-743, oziroma telefon Železarne 3465. V preostalem času do ponedeljka do 6. ure zjutraj je dežurni dosegljiv na domu.

KADROVSKA GIBANJA V JULIJU

STAROSTNO SO BILI UPOKOJENI: Ivica BELEC, 1932, Plavž — 35 let v ŽJ; Andrej BLENKUŠ, 1922, ETN-SEO — 23 let v ŽJ; Lovro FERJAN, 1926, Valjarna bluming štel — 36 let v ŽJ; Valentina KOZAR, 1932, Družbena prehrana — 30 let v ŽJ; Jožef KUNČIČ, 1924, Remontne delavnice — 35 let v ŽJ; Anton MURHAR, 1930, Strojne delavnice — 31 let v ŽJ; Jožef NOVAK, 1919, Komercialni sektor — 39 let v ŽJ; Janez PETERNEL, 1926, Remontne delavnice — 38 let v ŽJ; Ožbolt VISTER, 1926, Strojne delavnice — 36 let v ŽJ.

INVALIDSKO SO BILI UPOKOJENI: Stojan BOGATINOV, 1955, Plavž — 9 let v ŽJ; Karel HUBER, 1929, Jeklovlek — 28 let v ŽJ; Ivan JUSTIN, 1930, Transport — 35 let v ŽJ.

Upokojenim sodelavcem želimo, da bi dolgo uživali težko zaslužen pokoj!

UMRLA: Anton TROBEC, 1960, Jeklarna — 2 meseca v ŽJ; Fuad ZAHIROVIČ, 1961, Jeklarna — 1 leto v ŽJ.

Svojcem naše iskreno sožalje!

	SKLENILI DEL. RAZMERJE				PREKINILI DEL. RAZMERJE				Jesensko stanje	planirano	telev. zborst.
	1. JUL	2. JUL	3. JUL	4. JUL	1. JUL	2. JUL	3. JUL	4. JUL			
PLAVŽ									210	220	
JEKLARNA		1	1		3	4	1	2	10	668	723
LIVARNA						1			1	79	86
VALJ.BL.ST.		1							2	352	380
VALJ.ŽICE		1	1							180	165
VALJ.DEB.PL.			1	1						176	170
HL.VALJ.BELA		1	2	3		2	4		6	274	279
HL.VALJ.JES.			2	2			2		2	210	216
ŽIČARNA			3	3						234	250
PROFILARNA										66	70
VROT.FODS.										56	48
JEKLOVLEK			1	1		1	1		2	140	148
ELEKTRODE			1	1						246	255
ŽELJARNA			1	1						81	95
STROJ.DEL.		1		1		2	2		4	307	335
REMONTNE D.			1	1		1	2		3	502	505
VZDRŽEVANJE		1		1		1	2		3	555	556
ENERGETIKA			2	2		2			2	239	247
TRANSPORT		1	1	2		4	1	1	6	373	374
DS.KO-FI			1	1				1	1	282	281
DS.K.S.I						1			1	374	350
DS.E.T.N			1	1			1		1	487	490
DRUŽB.FREHR.			2	2		1		1	2	166	170
S.K.U.F.A.J		1	4	21	26		14	23	13	6237	6413

SKUPNA IN GOTOVA PROIZVODNJA V JULIJU POD PLANOM

(Nadaljevanje s 1. strani)

stoji zaradi čakanja na temperaturo, primerno za valjanje. Poleg tega so imeli tudi nekaj težav zaradi obratovnih zastojev na valjarskem ograjdu štel. Probleme so imeli tudi v adju-
stazi valjarne bluming, predvsem zara-
di večje okvare 20-tonskega žerjava.
Zato so družbeni plan skupne proiz-
vodnje za julij dosegli le 87,2 %.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Tudi v juliju v tej valjarni niso obra-
tovali dobro, saj so imeli zastojev, za
katere so odgovorne storitvene temelj-
ne organizacije, znatno preveč. Načrto-
vano skupno proizvodnjo so dosegli
82 %.

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Pri odpremi so imeli posebno v prvi
polovici meseca precej težav zaradi po-
manjkanja vagonov in prepovedi s
strani železnice za prevoz v določene
smerni. Načrtovano skupno proizvodnjo
so dosegli 103 %.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

Družbeni plan skupne proizvodnje
so v TOZD Hladna valjarna Bela dose-
gli 108,9 %. Zaradi težav v Jeklarni so
imeli premalo vložka dinam in ne-
rjavnih kvalitet, zato so dinamo jekla
izvaljali 2.195 ton in nerjavnega jekla
94 ton.

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE

Zaradi okvar, predvsem valjarskih
ogrodij Siemag in Demag, so imeli več
obratovnih zastojev. Družbeni plan
skupne proizvodnje so dosegli le 85,2 %,
nekoliko nižji operativni plan pa
91,6 %. Dinamo jekel so izvaljali 435 ton
in kvalitetnih jekel 139 ton.

TOZD ŽIČARNA

Zaradi premajhnega števila delav-
cev so družbeni plan dosegli 77,4 %,
znižani operativni program pa 85,2 %.
Patentirane žice so izdelali 846 ton,
VAC žice 410 in EPP žice 64 ton.

TOZD PROFILARNA

V profilarni so v juliju dosegli z dru-
žbenim planom predvideno skupno pro-
izvodnjo 99,9 %. Predvsem pri adju-
stiranju za izvoz so imeli nekaj proble-
mov zaradi pomanjkanja delavcev.

TOZD VRATNI PODBOJI

V juliju so bili delavci te temeljne or-
ganizacije na kolektivnem dopustu.
Ustrezno znižani gospodarski načrt
skupne proizvodnje so dosegli 102,6 %.

TOZD JEKLOVLEK

Za julij načrtovano skupno proizvod-
njo so dosegli 101,4 %.

TOZD ELEKTRODE

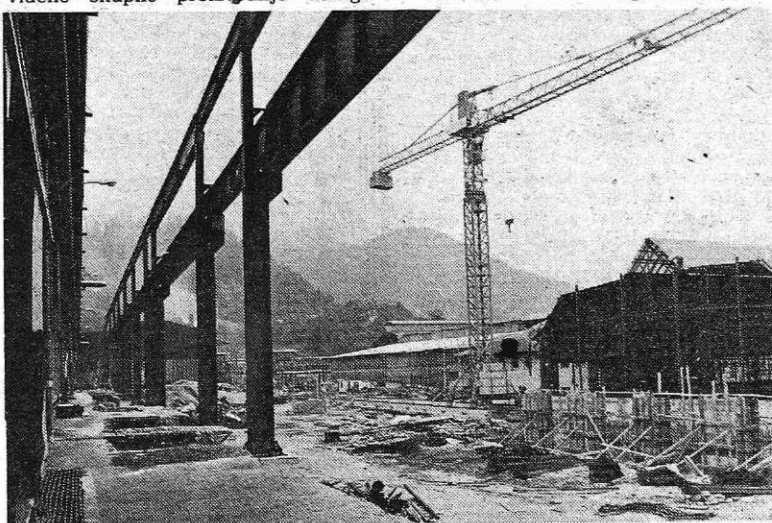
V juliju so z družbenim planom pred-
videno skupno proizvodnjo dosegli

100,7 %. Pri proizvodnji oploščenih
elektrod so imeli težave zaradi proble-
mov s preskrbo žice in okvar na napra-
vah. V juliju so imeli v jeklarni že ome-
njene težave zaradi osvajanja proiz-
vodnje jekla za oploščene elektrode na
napravi za kontinuirno vlijanje.

TOZD ŽEBLJARNA

Nekaj težav so imeli zaradi pomanj-
kanja delavcev in mehanskih okvar na
žebjarstvih strojih. Načrtovano skupno
proizvodnjo so dosegli 100 %.

Avugst Karba

Temelji za novo halo za adjustažo in vložek za valjarni debele pločevine
(foto I. Kučina)

Železarski globus

LR KITAJSKA

Velika kitajska integralna železarna
Wuhan je pred kratkim pričela pripra-
vljati program za podvojitev svoje pro-
izvodnje surovega jekla do leta 1990 s
sedanjih tri milijone ton na šest milijo-
nov ton v vrednosti naložbe milijarde
dolarjev. Kitajska železarska proizvo-
dnja hitro narašča in je lani dosegla
40,02 milijona ton surovega jekla, ven-
dar je za potrebe te dežele še vedno
premajhna. Lani je LR Kitajska uvozi-
la 9,63 milijona ton železarskih izdel-
kov, kar je skoraj trikrat več kot leta
1982.

JAPONSKA

Japonske železarske družbe prevze-
majo del lastništva pri nekaterih ame-
riških železarskih družbah. Tako je
pred kratkim ministrstvo za industrijo
ZDA sporočilo, da nima ugovora proti
50 % udeležbi japonske železarske
družbe Nippon Kokan pri lastništvu
ameriške železarske družbe National
Steel Co. V ta namen bo japonska žele-
zarska družba vložila za lastništvo 292
milijonov dolarjev.

Čiščenje in sortiranje ognjevdžne opeke na nasipu valjarn na Beli za na-
daljnjo uporabo (foto I. Kučina)

ODBOR ZA GOSPODARSTVO PRI DS ŽELEZARNE O POLLETNEM POSLOVNEM POROČILU

Osmega avgusta so se sestali člani odbora za gospodarstvo in obravnavali
pregled izvajanja sklepov prejšnje seje, polletno poslovno poročilo, oceno izpol-
njevanja operativnega programa za julij, predlog programa za avgust, poročilo o
izvajanju ukrepov za izboljšanje poslovnih rezultatov, pod točko razno pa so
obravnavali samoupravni sporazum o združevanju v poslovno skupnost industri-
je tehničnih plinov Yugas in vloge.

Največ pozornosti v razpravi so na-
menili izvajanju sklepa o sanaciji
TOZD Valjarna bluming štel. Za iz-
boljšanje stanja je potrebno zagotoviti
kontinuiteto izdelave in predelave je-
kla, kar zahteva izboljšanje kvalitete
izdelanega jekla, usposobitev naprav
za normalno tehnologijo vroče predela-
ve bram, slabov in toplo valjanih tra-
kov.

V TOZD Jeklarna, Valjarna bluming
štel. Vzdrževanje, Remontne delav-
nice in Transport mora biti organizira-
na stalna prisotnost strokovnega ka-
dra. Poslovni odbor Železarne mora
z vodstvi navedenih TOZD izvajati
stalno kontrolo nad doseženimi rezul-
tati, koordinirati dela in v primeru sub-
jektivnih vzrokov za neizpolnjevanje
nalog ustrezno ukrepati.

Vodja oddelka za nagrajevanje je od-
boru podal poročilo o premijah za višjo
produktivnost, ki ga je na podlagi skle-

pa 16. seje odbora pripravil oddelek za
studij dela. Sprejeli so sklep, da se za
izračun premij za višjo produktivnost
upoštevata operativni program proizvo-
dnje, ki ga sprejmejo odbori za gospo-
darstvo po usklajevanju z oddelkom
operativne priprave proizvodnje in po-
slovnim odborom do petega v mesecu.
V premijah se upošteva doseženi
faktor po podatkih, ki jih posreduje od-
delek operativne priprave proizvodnje,
v primeru razlik pa se v naslednjem
mesecu izvede poračun. Do konca leta
oziroma do vpeljevanja samoupravnega
sporazuma o skupnih merilih in osno-
vah za delitev osebnih dohodkov in de-
la sklada skupne porabe v delovni or-
ganizaciji Železarna Jesenice velja se-
dANJI model premij. Oddelek za nagra-
jevanje pa naj dopolni mesečne infor-
macije o osebnih dohodkih s poročilom
o premijah in jih posreduje odboru v
obravnavo.

Do naslednje seje bo pripravljena tu-
di ocena razprave o problematiki kvali-
tete.

Osrednja točka dnevnega reda je bi-
la obravnava polletnega poslovnega
poročila delovne organizacije. Razpra-
va je bila živahna, na posamezna vpra-
šanja pa je odgovarjal vodja finančne
računovodskega sektorja. Člani odbora
so poudarili, da poslabšanje dinarske
likvidnosti zahteva preudarno politiko
nabave, prodaje, izboljšanje strukture
proizvodnje ter zmanjševanje zalog
nedovršene proizvodnje in polproizvo-
dov. Posebej so izpostavili problemati-
ko padanja realnega življenjskega
standarda in sklenili, da je treba v pri-
hodnje pripraviti tudi predloge za sa-
nacijo na področju osebnih dohodkov.

Pred sejo delavskega sveta Železar-
ne bo odbor pregledal pripombe iz
javne razprave in sprejel zaključke za
obravnavo na seji delavskega sveta Že-
lezarne. Ob tem naj dodamo še infor-
macijo, da bo seja delavskega sveta de-
lovne organizacije predvidoma v sredo,
22. avgusta.

V nadaljevanju so potrdili oceno iz-
polnjevanja operativnega programa
proizvodnje za julij, predlog programa
proizvodnje in izvoza za avgust.

Poročilo o izvajanju ukrepov za iz-
boljšanje rezultatov poslovanja Žele-
zarne za mesec junij, ki je bilo pripra-
vljeno po enotni metodologiji vrednote-
nja rezultatov posameznih nalog, so
sprejeli. Soglašali so z obliko poročil,
dopolniti jih je treba le še z rezultati iz-
vajanja ukrepov na komercialnem in
kadrovskem področju.

V razpravi so člani odbora spraševa-
li, kaj je s poročili o izvajanju ukrepov
po temeljnih organizacijah. Poudarili
so, da morajo vodstva TOZD in sektor-
jev redno mesečno poročati poslovod-
nemu odboru Železarne.

Obravnavali so tudi samoupravni
sporazum o združevanju v poslovno
skupnost industrije tehničnih plinov
YUGAS. Strinjali so se, da Železarna
Jesenice pristopi v to poslovno skup-
nost s tem, da vloži članstva prevzema
Vodovod Jesenice, ki bo zastopal našo
delovno organizacijo in Tehnični biro
Jesenice. Medsebojne obveznosti in
prave, pogoji članstva ter vsakokrat-
no zastopstvo bodo urejeni v dodatku
pogodbe o prodaji tehničnih plinov
podjetju Vodovod.

Ob koncu seje so obravnavali še po-
samezne vloge in jih ustrezno resili.

CPSI - Z. V.

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE PROIZVODNJE ZA PRODAJO TER ODPREMA ZA JULIJ

TOZD	SKUPNA PROIZVODNJA					GOTOVA PROIZVODNJA					ODPREMA	
	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 4/2	% 4/3	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 9/7	% 9/8	za prodajo	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
PLAVŽ	16.000	16.000	16.013,3	100,1	100,1	—	—	—	—	—	—	—
JEKLARNA	39.500	39.750	38.863,1	98,4	97,8	—	—	—	—	—	—	—
— SM	24.600	24.600	24.377,6	99,1	99,1	—	—	—	—	—	—	—
— EL	14.900	15.150	14.485,5	97,2	95,6	—	—	—	—	—	—	—
— ASEA	6.500	6.625	6.242,3	96,0	94,2	—	—	—	—	—	—	—
— LM	8.250	8.375	8.067,3	97,8	96,3	—	—	—	—	—	—	—
— BBC	150	150	175,9	117,3	117,3	—	—	—	—	—	—	—
LIVARNA	150	150	151,0	100,7	100,7	50	50	30,3	60,6	60,6	30,3	30,3
— jeklo	148	148	149,4	101,0	101,0	50	50	30,3	60,6	60,6	30,3	30,3
— kovino	2	2	1,6	80,0	80,0	—	—	—	—	—	—	—
BLUMING-ŠTEKEL	34.700	34.700	30.247,0	87,2	87,2	7.600	7.600	3.612,6	47,5	47,5	4.304,7	4.304,7
— Bluming	16.400	16.400	15.276,8	93,2	93,2	500	500	80,9	16,2	16,2	76,1	76,1
— Štekel	15.270	15.800	13.005,1	85,2	82,3	4.600	4.600	1.606,6	34,9	34,9	2.033,6	2.033,6
— Štekel storitve	530	—	40,0	7,6	—	—	—	—	—	—	—	—
— Termična obdelava	2.500	2.500	1.925,1	77,0	77,0	2.500	2.500	1.925,1	77,0	77,0	2.195,0	2.195,0
VALJARNA ŽICE	7.080	7.080	5.804,0	82,0	82,0	1.580	900	880,8	55,8	97,9	1.003,3	1.003,3
— Valjarna žice	7.080	7.080	5.804,0	82,0	82,0	—	—	—	—	—	—	—
— Valjarna žice storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VALJARNA DEBELE PLOČEVINE	6.150	6.150	6.331,2	103,0	103,0	5.320	5.320	6.075,2	114,2	114,2	6.481,9	6.481,9
— Valjarna debele pločevine	5.490	5.490	6.234,5	113,6	113,6	—	—	—	—	—	—	—
— Valjarna debele pločevine storitve	660	660	96,7	14,7	14,7	—	—	—	—	—	—	—
HLADNA VALJARNA BELA	8.300	8.300	9.037,2	108,9	108,9	7.730	6.660	5.748,3	74,4	86,3	6.904,4	6.904,4
— Hladna valjarna Bela	7.870	6.800	5.800,3	73,7	85,3	—	—	—	—	—	—	—
— Hladna valjarna Bela storitve	430	1.500	3.236,9	752,8	215,8	—	—	—	—	—	—	—
HLADNA VALJARNA JESENICE	2.500	2.324	2.129,5	85,2	91,6	2.100	1.900	1.630,6	77,7	85,8	1.831,6	1.831,6
— Hladna valjarna Jesenice	2.310	1.924	1.787,0	77,4	92,9	—	—	—	—	—	—	—
— Hladna valjarna Jesenice storitve	190	400	342,5	180,3	85,6	—	—	—	—	—	—	—
ŽIČARNA	4.180	3.800	3.235,6	77,4	85,2	2.910	2.450	2.169,0	74,5	88,5	2.673,7	2.673,7
— Žičarna	4.180	3.800	3.235,6	77,4	85,2	—	—	—	—	—	—	—
— Žičarna storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
PROFILARNA	1.730	1.730	1.729,0	99,9	99,9	1.500	1.500	1.514,0	100,9	100,9	1.331,0	1.331,0
— HOP	1.515	1.515	1.640,2	108,3	108,3	1.435	1.435	1.468,0	102,3	102,3	1.301,8	1.301,8
— HOP storitve	20	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— rondevle	45	45	39,9	88,7	88,7	45	45	39,8	88,4	88,4	23,0	23,0
— rondevle storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— diski storitve	110	110	36,5	33,2	33,2	—	—	—	—	—	—	—
— deli za cestno ograjo	40	40	12,4	31,0	31,0	20	20	6,2	31,0	31,0	6,2	6,2
SKLADIŠČE 38	120	120	—	—	—	120	120	—	—	—	—	—
VRATNI PODBOJI	80	80	82,1	102,6	102,6	80	80	81,8	102,3	102,3	105,8	105,8
JEKLOVLEK	1.980	1.980	2.007,3	101,4	101,4	1.960	1.960	1.830,7	93,4	93,4	2.108,2	2.108,2
ELEKTRODE	1.790	1.790	1.803,0	100,7	100,7	1.610	1.610	1.573,9	97,8	97,8	1.683,4	1.683,4
— elektrode + varilna žica	1.430	1.430	1.364,3	95,4	95,4	1.430	1.430	1.356,8	94,9	94,9	1.466,2	1.466,2
— varilna žica storitve	—	—	4,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— varilni prašek	70	70	73,8	105,4	105,4	70	70	73,8	105,4	105,4	73,9	73,9
— suha el. masa	50	50	48,0	96,0	96,0	50	50	48,0	96,0	96,0	48,0	48,0
— ognjevdžni material	240	240	312,0	130,0	130,0	60	60	95,3	158,8	158,8	95,3	95,3
ŽEBLJARNA	840	840	840,2	100,0	100,0	840	840	840,2	100,0	100,0	903,0	903,0
MONTER DRAVOGRAD	1.120	1.177	724,0	64,6	61,5	1.120	1.177	724,0	64,6	61,5	724,0	724,0
SKUPAJ:	126.220	125.971	118.997,5	94,3	94,5	34.520	32.167	26.711,4	77,4	83,0	30.145,3	30.145,3
ELEKTRODE ZAGREB	—	—	—	—	—	100	100	172,6	172,6	172,6	172,6	172,6
SKUPAJ	—	—	—	—	—	34.620	32.267	26.884,0	77,7	83,3	30.317,9	30.317,9
Storitve	—	—	—	—	—	1.410	2.690	3.717,4	263,7	138,2	3.717,4	3.717,4
SKUPAJ	—	—	—	—	—	36.030	34.957	30.601,4	84,9	87,5	34.035,3	34.035,3

Dopisujte

DELAVSKA VEČINA MORA PREVLAĐATI V SOCIALNI SESTAVI ZVEZE KOMUNISTOV

V predlogu sklepov 13. seje centralnega komiteja ZKJ o uresničevanju vodilne vloge ZKJ ter krepitvi njene idejne in akcijske enotnosti je poudarjena tudi potreba po krepitvi delavske večine v socialni sestavi zveze komunistov. Tako je v predlogu sklepov zapisano: »Če hočemo zagotoviti delavsko večino v zvezi in večjo zastopanost delavcev v organih ZK, moramo dosledno izvajati programske opredelitve in s statutom sprejeto politiko in merila za sprejem v članstvo zveze komunistov, to pa pomeni, da moramo sprejemati več delavcev, zlasti iz materialne proizvodnje, kmetov in drugih ustvarjalcev, zlasti mladih in žensk iz vrst vseh narodov in narodnosti ter preprečiti, da bi bil sprejet kdorkoli z egoističnimi, karierističnimi in podobnimi pobudami.«

Izhodišče prizadevanj za okrepitev delavske večine v socialni strukturi zveze komunistov lahko najdemo v vizionarski in idejnopolitični utemeljitvi, ki jo je podal tovariš Tito v svojem referatu na 11. kongresu ZKJ leta 1978 v Beogradu, ko je med drugim poudaril naslednje: »V nekaterih organizacijah pa še ni prevladalo pojmovanje, da je potreben boj za delavsko večino v zvezi komunistov tako, da je to še naprej ena od naših primarnih nalog. Delavski razred je nosilec socialistične revolucije in zato je nujno, da so v vrstah njegove avantgarde v večini neposredni proizvajalci. Pri tem moramo odpraviti določene nejasnosti glede socialne sestave članstva. Še so zmotna pojmovanja o tem, kdo je danes delavec.«

Ob tem lahko poudarimo, da so te misli tovariša Tita danes še bolj aktualne, saj je v zvezi komunistov premo delavcev, ki delajo v materialni proizvodnji in ki bi lahko tvorili delavsko večinski sestav v avantgardni organizaciji delavskega razreda.

Najprej je potrebno poudariti, da je ta potreba in zahteva pogojena s samo naravo zveze komunistov, ki je in mora biti revolucionarna avantgardna organizacija delavcev — pripadnikov delavskega razreda. Utemeljenost zveze komunistov v delavskem razredu ni formalnega, ampak bistvenega pomena. Zato mora tudi ustrezen socialno-razredni sestav organizaciji omogočiti, da lahko izraža in se zavzema za neposredne in zgodovinske interese delavskega razreda. To pomeni, da morajo biti v zvezi komunistov kot avantgardni organizaciji delavskega razreda razredno osveščeni delavci, da bi lahko delovala revolucionarno kot motor razvoja naše samoupravne socialistične družbe. Revolucionarnost zveze komunistov se lahko in mora izražati v njeni sposobnosti, da idejnopolitično in akcijsko deluje, da mobilizira delavski razred v procesih razvoja socialistične družbe.

Zato je razumljivo, da je bila na 12. kongresu ZKJ postavljena naloga, da se zagotovi večinski delavski sestav v zvezi komunistov. Pri tem se je izhajalo iz spoznanja, da lahko v pogojih socialističnega samoupravljanja predstavljajo delavsko večino le tisti, ki v materialni proizvodnji neposredno ustvarjajo presežno vrednost, ki so nagrajevani po rezultatih dela in ki postajajo vse bolj resnični samoupravljalci procesa enostavne in razširjene reprodukcije. Ob tem je treba upoštevati, da se je tudi v naši socialistični samoupravni družbi bistveno spremenila sestava delavskega razreda. V razmerah in pogojih tehničnega in tehnološkega napredka je tudi tehnična in druga inteligenca sestavni del delavskega razreda. Njena dejavnost je namreč v funkciji proizvodnega dela. To pa pomeni, da je treba v delavsko-proizvajalni sloj delavskega razreda uvrščati poleg klasičnih ročnih delavcev tudi tehnično in drugo inteligenco, ki dela neposredno v funkciji materialne proizvodnje.

Vprašanje delavske večine v zvezi komunistov se danes lahko postavi le tako, da se pri sprejemanju v ZK in njeni sestavi upošteva ročne in intelektualne ustvarjalce. To pa ne pomeni, da v zvezi komunistov ne bi mogli biti komunisti iz drugih družbenih slojev (kmetije, humanistična inteligenca, vojniki, študentje, dijaki itd.). Za vse skupaj mora biti značilno to, kar je bilo prisotno v vsej zgodovini KPJ oz. ZKJ, da se nenehno borijo za uresničevanje

interesov delavskega razreda, vseh delovnih ljudi in narodov.

Ze Lenin je poudarjal, da partija ne more uspeti, če ni stalno povezana z množicami, če ne deluje v njih kot učiteljica, pa tudi kot učenka.

Zveza komunistov je sestavni del delavskega razreda in hkrati njegova avantgarda. Zato mora s svojim delovanjem izražati in uresničevati interese delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, zlasti pa delavsko-proizvajalnega družbenega sloja. O tem piše v zadnji številki lista Komunist dr. Marjan Rožič, ki med drugim poudarja naslednje: Bolj ko bo zveza komunistov po svoji strukturi članov delavsko-razredno obarvana, bolj bo učinkovita pri uresničevanju svojega programa in lažje se bo otresla oblasti. Bistvo pa je spet v položaju delavcev pri upravljanju družbene reprodukcije. (Članek: ZK se deluje s pozicij oblasti.) Čeprav je zveza komunistov sestavni del delavskega razreda, pa vendarle ne more delovati mimo njega in biti nad njim, ampak samo z njim, kot njegova avantgarda. Ze Marx in Engels sta v Manifestu komunistične stranke poudarila, da so »komunisti v praksi najbolj odločni in teoretično osveščeni del proletariata, ti tisti, ki se zavzemajo za interese celotnega gibanja.«

V skladu s temi spoznanji je razumljivo, da mora v socialni sestavi zveze komunistov prevladati večinski sestav iz delavsko-proizvajalnega sloja delavskega razreda. To so tudi najbolj zainteresirani in vztrajni borci za uresničevanje delavsko-razrednega interesa in revolucionarnih sprememb v razvoju naše socialistične samoupravne družbe. To spoznanje je posebej poudarjeno v predlogu sklepov 13. seje CK ZKJ, in sicer: »Ravno danes, ko bojujemo veliki boj za premagovanje težav in nadaljnji napredek, je potrebna delavska večina v ZK, zato da bi na politiko in stališča ZK odločilno vplivali interesi in življenjske potrebe delavskega razreda pri uresničevanju programa socialistične samoupravne preobrazbe naše družbe.«

Okrepitev delavske večine v socialni sestavi zveze komunistov je danes pogojena tudi z osipom, stagnacijo in manjšim sprejemanjem delavcev v zvezi komunistov. Zato lahko predstavljajo predlog sklepov 13. seje CK ZKJ neke vrste vzpodbudo, da zveza komunistov zagotovi objektivne pogoje ne samo za kadrovske reprodukcije, ampak predvsem za okrepitev delavskega jedra v svoji socialni sestavi. Zato morajo osnovne organizacije ZKS, kakor tudi organi zveze komunistov zagotavljati odločno spreminjanje socialne sestave ali strukture članov tako, da bo okrepljen sestav iz delavsko-proizvajalnega sloja delavskega razreda. K tej ugotovitvi lahko dodamo še zelo pomemben poudarek iz predloga sklepov 13. seje CK ZKJ, ki pravi: »Delavci bodo zmeraj imeli posluš zato, kar je resnično v korist delavskega razreda in socializma, zato bodo brez pridržkov podpirali vse pobude ZK, ki bodo izražale neposredne in zgodovinske interese delavskega razreda.«

Prav zato je željeno, da danes, v času zaostrenih razmer v gospodarskih in družbenih odnosih v naši samoupravni družbi, ki je tudi pod pritiskom mednarodnega kapitala, najbolj zavestni, predani in aktivni ustvarjalci sedanjega in prihodnjega stvarnosti odločneje vstopajo v zvezo komunistov. Zveza komunistov ni in ne more biti samo za obdobja socialnega sožitja in blagostanja, am-

pak mora izražati svojo idejnopolitično vlogo in moč ter mobilizacijsko sposobnost še posebej v času izraženih nasprotij; ki terjajo razreševanje v smeri nadaljnjega razvoja novih samoupravnih proizvodnih odnosov in socialistične samoupravne družbe. Taki posamezniki, ki v času kriznih razmer doma in v svetu vstopajo v zvezo komunistov, izražajo večjo idejno zrelost, zavestno pripravljenost in odločnost, da z zvezo komunistov prispevajo k izboljševanju razmer in odnosov v smeri nadaljnjega progresivnega razvoja naše samoupravne družbe. V času NOB in socialistične revolucije so bili komunisti oz. člani KPJ predvsem tisti, ki so v odločilnih bitkah predstavljali jedro napadov in oblikovanja zasnove oblasti delavskega razreda. Revolucionarnost članov zveze komunistov pa se danes lahko izraža v odločnem in predanem izpolnjevanju zgodovinskega poslanstva proletariata, socialistične revolucije in ciljev razvoja naše samoupravne družbe. S tem ne moremo in ne smemo negirati prizadevanj in dosežkov drugih delovnih ljudi za razvoj naše družbe, ki se niso in se tudi ne bodo opredelili za vstop v zvezo komunistov. Kljub temu pa mora zveza komunistov težiti za tem, da vključuje in zajema osveščene delavce samoupravljalce, ki bodo z avantgardno organizacijo delovali za uresničitev pogojev, da bo delavski razred dejansko gospodaril z vsemi sredstvi družbene reprodukcije in hkrati odločal o vseh vprašanjih razvoja naše samoupravne družbe.

Zato se mi zdi, da morajo imeti v zvezi komunistov izrazitejšo vlogo aktivni komunistov neposrednih proizvajalcev, ki so marsikje doslej delovali bolj ali manj formalno, kot ena izmed organizacijskih oblik delovanja zveze komunistov. Aktivni komunistov neposrednih proizvajalcev morajo tvoriti ne samo delavsko jedro zveze komunistov, ampak morajo imeti odločnejši vpliv na oblikovanje politike zveze komunistov, izražanje, usmerjanje in uresničevanje interesov delavsko-proizvajalnega sloja delavskega razreda. Komunisti — neposredni proizvajalci, organizacijsko povezani v aktiv komunistov, se bodo lahko najodločnejše opredelili birokratskim, tehnokratskim in drugim antisamoupravnim težnjam, če bo njihova revolucionarna vloga poudarjena in hkrati izražena možnost stvarnega delovanja tudi v organih zveze komunistov in drugje.

Seveda v zvezi komunistov ne sme priti do tega, da bi se komunisti borili za različne interese družbenih slojev, ki jim objektivno pripadajo na sedanjih stopnjah razvoja naše samoupravne družbe, kajti to bi nujno vodilo k idejni neenotnosti, sektaštvu, oportunistu in drugim negativnim pojavom, kar bi zvezo komunistov ohromilo in onespobilo za uresničevanje delavsko razrednih interesov. Zveza komunistov je in mora biti, kot je bilo že poudarjeno, revolucionarna in avantgardna organizacija delavcev, zato mora imeti v njej ustrezno vlogo in mesto delavsko-proizvajalni sloj delavskega razreda.

Slednje je pomembno tudi zaradi tega, ker je danes in na sedanjih stopnjah razvoja naše samoupravne družbe ena izmed temeljnih nalog okrepitev materialne in družbene moči delavskega razreda in vseh delovnih ljudi. S tem se bo lahko znova omejila moč administrativnih, etastičnih in tehnokratskih teženj v naši družbi. Tudi proizvodno in ustvarjalno delo je treba ustrezno vrednotiti, čeprav ne kaže zanikati pomembnega prispevka družbene nadstavbe k ustvarjanju in oplemenitvi družbenega proizvoda. Delo delavca v materialni proizvodnji kot tudi delo delavca v nematerialni proizvodnji je potrebno ustrezno vrednotiti. Zato je tudi treba končno in odločno odpraviti mnoga neskladja, ki so povzročala upravičene ugovore, nasprotovanja in celo socialno nesožitje med proizvodnimi in neproizvodnimi delavci. Prav v tem smislu bi lahko osnovne organizacije ZK z ustreznim socialno sestavo z idejnopolitičnim in akcijskim delovanjem hitreje prispevale k razreševanju akutnih vprašanj.

Znano je, da so osnovne organizacije ZK, v katerih prevladuje delavska večina, bolj občutljive za vprašanja vloge in položaja delavcev, ki ustvarjajo presežno vrednost. Osnovne organizacije ZK s tako socialno sestavo pogosteje, hitreje in odločneje reagirajo ter izvedejo akcije, ki so povezane z vprašanji delavsko-proizvajalnega sloja delavskega razreda.

Zato je potrebna zaostritev odnosa članov ZK do vloge, položaja in interesov delavskega razreda kot do zveze komunistov same kot avantgardne organizacije, ki deluje tudi v sestavi SZDL. Tudi to lahko okrepi ideološko, idejnopolitično in akcijsko enotnost ter stvarno in učinkovito delovanje zveze komunistov.

To naj bo prispevek kot odziv na poziv, da člani ZK in tudi nečlani izrečejo svoja mnenja, stališča in pobude v zvezi komunistov, drugje in v sredstvih javnega obveščanja o uresničevanju vodilne vloge ZKJ ter krepitvi njene idejne in akcijske enotnosti, kot je zasnovano v predlogu sklepov 13. seje CK ZKJ.

PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

TITO

IDENTIFIKACIJA PRI MNOKŽIČNIH NESREČAH V MIRU IN VOJNI

IDENTIFIKACIJA ŽRTEV

Kot je znano je identifikacija sestavljena iz dveh elementov: eliminacijske in komparacijske metode. Eliminacijska metoda omogoča redukcijo širšega znanja, pri tem se zmanjšujejo številna obeležja, dokler na koncu ne ostanejo dejstva, ki so realna. Npr. če smo ugotovili, da je oseba bele rase — potem odpadejo milijoni oseb, ki pripadajo rumeni ali črni rasi. Ob ugotovitvi, da je oseba (žrtev) moškega spola, se takoj reducira milijoni žena in otrok. Če kot tretje obeležje ugotovimo, da je žrtev stara približno 30 let, odpadejo vsi starčki in mladeniči. S takim pristopom (eliminacijsko metodo) bolj in bolj ožimo krog, da spoznamo lastnosti objekta identifikacije, katere mnogi drugi nimajo.

Šele tedaj spoznamo samo teoretično lastnosti (znake), ki jih vsi ostali nimajo — razen dane preiskovane osebe. Toda do sedaj je delo identifikacije opravljeno samo do polovice.

Da bi nekoga dokončno identificirali je potrebno, da ugotovljene znake (lastnosti) kompariramo (primerjamo). Kljub ugotovitvi, da je mož star 40 let, telesne višine 180 cm, črnolas z brki, modrih oči in z li-so (pigmentom) na levi strani obraza ter s tetoviranim sidrom na levi podlakti — pe vedno ne vemo, kdo je ta žrtev. Torej pomeni, da moramo ugotovitve primerjati z lastnostmi znane osebe. Izvori za takšno komparacijo so različni. To je lahko spomin nekoga, ki ga je poznal, če se takšen najde, potem fotografija, prstni odtisi, zobozdravstveni karton, bolniški karton s celotno zgodovino bolezni.

Identifikacijske metode se delijo na dve glavni skupini:

- kriminalistično in
- medicinsko.

Ze ta razdelitev nakazuje, kakšni strokovnjaki so angažirani pri identifikaciji. Tukaj govorimo jasno samo o identifikaciji trupel, kjer niso uporabne metode, kot je identifikacija po glasu, po hoji, mimiki obraza in podobno. Identifikacija trupel poteka v tiskem delu skupaj s kriminalisti in zdravniki. Najpomembnejše kriminalistične metode za identifikacijo trupel so naslednje:

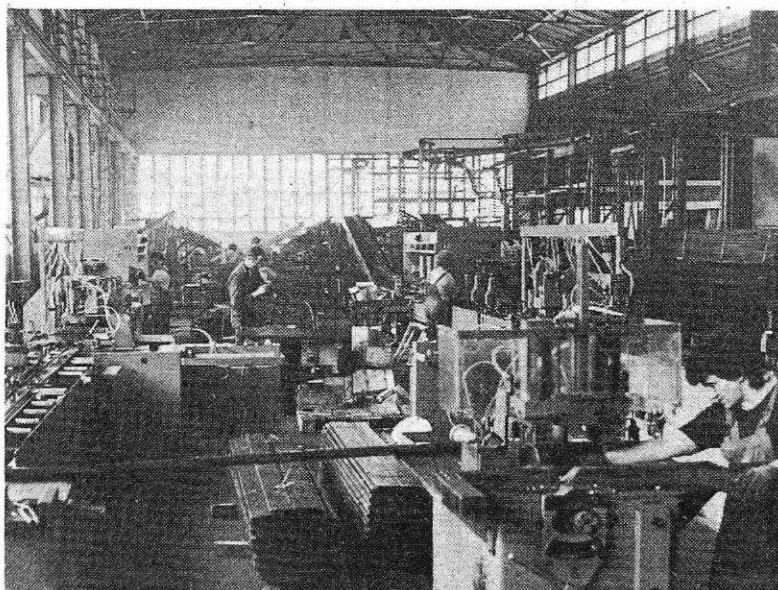
1) Najbolj preprost način, ki se danes masovno uporablja je vpogled neznanih trupel znanim ljudem zaradi prepoznavne (identifikacije). V bistvu silno enostavna, vendar ne vedno uspešna metoda. Upoštevati je treba morebitne spremembe na trupu, ki so vzrok težke poškodbe ali pa že pojava gnitja. V vseh takih primerih je truplo popolnoma nerazpoznavno. Poleg tega je treba računati o duševnem stanju ljudi, ki so bili povabljeni na razpoznavo njim najbližjega (moža, žene, brata, hčerke, matere, očeta). Razrvano duševno stanje razpoznavalcev v veliki meri zmanjšuje moč koncentracije in sposobnosti razpoznavne. Da zmanjšamo pomanjkljivost te metode, obvezno pred razpoznavo na ogled zaprosimo osebo, ki želi identificirati pokojnika (pokojnico), da pisno opiše domnevno žrtev in posebne znake, ki jih ta ima. Poleg tega napiše še predmete, ki jih je ta oseba posedovala. Šele potem pokažemo truplo.

2) Opisovalna metoda je prav tako eha od kriminalističnih metod razpoznavanja. Obsega standardni opis trupla, torej dolžina (višina), teža, splošna konstitucija (slaboten, močan, debel) in posebne znake. To metodo je uvedel francoski kriminalist BERTILLON, vendar je preobširna in je opuščena, ker ne prihaja v poštev pri množični razpoznavi trupel. Zamenjala jo je uspešno po vsem svetu povzeta in uporabljena VUCETICEVA daktiloskopija.

3) Iskanje osebnih dokumentov in njihovo vzporejanje s pokojnikovimi, ob istočasnem ugotavljanju, da niso legitimacija in ostali dokumenti ponarejeni.

PREGLED ODSOTNOSTI V JULIJU

	bolovanje %	red. let. dopust %	ostala odsotnost %	skupna odsotnost %
PLAVŽ	8.25	16.51	0.72	25.48
JEKLARNA	6.22	17.44	0.68	24.34
LIVARNA	7.50	21.13	0.66	29.29
VALJ. BL. ŠT.	5.94	17.83	0.98	24.75
VALJ. ŽICE	5.79	27.46	0.93	30.18
VALJ. DEB. FL.	6.69	18.45	0.52	25.66
HL. VALJ. BELA	4.27	20.99	0.79	26.05
HL. VALJ. JES.	4.67	19.86	0.61	25.14
ŽICARNA	6.10	18.47	0.99	25.56
PROFILARNA	6.26	22.00	0.27	28.53
VRATNI PODBOJI	6.09	35.09	0.12	41.30
JF. KLOVLEK	6.35	17.68	0.53	24.56
ELEKTRODE	10.08	18.31	0.75	29.14
ČEBLJARNA	5.74	17.99	0.12	23.85
STROJ. DELAVNICE	7.69	20.47	0.98	29.14
REMONT. DELAVNICE	5.53	19.96	0.29	25.78
VZDRŽEVANJE	7.16	20.08	0.61	27.85
ENERGETIKA	3.45	18.84	0.39	22.68
TRANSPORT	7.32	15.45	0.54	23.31
KO - FI	4.44	19.34	0.38	24.16
K S I	5.86	16.79	0.55	23.20
E T N	3.80	22.56	0.67	27.03
DRUŽ. J. REHRANA	8.99	17.31	0.21	26.51
ŽELEZARNA	6.14	19.15	0.63	25.92

TOZD Vratni podboji (foto I. Kučina)

RAZVOJ KRVODAJALSTVA V SVETU IN PRI NAS

Danes si ne moremo zamisliti zdravljenja brez konzervirane krvi in njenih sestavin. Transfuzije krvi so v bolnišnicah postale nepogrešljivo zdravilo, brez katerega ne bi mogli rešiti življenja onesrečenec ali opraviti zahtevnejših operacij. In vendar je poteklo šele nekaj desetletij, kar ima zdravstvo to nenadomestljivo zdravilo, čeprav je človek slutil njegov pomen že v pradavnini.

Kdaj se je utrnila prva misel o prenosu krvi, natančno ne vemo. Vendar najdemo že v zapiskih iz antičnih časov prve zapise o zamisli o pretoku krvi iz človeka v človeka. V rimskih in grških zapisih starega veka so pripisovali krvi zdravilno moč in so jo dajali kot pijačo. Tako je, na primer, Hippokrat priporočal božastnim, naj pijejo kri. Zdravljenje s krvjo je bilo tesno povezano s predstavo, da je kri sadež duše. Za tem pa mnogo stoletij kri ni omenjena kot zdravilo. Šele v poznem srednjem veku, v 15. stoletju, je Marsilius Ficinus, slavni platonik na medicinskem dvoru, predlagal, da bi nekega mladeniča pozdravili tako, da bi mu odprli žilo in puščali kri. Znana je tudi zgodba o umirajočem papežu Inocentu VII., kateremu je hotel neki židovski zdravnik rešiti življenje s tem, da mu je transfundiral kri treh desetletnih dečkov.

Tehnično izvedbo transfuzije so enako opisali italijanski matematiki Hieronymus Cardanus, neimenovani nemški laik leta 1615 in Johann Colle, profesor v Padovi, leta 1617. Kri naj bi pretakali iz žile dajalca v žilo sprejemalca po eni cevki ali dveh spojenih cevkah, vstavljenih v odprti žili.

Leta 1638 je angleški teolog Potter predlagal, naj bi prenesli kri ene živali drugi. Ta misel je spodbudila vrsto prvih poizkusov transfuzije v Angliji.

Pravi razvoj transfuzije krvi pa se je začel šele potem, ko je angleški zdravnik in anatom leta 1616 odkril krvni obtok. Pred tem so namreč menili, da nastaja kri v srcu in gre iz njega v organe, ne da bi se vračala v srce, po pripodobi sončnih žarkov. Španec Miguel Serveto, ki so ga leta 1553 sežgali na grmadi kot čarovnika, je odkril mali krvni obtok in dihanje s pljuči. Harvey, ki ga zgodovina navaja, da je odkril krvni obtok, pa je ugotovil, kako se veliki in mali krvni obtok združujeta v zaključeno celoto in kako prehaja kri iz organov po kapilarah v vene in ponovno v srce. Šele po tej ugotovitvi je bilo mogoče uresničiti prastaro misel o prenosu krvi. Vendar pa so opravili prvo transfuzijo šele 50 let po tem odkritju.

Po številnih neuspešnih poskusih transfuzije krvi na živalih je prvemu uspeha transfuzija na psu leta 1666 Richardu Lowerju. Ko mu je uspelo na zahtevo Royal Society ta poskus uspešno ponoviti, so opravili številni zdravniki v Angliji, Franciji in Italiji v kratkem času mnogo transfuzij na različnih živalih.

Kmalu pa se je utrnila misel, da bi prenesli živalsko kri človeku. Že leta 1667 je to poskušal pariški profesor filozofije in matematike Denis. Šestnajstletnemu mladeniču, ki je imel trdovratno vročico, so že več kot dvajsetkrat puščali kri, da bi ga ozdravili. Izčrpanemu mladeniču je Denis odvzel tri unce krvi, nato pa mu je transfundiral trikrat toliko krvi iz vratne žile ovce v veno na podlakti. Uspeh je bil očiten: bolniku sta prešli zaspanost in duševna otopenost, začel se je rediti.

Drugi poizkus transfuzije ovčje krvi je uspešno opravil Denis na prostovoljcu proti denarni odškodnini.

Kljub tem uspehom so nastopili pariški zdravniki proti Denisu, ki pa je s svojimi transfuzijami nadaljeval. Neke noči je naletel Denis na tavačnega duševnega bolnika, ki je ušel z doma. Denis mu je 19. decembra zjutraj ob prisotnosti številnih zdravnikov transfundiral 5–6 unč krvi iz arterije cruralis teleta v podlahtno veno. Bolnik se je pomiril in njegovo stanje se je izboljševalo. Da bi bolnika popolnoma pozdravili, je Denis predlagal ponovno transfuzijo čez nekaj dni. Po transfuziji pa je bolnik tožil, da ga boli v križu, stiskalo ga je v prsih in srce je bilo neredno. Čez dva dni je postal njegov urin temen, krvav. Stanje pa se mu je izboljšalo in čez dva meseca je bil popolnoma zdrav. Nato se mu je bolezen ponovila. Bolnikova žena je naprosila Denisa, naj mu da ponovno transfuzijo. Ta je pristal. Ko je že izprepariral arterijo carotis teleta, je brezuspešno skušal odvzeti kri iz bolnikovih ven na podlahti in na nogi. Zato je prekinil operacijo. Bolnik je naslednjo noč umrl; zaradi strupa, ki mu ga je zavdala žena. Denisovi nasprotniki pa so trdili, da je bolnik umrl med transfuzijo krvi. Čeprav so na sodni obravnavi Denisa oprostili, ker so dokazali, da je bolnika zastrupila žena z arzenom, je pariška medicinska fakulteta prepovedala vsako transfuzijo brez njenega pristanka.

Nekaj mesecev pozneje sta v Angliji transfundirala Lower in King ovčjo kri študentu teologije, v Italiji je Riva transfundiral ovčjo kri trem osebam brez vsake škode, v Nemčiji pa sta leta 1668 Kaufmann in Purmann transfundirala ovčjo kri štirim bolnikom.

Zaradi komplikacij, intrig, verskih pomislekov in hudega nasprotovanja univerze in cerkve je trajalo transfundiranje živalske krvi človeku le nekaj let. Transfuzija je šla v pozabo. Iz 18. stoletja vemo le za redke transfuzije.

Poleg hudih napak pa so nam dale te transfuzije živalske krvi pozitivna spoznanja: dokazali so, da je transfuzijo mogoče opraviti in da je mogoče s transfuzijo rešiti življenje izkrevneli živali. Manjkala pa je znanstvena osnova: niso vedeli, zakaj živalske, to je tuje krvi v mnogih primerih bolnik ni prenesel. Ker niso vedeli, da je ožilje elastično in so menili, da je cevni sistem tog, so pred vsako transfuzijo puščali kri.

Misel, da bi bil človek krvodajalec, najdemo že v času živalskih transfuzij. Zaradi komplikacij, ki so nastopale po transfuzijah živalske krvi človeku, je nürnberški zdravnik Georg Abraham Meroklin leta 1672 domneval, da je dopustna pri človeku le transfuzija človeške krvi. Skoraj 130 let je poteklo, ko je skušal leta 1800 danski profesor Tode ovreči medicinske predsodke do transfuzije, poudaril njen velik pomen, zlasti pri izgubah krvi in to, da morejo dati polnokrvni ljudje brez škode za svoje zdravje nekaj viška svoje krvi.

James Blundell, profesor fiziologije in porodničar, se je oprijel tega problema in je poizkušal opraviti transfuzijo najprej na psih. Leta 1823 pa je dal prvo transfuzijo človeku. Očiten uspeh je dosegel naslednje leto, ko je transfundiral kri izkrevneli porodnici in ji tako rešil življenje. O tem dogodku so pisali vsi dnevniki in strokovni časopisi. V večini evropskih dežel so se začeli ukvarjati s transfuzijo krvi. Skoraj vsak zdravnik si je skonstruiral lastno napravo, da bi pretočil po najkrajši neprekinjeni poti kri iz dajalca v sprejemalca. Vsako uspešno transfuzijo so opisali v zdravniških časopisih in v laičnih dnevnikih.

Pogosto so nastopile nenadne komplikacije. Že kmalu po začetku prenosa krvi so se pokazali pri bolniku znaki hude prizadetosti in težkega stanja, ki se je neredko končalo s smrtjo. V takih primerih so ugotavljali hemolizo bolnikove krvi, ki si je niso znali razlagati.

Zato so mnogi zdravniki in znanstveniki nastopili proti transfuziji krvi. Tako je bilo v dveh stoletjih in pol po zbranih podatkih opravljenih le 347 transfuzij.

Prvi preobrat v transfuziologiji pa je bil narejen leta 1901, ko je dr. Karel Landsteiner odkril krvne skupine.

Temu so sledila druga pomembna odkritja: 1914. leta je bil odkrit natrijev citrat, ki preprečuje strjevanje krvi. S tem pomembnim dosežkom so bile odpravljene nevarnosti in neprijetni občutki, ko je transfuzija predstavljala pravo operacijo in so jo izvajali direktno prek posebne aparature iz človeka v človeka.

1916. leta sta prišla Rots in Turner do pomembne ugotovitve: kri, shranjena na hladnem mestu, je uporabna tudi po več dni. To odkritje je prvi začetek tako imenovanih krvnih bank, institucij, ki shranjujejo večje količine krvi. Po tem odkritju so pričeli v Evropi in Ameriki ustanavljati v večjih bolnišnicah zavode za transfuzijo krvi. S tem je bila omogočena hitra dobava krvi za transfuzije. Tako so že med prvo svetovno vojno izvajali transfuzijo krvi v armadah.

Tem odkritjem so sledila vedno nova in nova spoznanja, ki so kvaliteto obogatila znanost transfuziologije, brez katere si danes ne moremo predstavljati sodobnega zdravljenja.

RAZVOJ TRANSFUZIOLOGIJE PRI NAS

Pri nas je potekal razvoj transfuziologije v prvih obdobjih počasneje. Medtem, ko so imeli v drugih državah že dobro razvite transfuzijske centre in institute, ki so konservirali kri, pripravljali in liofilizirali plazmo ter imeli organizirano mrežo krvodajalcev, pri nas pred drugo svetovno vojno nismo imeli nič transfuzijske ustanove niti organizacije krvodajalcev. V nujnih primerih so v naših bolnišnicah dajali le direktne transfuzije. Kri so dajali maloštevilni, stalni, plačani krvodajalci ali pa bolnikovi sorodniki, neredko pa zdravstveno osebje bolnišnic samo.

Konservirano kri in serume za določanje krvnih skupin je še posebno pogrešala naša saniteta med NOB. Dajali so direktne transfuzije, brez ustreznih pripomočkov, ne da bi mogli določiti in dati kri enake krvne skupine. Z minimalnimi količinami serumov, ki so jih imeli, so mogli določiti krvno skupino le krvodajalcem, med katerimi so izbrali tiste, ki so imeli krvno skupino 0+. Tako so ti krvodajalci, zvečine sanitetno osebje, dajali kri ranjenim borcem.

V naši republiki je bila prva transfuzijska postaja organizirana takoj po osvoboditvi v okviru centralne vojne bolnice.

Niti mesec dni po koncu vojne — 4. junija 1945 — je bilo konserviranih prvih 19 steklenic krvi, ki jo je darovalo 150 krvodajalcev. Krvodajalci so dajali kri brezplačno, uprava centralne vojne bolnice pa jim je v zahvalo poklanjala nekaj olja in sladkorja.

Do konca leta 1945 je dalo 799 krvodajalcev 206.160 ccm krvi.

Januarja 1946. leta je postala transfuzijska postaja civilna ustanova in se

preimenovala v Zavod za transfuzijo krvi medicinske fakultete.

Od junija 1946. leta dalje so krvodajalci prenehali dobivati nagrado v naravnih. Ministrstvo za preskrbo in trgovino jim je odobrilo dodatek s posebnimi živilskimi nakaznicami za nakup racioniranih živil (do 300 ccm krvi: 500 gr sladkorja, 700 gr maščob, 2 kg mesa, 750 gr bele moke ali testenine; za preko 300 ccm dane krvi pa 750 gr sladkorja, 900 gr maščob, 3 kg mesa in 1 kg bele moke ali testenine). Po odločbi Ministrstva za ljudsko zdravstvo pa jim je pripadala denarna nagrada 1 din za 1 ccm dane krvi.

Leta 1946 je 1073 krvodajalcev dalo 430 litrov krvi. S to količino konservirane krvi je Zavod kri vse potrebe vojaških in civilnih zdravstvenih ustanov po konservirani krvi, plazmi in serumih za določanje krvnih skupin ABO.

Leta 1947 se je količina konservirane krvi zvišala na 717 litrov.

Bolnišnice so zahtevale vedno več konservirane krvi, serumov; zlasti pa plazme. Kri in plazmo so sproti odlašali iz Zavoda, tako da je bila zaloga majhna. Dogajalo se je, da je moral Zavod prositi zlasti kirurško in ginekološko kliniko, naj prelože večje operacije na dan, ko jim bo mogel nuditi potrebno količino konservirane krvi. Kljub pozivom v časopisih, člankom in predavanjem odziv krvodajalcev ni zadoščal potrebam.

Število krvodajalcev in količina konservirane krvi sta se večala tudi v naslednjih letih. Toda nagel razvoj naše zdravstvene službe, izkušnje z uspehi transfuzij pri zdravljenju različnih bolezni, novi operativni posegi po eni strani, hitro se razvijajoča industrija in naraščajoče število obratnih in prometnih nesreč po drugi strani, so terjali ustanovitve transfuzijskih oddelkov pri večjih bolnišnicah. Tako je bilo do leta 1957 ustanovljenih v SRS 11 takih oddelkov.

Zahteve po konservirani krvi in njenih produktih so se nenehno večale. Potem, ko so bile živilske nakaznice ukinjene, so dobivali krvodajalci le denar. Tako smo prešli na plačano krvodajalstvo. Kmalu so se pokazale negativne strani plačanih krvodajalcev. Med krvodajalce, ki so dajali kri iz nesebičnih, človekoljubnih nagibov, da bi reševali življenja, so prihajali ljudje, ki jih je vodila le misel na denar in niso pri tem upoštevali niti nevarnosti zase, kaj šele za bolnika. Ti krvodajalci so dajali kri tudi večkrat mesečno (ugotovili so celo primer, ko je dal nekdo kri dvakrat v enem tednu), po pol litra krvi v različnih transfuzijskih ustanovah in bolnišnicah, ali pod drugim imenom.

Od teh krvodajalcev niso dobivali resničnih anamnez, utajili so prebolele bolezni, zaradi katerih jim ne bi vzeli krvi (malarija, sifilis, hepatitis idr.). To je narekovalo, da je potrebno prenehati s plačanim krvodajalstvom in preiti na neplačano dajanje krvi. Obstajala pa je bojazen, da bo število krvodajalcev, ki bi bili pripravljeni dajati kri brezplačno, premajhno, da bi mogli kriti vse potrebe po konservirani krvi. Kljub temu je bilo s 1. januarjem 1953 ukinjeno plačevanje krvodajalcev.

Brezplačno krvodajalstvo je steklo, še več, uspeh je daleč presegel vsa pričakovanja: medtem ko smo imeli v Sloveniji registriranih od 4. junija 1945 do 31. decembra 1952 vsega 11.694 krvodajalcev, je dalo kri leta 1953 — 20.210 krvodajalcev.

Število krvodajalcev še naprej iz leta v leto narašča. K temu ni pripomogel le enoten koncept organizacije dajanja krvi brezplačno, anonimno in prostovoljno; temveč je tako množičen odziv našega prebivalstva, da da kri, rezultat tako odlične organizacije Rdečega križa Slovenije pri zbiranju krvodajalcev, truda in dela občinskih odborov in vsakega posameznega aktivista RKS kot razumevanja naših ljudi, da je konservirana kri danes nepogrešljiva za reševanje življenj in uspešno zdravljenje in mora biti vsak trenutek na razpolago v zadostni količini in da nam more to zagotoviti le organizirano, kontinuirano dajanje krvi vseh zdravih ljudi.

I. Z.

LETOŠNJA PROSTOVOLJNA KRVODAJALSKA AKCIJA

V dneh 28., 29., 30. in 31. avgusta ter 4. in 5. septembra letos bo na Jesenicah redna vsakoletna krvodajalska akcija, ki jo v dogovoru z Zavodom za transfuzijo krvi v Ljubljani organizira občinski odbor Rdečega križa Jesenice.

Odvzem krvi bo v Delavskem domu »pri Jelenu« vse navedene dni od 7. do 14. ure.

Kri je nenadomestljivo zdravilo in jo lahko dobimo le s pomočjo prostovoljnih krvodajalcev, ki jo vsa leta nesebično darujejo in s tem pomagajo rešiti marsikatero življenje.

Zato je namen krvodajalskih akcij zbrati vsaj toliko krvi, kolikor jo potrebuje regionalna bolnica — pri nas je to Splošna bolnica Jesenice. Da bi zadostili tem potrebam, bi se moralo vsak odvzemni dan odvzeti 300 prostovoljnih krvodajalcev.

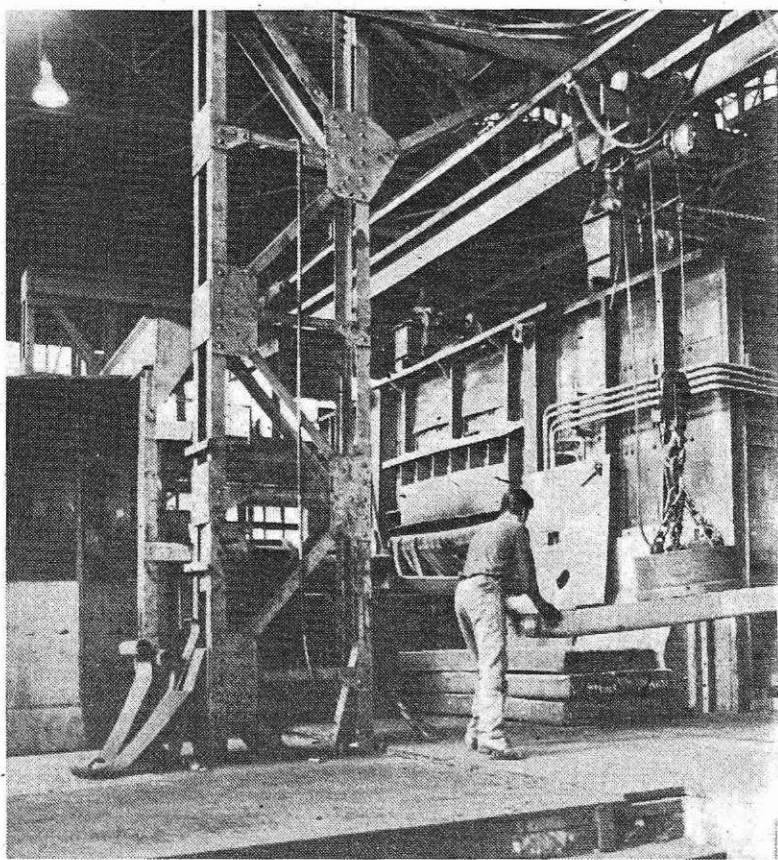
Vsak, ki se bo odločil za odvzem krvi, naj se prijavi pri tajnici TOZD ali delovne skupnosti, ki bo spisek krvodajalcev oddala oddelku za zdravstveno in socialno varstvo.

Krvodajalci naše delovne organizacije imajo na osnovi 137. člena pravilnika o delovnih razmerjih na dan odvzema krvi prost dan v preventivne namene, da po odvzemu ne bi prišlo do morebitnih nesreč. V primeru, da je krvodajalec iz zdravstvenih razlogov odklonjen, mora po opravljenem zdravniškem pregledu nazaj na delo.

Večkratni krvodajalci, ki že imajo krvodajalsko izkaznico, naj jo prinesejo s seboj, da jim bodo vpisali odvzem krvi.

Krvodajalstvo je izraz globoke solidarnosti in humanizma do sočloveka, do bolnika, ki potrebuje kri. Je prostovoljno, brezplačno in anonimno. In prav te humane akcije se delavci naše Železarnice udeležijo vsa leta v velikem številu.

Kadrovski sektor

Zakladanje potisne peči v valjarni debele pločevine (foto I. Kučina)

ODHODI AVTOBUSOV, VOZNI RED IN ŠE KAJ

V Železarni številka 31 je bilo 9. avgusta na četrti strani levo spodaj v okviru vprašanje, ki zveni zelo ogorčeno, med ostalim pa je tudi hud očitek odgovornim v Železarni za prevoze delavcev. Ne vem, ali naj odgovorim prizadetim, omenjenim v prvem odstavku, ali podpisani delavci s Plavža. Poskusil bom vsem.

Najprej bi rad povedal, da so dodatni avtobusi, ki vozijo v mestnem prometu ob 14.08 proti Plavžu, namenjeni vsem delavcem in ne samo tistim, ki imajo delovna mesta tako blizu avtobusne postaje, da so lahko že v treh minutah po zaključnem delu v avtobusih. Ko smo določali vozne rede, smo preizkusili čase, ki so potrebni, da pridejo delavci tudi iz bolj oddaljenih garderob do avtobusne postaje. V KOLIKOR NEKATERI HODIJO Z DELA PRED POTEKOM DELOVNEGA ČASA, JE TO STVAR DELOVNE DISCIPLINE IN OSEBNEGA ODNOSA DO DELA,

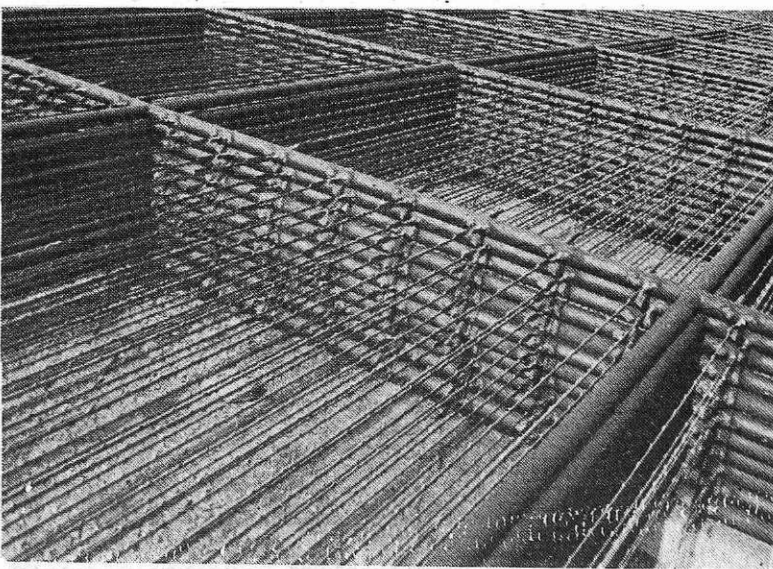
NE PA VOZNEGA REDA.

V nobenem primeru ne smemo z vozni redom redom spodbujati predčasnega odhajanja z dela. Poskusimo kdaj zapustiti garderobe na Transportu, v Elek-troдах, v Jeklarni, na Plavžu, v HV Jesenice, v Žičarni ali drugih temeljnih organizacijah, pa bomo ugotovili, da se je potrebno kar potruditi do odhoda avtobusov ob 14.08. Verjemite, »prizade-ti«, da potem ne bo več preklanja tistega, ki si je tak vozn red izmislil in tudi »nekateri«, ki so si izmislili tak vozn red, se z organiziranim delavskim prevozom vozijo na Plavž, na Korško Belo.

Menimo, da je izbran pravi čas odhoda avtobusa z dela. Včasih je bila ustaljena praksa, da je avtobus odpeljal takoj, ko je bil napolnjen. Takrat smo dobili očitek, da delavci predčasno zapuščajo delo, ker sicer ne ujamejo avtobusa. O teh očitkih so razpravljali tudi v nekaterih temeljnih organizacijah in zahtevali, da uredimo vozne rede tako, da bodo lahko vsi delavci koristili avtobuse po zaključeni dopoldanski dnini. Glede raznih vonjav v avtobusu pa ne moremo zagotoviti nič.

V oddelku za družbeni standard smo veseli, kadar nas delavci opozarjajo na napake, ki jih lahko z organizacijskimi ukrepi odstranimo ali ublažimo. V tem primeru pa gre za premišljeni vozn red, ki omogoča, da pridejo na avtobus tudi delavci iz oddaljenih delov Železarnice. Vozni redi so objavljeni zaradi tega, da jih spoštujemo vsi, tako koristniki kot izvajalci.

Božo Pančur

Mojstrovina varilca (foto I. Kučina)

PROGRAM AKTIVNOSTI ZVEZE SINDIKATOV NA PODROČJU ŽIVLJENJSKEGA STANDARDA

(Nadaljevanje s 1. strani)

dikata se zahteva odločna družbeno-politična akcija na področju življenjskega standarda. Izhajajoč iz aktualnih problemov je v zvezi s tem svet Zveze sindikata Jugoslavije sprejel naslednji:

PROGRAM AKTIVNOSTI

1. Z vsemi razpoložljivimi družbenimi sredstvi, z boljšim delom in gospodarjenjem se mora do konca tega leta zaustaviti nadaljnje upadanje osebnih dohodkov in življenjskega standarda delavcev. Z ukrepi ekonomske politike se mora krepiti samoupravna in ekonomska vloga združenega dela, kot trajni predpogoj nadaljnjega razvoja življenjskega standarda delavcev. Predlagatelji ukrepov ekonomske politike morajo na vseh nivojih družbenega in samoupravnega organiziranja računati na njihov vpliv na družbeni standard, o objektivnih pogojih za njihovo uporabo in jih tudi realno časovno opredeliti. Vsi ukrepi se morajo oceniti glede na njihov prispevek k izboljšanju materialnega in socialnega položaja delavcev.

Pri uresničevanju teh nalog bo zveza sindikata za zaščito življenjskega standarda skupaj s samoupravnimi organi, kot svojo stalno opredelitev in usmeritev, vodila akcijo:

— za večjo proizvodnjo, znižanje stroškov poslovanja, selektivno investiranje, večjo produktivnost dela in krepitev vseh kvalitativnih dejavnikov gospodarjenja;

— da v obstoječe programe krepitve proizvodnje in razvoja samoupravnih in poslovnih organov vgradijo tudi ukrepe za zaustavljanje padanja življenjskega standarda delavcev;

— da se s krepitvijo sistema delitve po delu in rezultatih dela ustvarja hitrejša rast osebnih dohodkov s stimuliranjem večje ekonomske motivacije delavcev in ostro diferenciacijo dohoda in produktivnega dela od slabega dela;

— za nadaljnji razvoj samoupravne solidarnosti znotraj združenega dela in družbeno-političnih skupnosti, s čimer se bo zagotovila učinkovitejša zaščita življenjskega standarda najbolj ogroženih kategorij delavcev in njihovih družin;

2. Svet Zveze sindikatov Jugoslavije poudarja, da se mora bolj odločno uresničevati krepitev materialne osnove združenega dela in njegovo osvoboditev vseh prekomernih obvez in stroškov. S tem ciljem je nujno:

— do konca tega leta sprejeti sistemske ukrepe, s katerimi se bodo zagotovili novi in ugodnejši odnosi v korist združenega dela pri oblikovanju in delitvi narodnega dohodka;

— takoj je potrebno pristopiti k splošnemu in selektivnemu reprogramiranju dolgov gospodarstva, pretvorbi kratkoročnih kreditov in kreditov iz emisije ob takih spremembah dogovorjenih obvez, ki bodo omogočile hitreje združevanje organizacij združenega dela in njihovo krepkejšo povezovanje s ciljem ekonomiziranja sredstev za reprodukcijo in na teh osnovah učinkovitejšo prilagajanje ostrim pogojem gospodarjenja. Pri reševanju vprašanja finančne konsolidacije gospodarstva, prvenstveno morajo organizacije združenega dela, združene banke in delegatske skupščine zagotoviti pogoje za nemoteno odvijanje tekoče reprodukcije in likvidnosti;

— organizacije zveze sindikata morajo spodbuditi vse delavce in samoupravne organe, da se s krepitvijo odgovornosti zagotovijo, da bodo samoupravni in poslovnih organi naredili odločilne korake za zmanjševanje vseh neproduktivnih stroškov, da se sredstva delovnih skupnosti, asociacij in združenj uskladijo z njihovim prispevkom tem rezultatom;

— na vseh nivojih družbeno-političnih skupnosti je potrebna odločna akcija za racionalizacijo skupne družbene režije (v temeljni organizaciji, delovni in sestavljeni, samoupravnih interesnih skupnostih, zbora, združenj, družbeno-političnih skupnosti idr.) in uresničevanje njenega prispevka k rasti družbene produktivnosti dela;

— da organizacije zveze sindikata v organizacijah združenega dela začnejo posebne razprave, na katerih naj se temeljito proučijo vsi vidiki obremenjevanja dohodka gospodarstva in vsa izločevanja za splošne in skupne potrebe. Prek delegacij in delegatov skupščin družbeno-političnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti, še posebno v večjih organizacijah združenega dela, se bo zahtevalo sprejemanje odločitev, s katerimi se bo onemogočilo nadaljnje obremenjevanje gospodarstva in zmanjšalo obstoječe in zagotavljal tak mehanizem, ki bo preventivno deloval v smeri, da se družbene potrebe lahko zadovoljujejo skladno z realnimi možnostmi združenega dela. Vsa izločena sredstva iz dohodka in osebnih dohodkov, ki so nad planiranimi nivojem in ki so imobilizirana, je treba vrniti gospodarstvu;

— da organizacije zveze sindikatov zahtevajo od samoupravnih organov in delegatskih skupščin, da ponovno pregledajo sedanje odločitve o naložbah,

posebno za negospodarske namene in pokličejo na odgovornost organe in posameznike, katerih odločitve niso skladne z dogovorjeno investicijsko politiko;

— da organizacije zveze sindikata skupaj s samoupravnimi organi, na vseh ravneh čim bolj aktivirajo delegatska telesa pri uresničevanju večje odgovornosti, še posebno odgovornosti za uresničevanje nalog, ki se nanašajo na razbremenjevanje gospodarstva in krepitve materialne osnove samoupravljanja.

3. Z usklajeno zavzetostjo vseh družbenih dejavnikov v republikah, pokrajinah in federaciji, pri čemer morajo biti organi zveze sindikata pobudniki, moramo nujno premostiti sedanje počasno dogovarjanje in sprejemanje družbenih dogovorov, od katerih uresničevanja se pričakuje reševanje pomembnih vprašanj kot, na primer, pridobivanje in razporejanje dohodka, zaposlovanje, napredovanje stanovanjsko-komunalne politike, davčne politike in drugih.

V najkrajšem času, najkasneje pa v zadnjem četrtletju tega leta, je treba sprejeti te dogovore na ravni federacije, kot osnovo za dogovarjanje v republikah in pokrajinah.

4. Z ustrezno politiko delitve osebnih dohodkov se mora onemogočiti njihovo nadaljnje realno zmanjševanje in upadanje njihovega deleža pri razporejanju narodnega dohodka.

Da bi spodbudili in bolj motivirali proizvodno in ustvarjalno delo in zaustavili padanje realnih osebnih dohodkov, moramo nujno:

— z ukrepi ekonomske politike doseči, da se namesto restrikcij, linearnih omejevanj in globalnih okvirov rasti osebnega dohodka njihova rast dosledno veže na delitev po delu in rezultatih dela, povečanje produktivnosti, učinkovito izkoriščenost družbenih sredstev in na ta način ustvarjeni večji dohodek. To ne pomeni neuresničevanja sklepa o omejevanju rasti osebnega dohodka v organizacijah združenega dela, ki ne poravnava pravočasno svojih finančnih obveznosti, temveč vztrajanje pri odpravljanju vzrokov, ki so pripeljali do težav;

— da organizacije zveze sindikata skupaj s samoupravnimi organi začnejo z akcijo, da se v organizacijah združenega dela, ki dosegajo pozitivne poslovne rezultate, imajo pa zelo nizke osebnih dohodke, prouči obstoječa politika delitve. Začeti je treba z aktivnostjo za določitev nove ravni najnižjega osebnega dohodka kot ekonomske kategorije za normalne pogoje in rezultate dela in razvijanje take proizvodnje, ki jih bo lahko zagotovila;

— s sanacijskimi programi moramo hitreje spreminjati in prilagajati proizvodne programe v organizacijah združenega dela, ki poslujejo z izgubami, da bi tako odpravili vzroke za njihovo nastajanje in ustvarili realno ekonomsko perspektivo. Tam, kjer to ni mogoče, se morajo z združevanjem dela in sredstev vključevati v program proizvodnje drugih organizacij ali začeti akcijo za zaposlovanje delavcev v drugih organizacijah združenega dela. Zagotoviti je treba redno in zanesljivo izplačevanje zajamčenih osebnih dohodkov v organizacijah združenega dela, ki poslujejo z izgubo;

— da organizacije zveze sindikata v organizacijah združenega dela, ki imajo zaradi nepravilne poravnave finančnih obveznosti omejeno rast osebnih dohodkov, usmerjajo aktivnost samoupravnih organov za povečanje odgovornosti poslovnih organov, da bi poiskali lastne rešitve ali da bi s poveževanjem in poslovnim sodelovanjem z drugimi organizacijami združenega dela pospešili cirkulacijo sredstev in tako zagotovili, da se obstoječe težave hitreje premostijo.

5. Z vsemi razpoložljivimi ekonomskimi in drugimi ukrepi se mora uresničevati dogovorjena politika cen in dogovorjeni okviri gibanja cen v letošnjem letu. Ob razbremenjevanju gospodarstva se mora zagotoviti:

— da se vse povečane cene izven dogovorjenih okvirov v najkrajšem času uskladijo z dogovorjeno politiko za leto. Proti organizacijam, vodstvom in organom, ki so takšne odločitve sprejeli, moramo uporabiti ekonomske in druge sankcije, vključno s kadrovskimi zamenjavami. Prav tako moramo zaostri politično odgovornost organizacij zveze sindikata v teh organizacijah združenega dela;

— da o politiki cen odločajo delavci v združenem delu, da pri vodenju samoupravne politike cen vidimo vse posledice rasti cen na reprodukcijske tokove v dohodkovno in reprodukcijsko povezani celoti, izhajajoč iz ustavnih in zakonskih obvez in da s svojimi odločitvami povečujejo učinkovitost uporabe družbenih sredstev. Odločno se mora zavestiti družbenopolitična aktivnost, da se v cene ne vgrajujejo zgrešene naložbe, napake v organizaciji dela, neznanje, slabo delo, slaba kakovost in podobno;

— da se organi zveze sindikata v republikah, pokrajinah in federaciji zavzemajo, da skupnosti za cene kot samoupravne organizacije vodijo in uveljavljajo družbeno dogovorjeno politiko cen, osvobodeno vplivov različnih

monopolnih, tehnokratskih in drugih pritiskov;

— glede na to, da so cene komunalnih storitev presegle dogovorjeni okvir in dinamiko za letošnje leto, da občinski in mestni sveti zveze sindikata pri pristojnih organih zahtevajo, da proučijo sprejete odločitve in vztrajajo, da se cene vrnejo v dogovorjene okvire;

— da se pri nujnih dvigih cen prehranbenih izdelkov dovoli samo v najnujnejših primerih, kakor je bilo to dogovorjeno v skupnostih za cene (npr. za ceno kruha do 25 %, ali da se cena mesa ne spreminja). Boriti se je treba za dosledno uresničevanje dogovorjenih politike, probleme nekaterih delovnih organizacij, ki proizvajajo izdelke, pa reševati z drugimi ukrepi (premijske, subvencije, kompenzacije in podobno);

— da organizacije zveze sindikata zahtevajo zaostrite odgovornosti samoupravnih organov in pristojnih organov v družbeno-političnih skupnostih pri zatiranju pojavov: zadrževanje blaga v skladiščih in ustvarjanje umetnih pomanjkanj v pričakovanju ali izsiljevanju večjih cen; različna pogojevanja dobav; odobranje višjih cen pod imenom »novega« izdelka in podobno.

6. Pri zadovoljevanju skupnih potreb (zdravstvo, izobraževanje, otroško varstvo, pokojninsko in invalidsko zavarovanje in drugih) kot pomembne prvine življenjskega standarda si bo zveza sindikata:

— prizadevala za selektivno politiko in strogo spoštovanje prednosti, racionalizacijo mreže in zmogljivosti — in to z zniževanjem stroškov, ne pa zgolj s pritiskanjem na osebne dohodeke zaposlenih na teh področjih — in za zagotovitev večjega vpliva delavcev na odločanje o višini in namenu teh sredstev;

— prizadevala za proučitev vseh naložb na teh področjih in preložitve tistih, ki v tem trenutku niso nepogrešljive;

— prizadevala za dosledno upoštevanje zakonskega določila o usklajevanju pri pokojnin z gibanjem nominalnih osebnih dohodkov;

— prizadevala za usklajevanje stopenj in kreditov z rastjo stroškov in učinkovitejšo uveljavljanje politike stipendiranja in kreditiranja in pri tem posebej skrbela za učenje in študente družin z nizkimi osebnimi dohodki.

Organizacije zveze sindikata in občinski sveti zveze sindikata se morajo zavzeti za diferencirano porabo sredstev skupne porabe v združenem delu in da se s sredstvi v občini zagotovi pomoč družinam z nizkimi dohodki na člena družine za nakup učbenikov in šolskega pribora, ogrevanja in ozimnice. Za ta namene je potrebno zagotoviti ugodna posojila. Takoj je treba tudi proučiti možnost, da bi se razširilo delo šolskih kuhinj in povečalo število otrok v otroških ustanovah, kar bi bila pomembna oblika pomoči družinam z nizkimi dohodki.

7. Z doslednim uresničevanjem ukrepov ekonomske in socialne politike se morajo učinkovito odpravljati vsi vzroki za nastajanje vse večjih socialnih razlik, ki ne izhajajo iz dela.

Delavci morajo s samoupravnim odločanjem in uveljavljanjem samoupravne delavske kontrole, skupaj z družbenimi in samoupravnimi organi zaščititi družbene lastnine, državnimi in sodnimi organi začeti odločno bitko proti vsem privilegijem, koncesijam, pojavom privatizacije in prisvajanjem družbene lastnine.

Na podlagi sklepov in programa Skupščine SFRJ Jugoslavije o nalogah pri preprečevanju in odpravljanju socialnih razlik, ki ne izhajajo iz dela in ki bo sprejet septembra letos, je potrebno, da občinski, republiški in pokrajinski sveti zveze sindikata s svojo neposredno aktivnostjo v delegatskih skupščinah spodbudijo delegate, da na osnovi tega programa sprejmejo ustrezne programe tudi v občinah, republikah in pokrajinah. Pri reševanju teh občutljivih vprašanj morajo biti učinkovitejši in odgovornejši vsi pristojni organi in organizacije, še posebno pa samoupravni organi in nosilci družbe-

ne kontrole. Delegatske skupščine morajo na podlagi sprejetega programa imeti neposreden in stalen vpogled v njegovo uresničevanje in delo vseh organov in na ta način onemogočiti razne pritiske na organe, ki to uresničujejo.

8. Zveza sindikatov bo vztrajala tudi pri oblikovanju in uresničevanju takšne davčne politike, ki bo dosledneje uresničevala svojo socialno funkcijo in zagotovila enakomernejšo porazdelitev davčnih obremenitev z:

— zmanjševanjem obremenjevanja dohodka iz delovnega razmerja in večjim obremenjevanjem prihodkov zunaj dela (od lastnine, rente in drugih nedejavnih virov);

— ustreznim zmanjšanjem davkov in samopriskupov na osebne dohodeke in njihovo prenašanje na druge vire prihodkov zunaj družbenega sektorja;

— selektivno politiko davkov na promet, ki bi določene izdelke, pomembne za najširšo porabo prebivalstva, osvobodila davkov, progresivno pa obremenila izdelke visokega standarda in luksuza.

Svet Zveze sindikata Jugoslavije bo vztrajal, da se čim preje, najkasneje pa v tretjem tromesečju letos, sprejme družbeni dogovor o skupnih osnovah davčnega sistema in davčne politike.

Pristojni organi republiških, pokrajinskih in občinskih svetov zveze sindikata se bodo angažirali pri delu delegatskih skupščin in še posebej zbora združenega dela, glede sprejemanja učinkovitih ukrepov za zajemanje vseh davčnih obvez, učinkovitejšo delo služb za prihodke in drugih davčnih organov ter za preprečevanje pojavov korupcije in drugih slabosti v njihovem delu.

9. Brez odlašanja in dosledno se morajo uporabljati obstoječe in sprejeti nove rešitve za učinkovitejšo zaščito življenjskega standarda najbolj ogroženih delov prebivalstva (družin z nizkimi dohodki na člena, upokojeincev — prejemnikov varstvenega dodatka, koristnikov otroškega dodatka, učencev in študentov, ki prejemajo stipendijo in posojila in bivaljajo v dijaških oziroma študentskih domovih, prejemnikov socialnih in drugih pomoči, upravičencev do nadomestila za čas začasne brezposelnosti) na osnovi »priporočila o skupnih aktivnostih na področju življenjskega standarda za določene kategorije prebivalstva«, ki so ga sprejeli predsedstvo zvezne konference SZDL, predsedstvo sveta ZSJ in zvezni Izvršni svet in ki je vgrajeno v resolucijo o politiki družbenoekonomskega razvoja za leto 1984.

Glede na zelo visoko rast življenjskih stroškov v letošnjem letu in še večjo ogroženost teh kategorij prebivalstva svet Zveze sindikatov Jugoslavije izpostavlja potrebo po razširjanju kroga porabnikov pomoči in povečanju višine pomoči na porabnika. Svet zveze sindikata še posebno obvezuje občinske, republiške in pokrajinske svete, da v najkrajšem času v svojih okoliših spodbudijo iskanje sredstev za te namene, ki ne bodo obremenjevala dohodka gospodarstva kot, na primer: z novimi davčnimi prijemmi, presežki proračunov in SIS, proračunskimi rezervami, obdavčenjem tako imenovanega inflacijskega dohodka, pa tudi z odstopanjem od naložb, ki v tem trenutku niso nepogrešljive.

10. Zveza sindikata tudi tokrat poudarja potrebo po objektivni evidenci o gnotnem in socialnem položaju delavcev in njihovih družin kot osnove za učinkovito zaščito življenjske ravni ter namenskega in smotrnega izkoriščanja razpoložljivih sredstev za te namene. Organizacije zveze sindikata bodo zahtevale od poslovnih organov in strokovnih služb pospešeno delo pri urejanju te evidence, kakor tudi njeno redno izpolnjevanje.

11. Organizacije zveze sindikata se bodo zavemale za hitrejšo zaposlovanje, da bi tako zaustavili nadaljnjo rast nezaposlenosti. Postopno reševanje tega najbolj zapletenega družbeno-ekonomskega problema je bistvenega pomena za uspešno vodenje socialne politike, še posebno za preprečevanje socialnih razlik, ki izhajajo iz tega.

Zaposleni morajo pokazati svojo razredno zrelost, solidarnost in odgovornost za hitrejšo ustvarjanje možnosti za novo produktivno zaposlovanje mladih strokovnjakov, posebej žensk, kar naj bi dosegli z večjim delom, z delom v kmetijstvu, drobnem gospodarstvu in podobno. Zato je treba izkoristiti vse razpoložljive rezerve in zmo-

gljivosti, kakor tudi nova vlaganja, ki bodo največ prispevala k večjemu zaposlovanju.

Zakonska obveznost o zaposlovanju pripravnikov se mora dosledno izvajati.

Pobudo o skrajševanju delovnega časa na delih v težkih razmerah je treba prav tako dosledno uresničevati.

Skupnosti za zaposlovanje morajo imeti veliko bolj aktiven odnos pri posredovanju in zaposlovanju in uresničevanju dogovorjene politike na tem področju. Zato morajo ustvarjati tudi operativno sodelovanje med združenim delom in samoupravnimi interesnimi skupnostmi za izobraževanje.

Odločno je treba preprečiti različne oblike kršenja kriterijev in prednosti iz družbenega dogovora in samoupravnih splošnih dokumentov o zaposlovanju, še posebej pri izigravanju razpisov, pridobivanje netočne dokumentacije in drugih nesprejemljivih pojavov. Svet Zveze sindikata Jugoslavije bo v začetku zadnjega četrtletja letos sprejel družbeni dogovor o osnovah skupne politike zaposlovanja in njenem uresničevanju v SFRJ in skupaj z Zvezo socialistične mladine Jugoslavije začel akcijo za večje zaposlovanje mladih strokovnjakov in uresničevanje načrtovanega obsega zaposlovanja do konca leta. Na osnovi tega je potrebno uskladiti aktivnosti na vseh ravneh delovanja zveze socialistične mladine in zveze sindikata.

12. Organizacije in organi zveze sindikata se morajo angažirati pri uresničevanju sprejete politike postopnega uvajanja ekonomskih stanarin ob subvencioniranju skupnih stroškov stanovanja družinam z nizkimi dohodki na člena družine, vključno tudi podnajemnike.

Svet Zveze sindikata Jugoslavije bo v letošnjem zadnjem četrtletju sprejel družbeni dogovor o osnovah skupne politike na stanovanjsko-komunalnem področju in oblikoval program aktivnosti za njegovo uresničevanje.

Svet Zveze sindikatov Jugoslavije ocenjuje, da se akcija »imaš hišo, vrni stanovanje«, ki je bila sprožena na 9. kongresu ZSJ, ne uresničuje kot bi se morala, v nekaterih okoliših tudi zaradi slabega delovanja sindikata ali premajhne podpore drugih v tej akciji (družbeno-politične skupnosti, samoupravni organi in drugi). Samoupravni organi in delegatske skupščine v občinah, republikah in pokrajinah morajo pregledati svoje predpise in odloke ter sprejeti ukrepe za preprečevanje zlorab na tem področju.

13. Svet Zveze sindikata Jugoslavije ugotavlja, da so socialni problemi še posebno izraženi v mestih in industrijskih središčih, kjer živi največ delavcev, katerim je osebni dohodek edini vir dohodka, upokojeincev, študentov in nezaposlenih. Pri reševanju zaostrenih socialnih problemov se mora posebna pozornost nameniti tem vprašanjem in po tem se morajo tudi bolj dosledno angažirati delegatske skupščine in samoupravne interesne skupnosti, ki si morajo zagotoviti učinkovitejši vpliv, še posebno glede socialne zaščite, zaposlovanja, stanovanjske politike, politike cen, davčne politike in komunalnih storitev.

14. Svet zveze sindikata Jugoslavije opozarja na pravočasno sprejemanje načrtov razvoja za naslednje leto in naslednje srednjeročno obdobje. Posebno se bo zavzel, da se:

— z ekonomskimi ukrepi za uresničevanje politike družbeno-ekonomskega razvoja v letu 1985 zaustavi padanje življenjske ravni in ustvarijo možnosti za njegovo postopno rast;

— v projekcijah prihodnjega petletnega razvoja zagotovijo medsebojna odvisnost materialno-ekonomskega in socialnega razvoja in ustvari realna osnova, da postane življenska raven bistven motivacijski dejavnik razvoja in aktivni dejavnik uresničevanja gospodarske stabilizacije.

Svet Zveze sindikata Jugoslavije obvezuje vse člane, organizacije in organe zveze sindikata, da se organizirano, enotno, odločno in odgovorno angažirajo pri uresničevanju nalog tega programa.

Glede na to, da sveti zveze sindikata v republikah in pokrajinah že vodijo aktivnosti na tem področju, bi jo morali prilagoditi nalogam iz tega programa in jih začeti tudi takoj uresničevati. Da bi dosegli ta cilj, moramo aktivirati vse organizacije zveze sindikata, da si natančno opredelijo naloge iz tega programa in poskrbijo za njihovo izpolnjevanje na ravni republik in pokrajin.

Občinski, medobčinski in mestni sveti zveze sindikata se morajo takoj dogovoriti s predsedniki osnovnih organizacij, konferenc in odborov zveze sindikata, da sprejmejo neposredne ukrepe in poskrbijo za popolno mobilizacijo članstva za uresničevanje tega programa.

Svet Zveze sindikata Jugoslavije obvezuje predsedstvo, da spremlja izpolnjevanje tega programa in ga redno seznaja o tem.

Svet Zveze sindikata Jugoslavije

Strojne delavnice na Javorniku (foto I. Kučina)

Dopisujte

USTANOVITEV POVELJSTVA »OBERKRÄINER SELBSTSCHUTZ« (GORENJSKE SAMOZAŠČITE) ALI »GORENJSKEGA DOMOBRANSTVA«

(V procesu proti Slavku Kreku in soobtoženim je nekaj njegovih dejanj postavljenih za cel mesec in še več nazaj. Tako npr.: da je prvi sestanek z majorjem Mirkom Bitencem imel v Predosljah v novembru, dejansko pa je bilo to v začetku oktobra 1944. Prav tako je narobe, da je S. Krek šel v decembru 1944 ustanoviti »Center gorenjskega domobranstva« v Kranju, ko pa dokumente tega Centra z njegovim podpisom zasledimo že konec oktobra in v začetku novembra 1944. Možno je dvojje: da je na procesu namenoma navajal kasnejše datume, ali pa jih je zaradi številnosti zamešal. Te navedbe so zapeljale tudi nekatere druge zgodovinarje in tudi na procesu nihče ni tega popravil, ker je tam pač šlo za bistvo stvari.)

Pri vsem tem pa je vendarle tehtno razložiti, da snujejo svojo vojsko, da bodo še prišli oficirji, predvsem pa komandant Mirko Bitenc. Navzocim je izročil navodila za obveščevalno delo in spet poudaril, da je pri njihovem delu potrebna največja konspirativnost »tudi nasproti gestapu oziroma Nemcem«. S tem je bilo zelo jasno povedano, da jim gre za oblast, ki naj bi jo po odhodu Nemcev spet prevzela domača buržoazija.

Besedo je povzel tudi Janez Brodar.

Prebrisan in zviti, kot je bil, je vedel, da ga potrebujejo, tako Nemci kot domobranci, on pa je pri tem mislil le nase. Vse je podrejal temu svojemu egotizmu in znal izkoriščati obe strani. Vendar je bil nazadnje to račun brez krčmarja; narodnoosvobodilno gibanje je bilo premočno. Brodar je med drugim rekel:

»... od Vodič do Kranja je bela garda kar zadovoljiva. Zdaj, ko je prišel naš čas, se moramo potruditi in pohiteti, da bomo to organizacijo razširili tudi od Kranja navzgor.

Zato mora biti vsa Gorenjska organizirana v smislu odborov — trojki, v katerih naj eden odgovarja za vojsko, drugi za propagando, tretji pa za splošno upravo oziroma obveščevalno...

Ker domobranci še niso dosti izurjeni, bo na Gorenjsko prišlo več oficirjev jugoslovanske vojske (plave garde — četniki), glavni poveljnik in vojaški vodja pa naj bi bil profesor major Mirko Bitenc. Z njim se je dogovarjalo in bo s svojo vojsko verjetno kmalu tu. Seveda je naš sovrtačnik le partizanstvo...

Major oziroma povišani podpolkovnik Mirko Bitenc je s približno 60 četniki in domobranci prišel na območje Cerkelj in Kranja kmalu za tem, to je prve dni oktobra. Vendar je Slandrova brigada to njihovo poveljstvo v Zalogu hudo razbila. Ta dogodek je na nadaljnje načrte učinkoval po svoje. Z množičnim porastom četnikov ni bilo nič. Takoj se je v te »načrte« in četnike vmešal tudi gestapo. Poleg tega je del Bitencovih ljudi, ki so bili gorenjski rojaki, na prigovarjanje Slavka Kreka odšel v razne domobranske postojanke.

Po razgovoru s Perstererjem se je Mirko Bitenc z delom četnikov prikrival v domobranski postojanki v Voklem, kjer je bil poveljnik Brodarjev sin Ivan, kar tudi nekaj pove. Bil

je tudi pri Janku Marinsku na Korkrici, pa na Rupi in v Predosljah pri Ovseniku. Njegovi četniki so se preveč odkrito povezali z Nemci in raje se je naglo vrnil v Dolomite. Takrat tudi četniki na Gorenjskem niso več videli bistvene razlike med domobranstvom in četništvom. (Zapisniki zaslišane Slavka Kreka in po rokopisu kronike »Šenčur v NOB«).

Pri tem jih ni preveč motilo, da so prav vsa njihova glasila, od »Zlatotroga« do »Slovenskega domobranstva«, neprestano prinašali fotografije ne le takih vojnih zločincev, kot so bili Hitler, Himmler, Rainer, Rösenner in drugi okupatorji, temveč tudi najbolj krvavih kvistlingov, kot so bili general Nedič, Pavelić, Rupnik, izdajalski sovjetski general Vlasov in drugi. Slavila so jih na vso moč in domobranci prepričevali, da niso sami. To je bilo žal tudi res.

Toda o tem tajnem dogovarjanju vodilnih domobrancev na Gorenjskem sta bili takoj obveščeni obe strani: okupatorjeva in partizanska. Tako so poglaviti okupatorjevi ljudje na Bledu, Dr. Rainer, Rösenner, Persterer in H. Rozumek vedeli, kako teče razvoj domobranstva in ga znali tudi kanalizirati v svoj prid. Partizani pa so bili prek okrožne izpostave OZN za Kranj takoj in natančno obveščeni o organiziranju gorenjskega domobranstva, vendar pa le do konca novembra 1944, ko so domobranci v Kranju tega partizanskega obveščevalca aretirali.

V bunkerju pod Dobročo so namreč 17. novembra 1944 med obveščevalnim arhivom zaplenili tudi Marenčičevo pisano poročilo, ki je pretrgalo to delovanje. S tem je OZNA izgubila odličnega obveščevalca in vire, Marenčič pa je moral trpeti boleča zasliševanja. Zasliševali so ga Slavko Krek, nekajkrat pa so bili navzoči tudi Janez Brodar, Janez Ovsenik, Franc Senk-Kukovca in Milan Amon. Marenčič je pozneje povedal, da »so bili najhujši slednji trije. Z raznimi nasilji so hoteli izveličati moje priznanje. Pretepali so me in obešali, pri čemer se je najbolj izkazal Janez Ovsenik. Hoteli so vedeti, komu in kolikokrat sem sporočil podatke o njihovih sestankih, kjer sem prisostvoval tudi jaz.«

V domobranskem zaporu-bunkerju v Kranju so ga mučili šest dni in noči in bil je brez vsake hrane. Sedmi dan so prišli ponj gestapovci, med njimi pa je bil tudi Miha Perko, ki je Marenčiča kot bližnjega rojaka poznal. Prepeljali so ga na gestapo v župnišče. Tu se je spet začelo zasliševanje, nato pa so ga odvedli v begunjske zapore. Ostal je živ. Dosti milejša usoda je doletela Karla Česna iz Kranja, ki so ga imeli za svojega. Zasliševali so ga isti domobranski in gestapovski voditelji kot Marenčiča. A on res ni imel česa tajiti. Zasliševali so ga le zato, ker z njimi ni hotel več sodelovati.

Dr. Metod Mikuz je o organizaciji gorenjskega domobranstva zapisal: »Ker (na Gorenjskem) kljub intenzivni idejni vzgoji niso mogli prepričati sebe, še manj pa Gorenjcev o pravilnosti svoje poti (saj jih je vodil gestapo), so za čas, ki naj bi prišel, v svojih vrstah vzgajali precej močno ilegalo.«

Račun je bil preprost: prej kot Rusi bodo na Gorenjsko prišli Angloamerikanci. Tem so hoteli predstaviti kot borca za svobodo svoje ilegale, legalce pa za žrtvovati. Kdor ne pozna ekstremnega slovenskega klerikalizma, ne more vedeti, da se je med gorenjskim domobranstvom ves čas bil neizprosni boj (brez gestapa) za zmago med zmernejšimi Stražarji in neizprosnimi in ledeno mrzlimi pokvarjenci Mladci.

Kaže, da so nazadnje zmagali Mladci, kar bi za legalo gorenjskih domobrancev ob prihodu Angloamerikancev pomenilo gotovo smrt. (dr. M. Mikuz: Narodni izdajalci in njih tipologija, »Delo«, 10. maja 1975)

Zdaj, ko nam je bistvo gorenjskega domobranstva znano, nam ostaja še to, da opišemo nastajanje in delovanje njihovega vojaškega poveljstva.

Videli smo, da je gorenjsko domobranstvo pod neposrednim okupatorjevim vodstvom nastajalo že vse od pomladi 1944. Do ustanovitve legalnega poveljstva Nemci niti niso skrivali, kdo jim poveljuje. Ohranjen je cela vrsta gestapovskih dokumentov, ki se nanašajo na gorenjsko domobranstvo v času njegovega nastajanja v juniju, juliju, avgustu ali septembru 1944. Nekaj časa je na teh dokumentih podpisan KdS Obersturmbannführer Alois Persterer s sedeža SIPO in SD na Bledu, potem pa že Erich Dichtl, ki je bil do poletja 1944 vodja varnostne izpostave v Kranju.

Glave teh dopisov so opremljene z žigi, ki se glase: »DEN KOMANDEUR DES SICHERHEITSPOLIZIE UND SD IN VELDES« (komandant varnostne policije in varnostne službe na Bledu), na tistih, ki jih je podpisoval Dichtl, pa še dodatek: Ausstelle Krainburg (izpostava Kranj).

To pomeni, da je bila — seveda s pomočjo Slavka Kreka — sestava celega štaba gorenjskega domobranstva samo potrditev že obstoječega stanja.

V to so Nemci šli seveda šele tedaj, ko so po več mesecih delovanja gorenjskih domobrancev zlahka ugotovili, kako koristni so v uničevanju partizanstva.

Zaradi domobrancev so Nemci svoje sile lahko uporabljali predvsem za varovanje komunikacij, za večje hajke in za sodelovanje v ofenzivah drugod, kjer so delovale močne partizanske brigade in divizije.

Kako pa je bil ustanovljen in organiziran Center gorenjskega domobranstva?

S podpisom poveljnika gorenjskega domobranstva (Führer des Oberkrainer Selbstschutz) SS Oberscharführer Ericha Dichtla v Kranju je 4. 12. 1944 izšlo povelje o končni ustanovitvi gorenjskega domobranstva in njegovega štaba.

V tem aktu Dichtl pravi, da mu je položaj poveljnika GD zaupal »KdS und SD z Bleda, SS Obersturmbannführer Persterer«. Nadalje, da se bori proti komunizmu, za obrambo svoje domovine in svobodne Evrope. To bodo lahko dosegli le, če uničijo partizanstvo. Z njegovim uničenjem bi na Gorenjskem nastopila red in mir.

Dichtl dalje pravi, da so domobranci izrazili željo, da jih vodijo oni, se pravi varnostna policija, zato bodo domobranci v vojaškem in v vseh drugih pogledih podrejeni njemu oziroma vodstvu varnostne policije. Prav tako jih bo SD oskrbovala z orožjem in vsemi drugimi potrebščinami.

Da bi GD čim bolj delovalo, je bil v Kranju vzpostavljen poseben urad: »Center gorenjskega domobranstva«. Od tam odhajajo vsa navodila v postojanke in prihajajo vsa obvestila iz postojank. Center je podrejen KdS, ki ima svoj sedež na Bledu.

Že dopoldne, takoj po prihodu, si je v eni izmed telefonskih govorilnic na kolodvoru prepisal iz imenika naslove vseh pomorskih agencij v Trstu in se potem, ker ni imel denarja ne za telefon ne za avtobus, peš odpravil v mesto.

Trkal je na vrata agencij, kazal svoje dokumente, svoja spričevanja, prosil, prigovarjal, rotal, lagal; vse brez uspeha. Pri SMEAN, kjer je bil najprej, so mu rekli, da trenutno nimajo nič prostega in da naj pride pomladi. »Kaj pa naj počnem do takrat?« Agent je samo skomignil z rameni in se brezbržno nasmešnil, češ, to pa ni moja stvar. Seveda, koga naj bi le zanimalo, če se on, Serž, že od poletja brez denarja in brez strehe nad glavo klati po kopnem, koga le?

Na agenciji Marittima, kamor je šel potem, ko je pri SMEAN propadel, ga je zavaljen kozjebralec, ki je za pisalo mizo čital Corriere della sera, že takoj pri vratih, še preden je utegnil vstopiti, vprašal: »Ste oficir? — Niste? Žal mi je, trenutno vkrucujemo samo oficirje.« Serž je preklel tisto nesrečno uro, ko je na ladji Sušak v nekem prepri-ru z barbo vrgel svoj kadetski dnevnik v Atlantik in s tem za vselej naredil križ čez svojo oficirsko kariero.

Tako kot pri SMEAN-u in pri Marittimi je bilo tudi pri Topiču in Maraviću na Via San Niccolò 7, pri Zugarelliju na Piazza Garibaldi in povsod drugod. Zdaj, ko se je dan prevesil že v večer, mu je ostal samo še en naslov: Borghese Feruccio, Via Rolando Boschato 3. Borghese je bil privatni agent, ki je najemal delovno silo za ladje, ki so plule pod panamsko in liberijsko zastavo. To so bile same razmajane in zarjavele barkače — vse po vrsti, brez izjeme — s pisano družino Arabcev, črncev, pretepačev in kriminalcev vseh vrst in z vseh vetrov. Zato si je Serž obisk pri Borgheseju prihranil za konec — kot zadnji izhod v sili.

Doma je našel samo njegovo tajnico. V polomljeni angleščini mu je razložila, da je Borghese na službeni poti v Benetkah in da se bo vrnil šele zvečer, če se sploh bo, če ne bo prespal v hotelu.

»Naj potem pridem pozneje?« je poskušal Serž. »Ne, to pa ne. Tudi če bo prišel — a dvomim, da bo — bo prišel utrujen. Razen tega zvečer sploh nimamo uradnih ur. Samo do petih.« Odmaknila je rokav bluze in pogledala na zapestno uro. »In zdaj bo ura vsak čas pet.«

Zvečer je Serž kljub temu še enkrat poskušal. Na ulici si je od nekega šolarja prižical petdeset lir za telefon in potem v najbližji govorilnici zavzel Borghesejevo številko.

Borghese je bil doma. »Vkrcaj bi se rad? ... Seveda, seveda, vse bomo uredili. ... Kako ti je za ime? ... Sergio? ... Brez skrbi, Sergio, seveda te bom spravil na barko. ... Kadarkoli. Že jutri, če želiš. ... Kaj pa bi rad delal? ... No, nič hudega, če česa ne znaš, se boš že naučil, saj si gotovo še

EDO TORKAR

2

ZIMA SERŽA POLAJNARJA

mlad. No, koliko let imaš, Sergio? ... Dvaindvajset? ... No, krasno, krasno. Kje so tisti časi, ko sem jih jaz imel toliko? Zdaj jih imam dvakrat dvaindvajset, pa še nekaj zraven. ... Da, takoj bom pogledal, samo trenutek.

... Chiapoli, lepa barka. Moj svak, to se pravi, brat moje žene, je bil včasih na njej prvi oficir palube. ... V Genovi je zasidrana, že ves teden. Ne more izpluti, ker nima posadke. Saj veš, kako je to. Božič, novo leto. ... Mornarji so doma pri ženah in ljubicah, ladja pa stoji.

... Brez skrbi, Sergio. Danes pojdi prespat v hotel, jutri pa se oglasi pri meni, da urediva stvari. ... Kaj praviš? ... Kako to? ... Da nimáš denarja za hotel? ... Da sploh nimáš denarja? ... Ne, ne, ne. ... V nobenem primeru. ... Hm, koliko? Petnajst tisoč lir boš potreboval za vlak do Genove, petindvajset tisoč pa pripada meni kot posredovalcu. ... Da, štirideset tisoč. Najmanj štirideset tisoč. Ti pa nimáš niti za suh kruh. Čemu si me sploh klical? Samo čas izgubljam s teboj.

Še preden je Serž utegnil kaj reči, je Borghese na drugi strani žice vrgel slušalko na vilice in pogovora je bilo konec.

Konec je bilo tudi vseh Serževih upov, da se mu bo v Trstu vendarle nekako posrečilo priti na barko. Borghese je bil njegova zadnja priložnost in še ta mu je splavala po vodi. S treskom je zaloputnil vrata kabine in stopil na ulico. Bil je jezen nase, na Borgheseja in na ves svet.

Ves večer je brez cilja hodil po mestu. Ogledoval si je izložbe in reklamne plakate po zidovih brez zanimanja, zgolj zato, da se je z nečim zamotil. Še zmeraj je deževalo (čeprav ne več tako močno, kot še pred nekaj urami) in mrzel veter s Krasa je rezal do kosti.

»Le kam naj zdaj grem?« se mu je ves čas motalo po glavi. »Le kam — v tem mrazu in tem dežju?« Nogé je imel že vse razbolele od mrzle mokrote premočenih hlačnic, ki so se mu lepile na kožo. In v čevljih mu je že od jutra čofotala deževnica.

Nazadnje se je zatekel v čakalnico na železniški postaji. Ko je vstopil, je začutil na sebi poglede čakajočih, ki so z lenobnim, zaspanim zanimanjem sledili njegovim korakom, se lepili na blatne madeže po njegovih hlačah in se zatikali v luknje, ki so mu zijale v čevljih.

Sel je k radiatorju, da bi se ogrel. Radiator je bil mrzel. Skoraj stresel se je ob dotiku s hladnim železom. Boršo je vrgel na tla k svojim nogam, se naslonil k zidu in zakopal roke v žape. Ko je pogledal na kolodvorsko uro, je videl, da se mali urin kazalec počasi pomika proti deseti.

»Ob enajstih ali najkasneje opolnoči bodem čakalnico zaprl... Kam pa potem?«

»Oblak ne ve in val ne kam.«

Takoj za njim so prišli v čakalnico trije popotni študentje — dva fanta in dekle — vsak s svojim kosom toasta v roki, ki so ga bili kupili v kolodvorskem bifeju. Toast je bil še vroč; ko so ga jedli, se je iz sredi-ce kadilo in iz ust so se jim vlekle nitke raztopljenega sira. Jedli so toast, Serž pa že od prejšnjega večera ni imel ničesar v ustih in si je zato silovito želel, da bi tudi on jedel toast, prav tak kot so ga jedli oni tam čez: z rumeno zapečeno skorjo in z raztopljenim sirom in šunko v sredi-di.

PETER PAVLOVEC

28

ČLOVEK IMA TAKOJ KAMEN V ROKI

»Se kaj?«

»Tisočtristostdevetdeset las na levi strani lasišča. Ostalo bodo pa ugotovili v bolnišnici.« sem dejal in se rezal.

»Ti se kar zafrkavaš. Boš že videl hudiča, ko ti bomo ugotovili alkohol v tebi!« je besno dejal šef skladišča.

»Balonček!« je zahteval šef skladišča in nekdo mu je podal balonček.

»Na, napihni ga!« je ukazal in mi ga ponudil, kot bi bil du-najski zrezek. Toda zrezka nisem hotel sprejeti. Rekel sem, da me boli tudi tretje, šesto in deveto rebro in da mi dihanje pov-zroča velike težave.

»Napihnik!« je ostro rekel.

»Zakaj?« sem ga milo vprašal.

»Da bomo ugotovili če si pil, v kar sem prepričan in lestev se ti je zamajala, ker si bil pod vplivom alkohola!«

»Naj napihnem?« sem vprašal in vzel balonček. Veš oče, slišal sem že o ljudeh na položajih, ki so bili krivci težkih prometnih nesreč, pa niso nič pihali. Nič niso bili kaznovani in v nobenem časopisu ni nič pisalo o tem. Zatušane zadeve! Jaz moram pa pihati zaradi kvadrature, zaradi nižje najemnine. Še dobro, da ni bilo spodaj nikogar, kajti če bi padel nanj in ga poškodoval, bi bil še večji hudič. Še bolje pa je bilo, da ta dan še nisem nič pil in zato sem mirno vzel balonček in ga napihnil. Pljuča sem pa imel kot Borut in Darjan Petrič skupaj in balonček je počil. Naj ga vzame vrag, sem si mislil. Ni pa mislil tako šef skladišča.

»Ali veš koliko stane takle balonček?«

»Kaj me briga. Pa prinesi drugega, vendar ti povem, da bo tudi drugi počil in še vsi naslednji!«

»To je dokaz, da je Gašper Ravnik pijan!« je besno rekel šef skladišča.

Naj počijo vsi balončki tega sveta, ki hočejo malemu človeku vsiliti krivico, sem si mislil. Da, tudi v balončkih je kamenje, vendar kamenje, ki je namenjeno pretežno malemu človeku!

Prišel je rešilec in me rešil mučnega, grotesknega položaja.

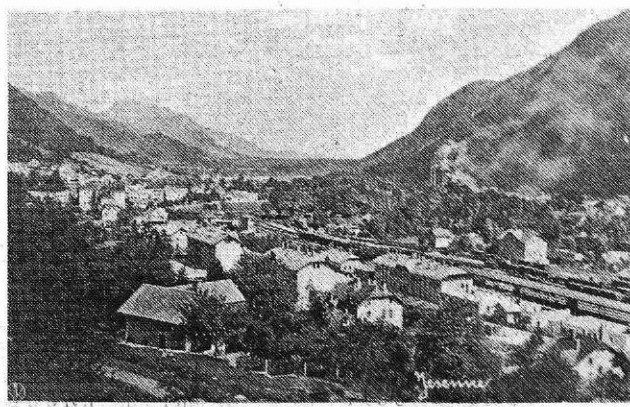
Odpeljali so me in v bolnišnici ugotovili, da imam zlomlje-no levo nogo, levo roko in nalomljenih nekaj reber.

Nekaj časa sem ležal v bolnišnici. Obiskali so me moji sotrpini iz neogrevanega skladišča. Nihče me pa ni prišel obiska-

ti iz ogrevanih pisarn.

Oče, ko sem ozdravel, sem se vrnil v to skladišče, toda vzdusje je bilo tako klavrno, da sem kmalu dal odpoved in odšel.

Nadaljevanje prihodnjic

Jesenice nekoč

Na deseti seji predsedstva OK SZDL Radovljica, 6. avgusta, na kateri so sodelovali tudi predsednik koordinacijskega odbora za odnose z verskimi skupnostmi, izvršnega sveta in HTP Bled, so spregovorili o možnostih opravljanja verskih obredov na blejskem otoku. Četudi je bilo v javnosti, zlasti na Bledu nekaj tehničnih pomislekov o spremembi namembnosti otoške cerkve, ki je preurejena v muzej, so na seji menili, da bi ob spoštovanju predpisov in odlokov, ki se nanašajo na varnost plovbe in poslovanje na otoku, kazalo omogočiti tri obrede na leto. Župnijski urad na Bledu naj bi se dogovoril s HTP Bled, ki je upravljalca otoka o vseh tehničnih podrobnostih, odločbo pa naj potem izda upravni organ OS Radovljica.

Komisija za kadrovske zadeve in ponovni sprejem v zvezo komunistov pri OK ZK Radovljica je na zadnji seji sprejela program izvajanja določil družbenega dogovora o kadrovski politiki v občini Radovljica. Med drugim bo poglobila sodelovanje s kadrovsko komisijo pri OK SZDL pri usklajevanju kadrovskih zadev. S komisijo za organiziranost in razvoj ZK bo proučila predloge pri evidentiranju kadrov v osnovnih organizacijah ZK za vodstvo občinske organizacije ZK in njene organe. Skupaj s komisijo za odlikovanja in priznanja pa bo usklajevala predloge za to področje. Najpomembnejša naloga pa bo priprava predlogov za ponovni sprejem v članstvo ZKS, komunistov, ki so iz kakršnegakoli vzroka ostali izven ZKS.

Predsedstvo občinskega odbora ZZB NOV Radovljica je na 3. seji, 3. avgusta, med drugim sprejela stališča o prostorski problematiki, o kateri so spregovorili domala na vseh volilnih skupščinah v krajevnih organizacijah ZB NOV. Ponovno so opozorili, da kljub številnim ugovorom, ki so bili posredovani tudi na republiški skupščini in na republiških vodstvih DPO, do danes ni bilo ustavljeno delo na projektiranju zavezitve Save. Nihče ni tudi odgovoril na vprašanje zakaj se dela nadaljuje in koliko stanejo. Člani predsedstva so zahtevali, da se postavi delegatsko vprašanje na republiški skupščini pristojnemu upravnemu organu.

Na slavnostni seji Skupščine občine Radovljica ob občinskem prazniku je prejelo knjižno nagrado »Zakladi Slovenije« s posvetilom 41 učencev in učenek iz vseh šestih osnovnih šol v občini, ki so vseh osem let z odliko opravili svoje šolske obveznosti v vseh razredih. Nagrado jim je podelil predsednik OS Boris Šetina.

Komisija občinske skupščine Radovljica za sodelovanje z drugimi občinami je na drugi seji, 6. avgusta, obravnavala poročilo o obisku delegacij petih pobratenih in prijateljskih občin na svečanostih ob prazniku občine Radovljica. Člani komisije so bili tudi seznanjeni s potekom nujenja pomoči prizadetemu prebivalstvu občine Brus in o nadaljnjih ukrepih pri odpravljanju posledic lanskega potresa. Določili so tričlansko delegacijo, ki je bila od 9. do 12. avgusta v Brusu na proslavi 40-letnice osvoboditve in delegaciji, ki bo 25. avgusta sodelovala na proslavi 40-letnice ustanovitve vzhodnokoroških partizanskih enot in pokrajinskega odbora OF za Koroško na Pristavi pri Črni na Koroškem.

Na Bledu so 3. avgusta svečano podpisali družbeni dogovor o izvajanju programa in ukrepov za ozdravitev Blejskega jezera. Dogovor, ki bo spodbudil skupno akcijo v skrb za naše najlepše jezero, so podpisali predstavniki OS in izvršnega sveta Radovljica, izvršnega sveta SRS, Zveze vodnih skupnosti

SRS, Vodne skupnosti Gorenjske, Komunalne skupnosti in Komunalnega gospodarstva Radovljica. Skupnosti za ceste Radovljica, Turistične poslovne skupnosti, krajevne skupnosti in ribiške družine Bled ter LB — TB Gorenjske.

Z zvezne mladinske delovne akcije »Bujština 84« so se 2. avgusta vrnili brigadirji MDB Stane Žagar v kateri je bilo 43 brigadirjev. Komandant brigade Janko Bončina je pohvalil vse, zlasti 16 mladink, ki v ničemer niso zaostajale za mladinci. Za uspešno opravljene naloge je brigada prejela trak »ORA Bujština 84«, 11 brigadirjev je dobilo posebne pohvale, 13 pa udarniške značke. V brigadi je delalo 11 brigadirjev iz pobratene občine Svilažnec, mladinec iz Kavadarcev in mladinka iz Zagreba.

Po podatkih komiteja za družbeno planiranje in gospodarstvo OS Radovljica je znašala vrednost izvoza radovljiškega gospodarstva v prvem polletju 1984 skupaj 2.722.452 tisoč din. To je za 9,4 % več kot je znašala lani. Kar 81 % vsega izvoza je bilo na konvertibilno področje, kar je za 15,9 % več kot v enakem obdobju lani.

Po presoji koordinacijskega odbora za planiranje in stabilizacijo pri predsedstvu OK SZDL Radovljica bo radovljiško gospodarstvo v letu 1984 vse prej kot lahko doseglo 15 % večji izvoz. Glavna ovira je v zastareli opremi, slabi oskrbi s surovinami, pa tudi zaradi uvoznih omejitev. Zavoljo tega so člani odbora predložili OK SZDL, da se usmerijo vsi napori v čimhitrejšo posodobitev tehnološke opreme, na spodbujanje manjših izvoznikov k večjemu izvozu, za preprečevanje izvoza surovin potrebnih za lastno proizvodnjo in za prodajo višje oblike predelave izdelkov.

V obdobju januar—junij 1984 je znašala vrednost uvoženega blaga za gospodarstvo radovljiške občine 1.135.655 tisoč din, kar je 11,7 % več kot je bila vrednost uvoza lani. S konvertibilnega področja so uvozili 85,1 % vrednosti vsega uvoza. Količnik pokrivanja uvoza z izvozom v polletju je bil ugoden, saj je znašal 2,4, na konvertibilnem področju pa 2,3.

Bruto osebni dohodki delavcev v radovljiški občini so se do aprila letos v primerjavi s prvimi štirimi meseci lani povečali za 43,8 %, čisti osebni dohodki pa za 49,9 %. Poprečni mesečni čisti osebni dohodki v združenem delu občine Radovljica so bili 22.649 din in to v gospodarstvu 22.177 din, v negospodarstvu pa 26.389 din. Zaradi visoke rasti stroškov so bili realni osebni dohodki za 2,4 % nižji, v gospodarstvu 2,5 in v negospodarstvu 2,1 %.

Skupna poraba v občini Radovljica v prvem polletju 1984 se je gibala v dogovorjenih okvirjih. Prav tako tudi splošna poraba. Iz podatkov analitične službe komiteja za družbeno planiranje in gospodarstvo OS Radovljica za obdobje januar—maj je razvidno, da je bilo porabljeno v petih mesecih 95 % planiranih sredstev za SIS družbenih dejavnosti in 61 % sredstev za proračun občine. To pomeni, da je bilo od planiranih prihodkov SIS 429.043.000 din, realiziranih v tem času 400.264.000 din. Plan prihodkov občinskega proračuna 65.200.000 din pa je bil realiziran v višini 40.322.000 din.

V turističnih krajih radovljiške občine je bilo v prvih šestih mesecih 1984 prijavljeno skupaj 117.248 gostov, kar je le za 0,6 % več kot lani. Res je tudi, da so našli kar za 30,2 % več tujih in kar 11,8 % manj domačih gostov. Nočitev je bilo v tem obdobju za poldrugi odstotek manj kot lani, čeprav je prenočilo za 23,5 % več tujcev kot v letu 1984.

Tudi v kampih na Šobcu, na Bledu v Zaki, v Bohinju pri Jeru in v Radovljici se letos ob polletju lahko pohvalijo z raz-

meroma dobrim obiskom, kljub muhastemu maju in juniju. Skupaj je bilo v vseh naštetih kampih 8.785, ali 27 % več gostov kot lani. Od teh je bilo dobra tretina več tujih, domačih pa le za 4,6 %. Prenočitev so našli letos v šestih mesecih v vseh kampih 21.334 kar je za 26,1 % nad lanskeletnim številom. Se dosti ugodnejši so bili rezultati v juliju in avgustu, zato upravičeno lahko računajo letos ob koncu sezone bistveno boljše bilanco od lanske.

V občini Radovljica so po zbranih podatkih za obdobje januar—april 1984 imeli poprečno zaposlenih v združenem delu 12.305 delavcev, ali za 1,2 % več kot v poprečju štirih mesecev 1983. V gospodarstvu je bilo v tem času zaposlenih za 1,4 % več, v negospodarstvu pa za 0,4 % manj delavcev. Od vseh zaposlenih je odnos že nekaj let enak — 52,8 % žensk in 47,2 % moških.

V DO Plamen Kropa je lani prekinilo delovno razmerje 53 delavcev, predvsem nekvalificiranih in polkvalificiranih. Da upada zanimanje za tovrstna dela se vidi tudi iz primerjalnih podatkov o stipendiranju. Medtem, ko so 1983 leta imeli še 44 stipendistov, je to število letos padlo na komaj 19 stipendistov. Ta problem povzroča Plamenu precej težav, zato so o njem spregovorili tudi na junijski problemski konferenci ZK.

Po programu galerijske dejavnosti Kulturne skupnosti Radovljica je likovna sekcija pri KUD Bled 10. avgusta v festivalni dvorani na Bledu odprla četrto letošnjo razstavo umetniških del Vinka Hlebša. Razstava bo na ogled do 24. avgusta.

Letošnja kmečka ohcet na Bledu, na kateri sta se vzela ženin Boris Kunšič s Pernikov in Bernarda Primožič iz Trziča, je izredno uspešna. Na Bledu so se že od 1. avgusta začele številne prireditve s prikazom starih šeg do 5. avgusta, ko je bila na gradu poroka. Na Cesti svobode so spet postavili stojnice z različnimi umetniškimi in obrtnimi izdelki ter domačimi dobrotami. Ohcet in vse prireditve si je v izredno lepem vremenu ogledalo več tisoč domačinov in turistov. Organizatorji zaslužijo najvišje priznanje.

V počastitev praznika občine Radovljica je bilo cel teden več kulturnih, športnih in zabavnih prireditev. Posebno velja omeniti tradicionalni hitropotezni šahovski turnir 5. avgusta na Šobcu v organizaciji članov ŠK Murka. Turnirja se je udeležilo nad 300 šahistov in šahistk iz Slovenije, Avstrije in Italije. Med šestimi ženskimi ekipami so imele tudi letos največ uspeha domačinke, šahistke Murke in ŠK Kranj. Pri moških ekipah so bili prvi člani ŠK Maribor, 2. mesto so osvojili člani ŠK Murka in 3. mesto šahisti iz Trsta.

Turistično društvo Pokljuka skupaj z Alpetourom Škofja Loka bo tudi letos priredilo pod pokroviteljstvom tovarne glasbil Melodija iz Mengša tradicionalno tekmovanje slovenskih harmonikarjev na Pokljuki. Letošnje bodo posvetili spominu lani umrlega Franca Jernejca-Milčeta, ki je bil pobudnik tega tekmovanja pred 16 leti. Tekmovanje bo v nedeljo 26. avgusta pred Šport hotelom.

Konjeniški klub Triglav Bled je tudi letos v počastitev občinskega praznika 5. avgusta organiziral tradicionalne konjske dirke na Hraški gmajni pod Lescami. Prireditve na kateri so se pomerili kasači in drugi konji iz znanih slovenskih klubov si je ogledalo v lepem sončnem dnevu nad 1500 domačinov in turistov. Pokal občinske skupščine Radovljica je osvojil voznik Marko Slavič iz Ljutomerja, V sklepni kasaški dirki pa je zmaga kobilata Deta na vajah domačina Zupana. Zmagovita žival je last predsednika kluba Jožka Krainerja, ki ima veliko zaslug za uspešno organizacijo dirke.

KAKO SO UREJENI KRAJI V JESENIŠKI OBČINI

Komisija za varstvo okolja pri občinski Turistični zvezi Jesenice je v okviru tekmovanja za najbolj urejene kraje na Gorenjskem in v Sloveniji 30. in 31. julija pregledala vse kraje v jeseniški občini.

Tudi letos je komisija ugotovila, da se določene napake iz leta v leto ponavljajo in da se predlogi komisije za njihovo odpravljanje ne spoštujejo. Posamezni člani komisije se sprašujejo, ali je smiselno opozarjati na stalne napake, na katere opozorjeni sploh ne reagirajo. Turistična dejavnost je pomembna dejavnost v naši občini, urejenost kraja pa sestavni del turistične ponudbe, vendar se tega odgovorni turistični delavci velikokrat ne zavedajo in prepočasi odpravljajo iz leta v leto ponavljajoče se napake.

Komisija se zaveda, da je turističnim delavcem in vsem ostalim pri urejanju okolja v letošnjem letu marsikje zelo nagajalo slabo vreme. Verjetno je to tudi razlog, da kraji niso splošno tako urejeni, kot so bili lani (posebej parki, nasadi, okrasno cvetje na balkonih stavb in podobno). Tudi določena komunalna dela iz istega razloga niso bila opravljena in so v zamudi. Vendar to ne opravičuje, da niso urejeni promet, odlagališča smeti, vodotoki, javne sanitarije, okolje kulturnih in zgodovinskih objektov in spomenikov, avtobusnih postaj, informativne table, prometni znaki, javna razsvetljava, izlozbe, označbe cest, prehodov za pešce, napisi, označbe, reklamni panoji in podobno.

TD ŽIROVNICA

Območje, ki ga zajema dejavnost TD Žirovnica je tudi letos najbolj urejeno v občini Jesenice. Organizacije združene dela in občani tega območja vsako leto prijetno presenetijo s svojo skrbjo glede urejenosti kraja, tako da majhne napake, katere so se pri ogledu komisije pokazale, ne vplivajo na splošno oceno in občutek zelo lepo urejenega območja. Potrebno je urediti obvestilne in prometne table, ki so poškodovane zaradi pluzenja snega ali zaradi obvestnosti posameznikov, postaviti več obvestilnih panojev pri glavni cesti Ljubljana—Jesenice, ki bi informirali mimoidoče, da so na območju izredno bogato kulturno dediščino. Med cestami in potmi ter zelo lepo

negovanimi živimi mejami ali ograjami (ki niso lastnikogor), je treba pokositi travo in plevel.

TD JESENICE

Z izgradnjo obvoznice in ureditvijo dela novega naselja »center II« je mesto veliko bolj urejeno. Komisija pa ugotavlja, da se iz leta v leto ponavljajo iste nepravilnosti: neurejeni javni lokali, sanitarije, obrežje Save je za posameznike še vedno odlagališče smeti, isto je z drugimi vodotoki. Niso povsod označeni prehodi, del obvestilnih znakov je uničen, na tržnici drogovih električne napeljave visijo vsak na svojo stran. Okolje športnih objektov ni urejeno, problem odpadkov še vedno ni rešen, tovorna vozila parkirajo na trgu pred gledališčem, fasada bivše gimnazije ni v ponos tega dela naselja.

Glede na to, da gre skozi Jesenice veliko turistov, je nujno treba namestiti več obvestilnih tabel za najbližja turistična naselja Kranjska gora, Bled, Radovljica ter posamezna v bližnji okolici, prenočišča, kampe in podobno.

TD DOVJE-MOJSTRANA

Območje Dovjega in Mojstrane je splošno lepo urejeno in komisija ni imela bistvenih pripomb. Tudi za območje TD Dovje-Mojstrana velja slaba informiranost o kraju, informativne table, postajališče avtobusov, vozni redi. V starih naseljih na Dovjem in v Mojstrani je veliko neurejenih fasad stanovanjskih stavb. Temu problemu bi se morali temeljito posvetiti, ljudem dati možnost denarnih posojil in jim pomagati, da uredijo fasade.

TD KRANJSKA GORA

Kranjska gora s svojo najbližjo okolico Gozd Martuljekom in Podkorenem tvori zaokroženo turistično celoto. Na žalost tudi to leto komisija ni mogla biti zadovoljna z urejenostjo tega, v naši občini največjega turističnega kraja. Člani komisije so bili še posebno nezadovoljni z ureditvijo prometa v Kranjski gori, kajti osnovna urejenost kraja

predstavlja ureditev prometa. Komisija že nekaj let zapored predlaga, da se ta problem dokončno reši, vendar je doslej ostal nerešen. Neurejeno je na brežje Pišnice pri hotelu »Erika«, od hotela Lek do gostišča Mojca (javno skladišče), isto velja za opuščeno železniško progo, neurejene ograje, nepokošen plevel poleg njih, smetišče v Logu, ki bi moralo biti že zdavnaj zaprto, neurejene sanitarije v najbolj prometnih lokalih. V straniščih so na WC kotličkih razne vrvice, žice in podobno, v njih zamaka, so brez sedežnih desk. Nepokošena trava in neurejeno okrasno grmičevje pri posameznih hotelih, neurejena postajališča in podobno dajejo slabo sliko urejenosti kraja. Kljub tem nepravilnostim je komisija ugotovila veliko pozitivnega, kar zadeva urejenost tega turističnega kraja. Posebej je treba poudariti, da je urejeno veliko starih fasad, zgrajen je zelo lep pločnik, postavljenih je veliko novih ograj, zelo lepo je urejena okolica hotela »Kompas«. Kraj je pridobil obnovljeno Liznjekovo domačijo, popravljena sta zvonika v Kranjski gori in Podkorenu.

TD RATEČE-PLANICA

Območje tega turističnega društva daje vtis urejenega kraja — vasi z vsemi tistimi elementi, ki dajejo prijeten občutek bivanja v vasi. Z novo obvoznico je vas zaživelja tudi po svoji urejenosti; urejajo fasade, ceste, ograje, spominska obeležja — kapele, obnovljena sta streha in zvonik zgodovinske pokopališke cerkve, pod Poncami se pripravljajo na proslavo 50-letnice Planjce in na svetovno prvenstvo v smučarskih poletih. Problem so Zelenci, kamor ne odgovorni odlagajo smeti in odpadni material, tako da je ta izjemno lepa in turistično privlačna točka malce okrnjena.

Ob meji in ob robu mednarodne ceste bi bilo nujno treba postaviti več obvestilnih tabel o turističnih in kulturnih objektih Kranjske gore, Bleda in Radovljice.

Komisija je predlagala, da se v nadaljnje tekmovanje v okviru Gorenjske uvrstijo:

- v I. skupini (turistični kraji) TD Kranjska gora,
- v II. skupini (izletniški in tranzitni kraji) TD Dovje-Mojstrana,
- v III. skupini območje TD Žirovnica.

B. B.

BRIGADA NORBERT WEBER PREDLAGANA ZA PLAKETO VELJKO VLAHOVIČ

V juliju je bila v Nišu zvezna mladinska delovna akcija, na kateri je bila tudi mladinska delovna brigada Norbert Weber, sestavljena iz brigadirjev jugoslovanskih železnarn. O delu in življenju brigadirjev ter njihovih uspehih smo se pogovarjali z Dragutinom Gvozdičem, namestnikom komandanta družbene aktivnosti, ki je zaposlen v naši železnarni v temeljni organizaciji Remontne delavnice.

Brigada Norbert Weber sestavljajo mladi delavci in otroci zaposlenih delavcev ter študenti delovnih organizacij združenja črne metalurgije Jugoslavije. Ustanovljena je bila 1974. leta v Nišu, imenuje pa se po revolucionarju in komunistu Norbertu Weberju-Sabanu, ki je delal v železnarni Sisak. Delavci so ga zaradi njegovih zaslug in priljubljenosti izbrali za doživljenjskega direktorja železnarne Sisak.

Brigada mladih jugoslovanskih metalurgov je v svojih desetih letih uspešnega dela prešla že tri plakete Veljko Vlahovič, saj na vseh delovnih dosegah nadpovprečne rezultate. Če upoštevamo, da so v njej najboljši mladi delavci iz vseh jugoslovanskih železnarn in da je tako to resnično delavska brigada, tudi rezultati ne morejo izostati.

Na letošnji akciji je bilo 47 mladih brigadirjev iz jugoslovanskih železnarn, od tega je bilo sedem deklet in en pionir. Urejali so bankine na avtocesti, kopali kanale za PIT in električno omrežje ter vodovod, ob slabem vremenu, da so v njej pogozovali. Kljub težkim delovnim in visokim normam so norme akcije presegli poprečno za trideset odstotkov, kar je toliko bolj pomembno, ker je imela akcija ekonomski značaj in je financirala sama sebe. Na koncu akcije so bili brigadirji brigade Norbert Weber skupaj s še tremi brigadami zaradi enakih dosežkov predlagani za plaketo Veljko Vlahovič. V Nišu so bile zbrane brigade z dolgoletno brigadirsko tradicijo in ene od najboljših mladinskih delovnih brigad cele Jugoslavije, zato je bila konkurenca zelo velika in je priznanje toliko pomembnejše.

Brigadirji so se v prostem času ukvarjali z mnogimi družbenimi aktivnostmi od kulture, športa, informiranja, SLO, idejnopolitičnega dela, zdravstvene zaštite in urejanja naselja do odnosov v brigadi in z drugimi; pri-

rejali so tudi brigadirske večere in javne tribune o kriminalizmu in alkoholizmu med mladimi ter razne tečaje. Med njimi so bili najbolj zanimivi tečaji za kino in radio amaterje, raketarsko-modelarski, elektrovarilski tečaj ter tečaj iz protipožarne zaštite.

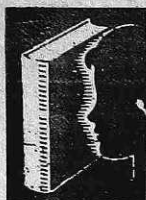
Domačini brigade Norbert Weber so bili delovna organizacija Niteks, krajevna skupnost Cele kula in vojna pošta, ki nadaljuje tradicije druge proletarske brigade. Z njimi in z ostalimi brigadirji zvezne delovne akcije Niš '84 so se mladi jugoslovanski metalurški dobro razumeli in so bili najbolj priljubljena brigada, ki je tudi pri organiziranju svojega prostega časa veliko sodelovala z drugimi brigadami, vojaki in domačini.

Lilijana Kos

Železarski globus

ZDA

Po dveh katastrofalnih letih bi naj bilo leto 1984 za ameriške rudnike železove rude sorazmerno dobro, je povedal na letošnji konferenci ameriškega združenja za železovo rudo njegov predsednik. Poraba ameriške železove rude je bila v prvih štirih mesecih letošnjega leta 22,6 milijonov ton, kar je za 30 % več kot v istem obdobju lanskega leta. Tudi proizvodnja peletov bo letos okoli 63 milijonov ton, kar bo za 17 milijonov ton več kot lani. Pri tem je za ameriške rudnike še nadalje glavni problem uvoz železove rude in jekla, saj je pritisk na dobavitelje rude velik in tudi njihova cena je precej nižja. Problem bi bil lažje rešljiv z večjo porabo rude v deželah izvoznih, vendar to ne bo lahko doseči zaradi njihove težke gospodarske situacije.

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

Antonije ISAKOVIČ: Hip 1. Založba Borec 1983.

Kaj se skriva za tem malce nenavadnim naslovom? Zveni nekako tako, ko da gre za eksperimentalno prozo, na ščitnem ovitku pa izstopa podoba preprostega fanta s harmoniko in rdečo zvezdo na titovki, pod njo pa pokončni trak beline, v njem silhueta v črno obloženih kmečkih ženskih.

Kaj torej zavaja, naslov ali likovna oprema? Kaj pa pisateljevo ime kot zaščitni znak? V katalogu lahko zasledim, da ima naša knjižnica že tri knjige kratke proze istega avtorja: dve v slovenščini in eno v izvirniku. To, da sem moral brskati po katalogu, pomeni: te knjige je le malokdo vzel v roke.

Knjiga vsebuje devet »pripovedi Čeperku«. Tako so namreč naslovljena poglavja posamezne zgodbe, karkoli že je. Pripovedovalec je ostareli prvoborec, naslovljena pa so na živga, prisotnega poslušalca, ki naj bi imel malce smešno ime: Čeperko. Zakaj je avtor potreboval takega poslušalca? S tem je kajpak oživil pripoved, jo iz knjižne objektivnosti premaknil v območje človeškega medosebja. Tako in tako je bilo, pravi pripovedovalec, potem pa nenadoma doda: kaj praviš k temu, Čeperko?

V neki bistveni točki se torej ta v temelju moderno zasnovana proza nasloni na živo govorico. Ne morda na staro ustno pripovedništvo (ki je po tonu privzdignjeno). Tako intimno se lahko pogovarjaš samo z nekom, ki ti je zelo blizek, ali pa, ki je morda napol gluhi ali prismuknjen, tako, da te niti ne more razumeti. Konec koncev se zdi, da je Čeperko povsem izmišljena figura, pisatelj drugi jaz.

Samo s svojo senco se je mogoče tako pogovarjati. Tisti, ki so doživeli vojne grozote, o kakršnih je tu beseda, navadno molčijo. O njih govorijo le propagandisti in bahači. Kako potegniti iz takih dogodkov človeško resnico, kako jih razodeti drugemu, če nisi ne propagandist ne bahač? Za to si je bilo treba izmisliti nemo figuro, »Čeperka«. Nekeje avtor omenja, da v partizanih skoraj niso govorili o družini in o svojcih. Ne samo iz psiholoških razlogov (ker se je bilo treba ojekleniti), pač pa nemara tudi zato, ker gre za dva svetova, in ker je prestop iz enega v drugega zelo težaven. Hip 1 je konec koncev izšel več kot tri desetletja po končani vojni, po času, ko so bili tisti dogodki še sveži.

Kakšni dogodki so to? V eni izmed pripovedi vemo o skupini otrok, ki so preživeli vojno ujam. Partizanska enota je lahko zanje storila samo to, da so jih nahranili in prepeljali na drugo stran mejne reke (tam so imeli več upanja na preživetje).

Zelo podobna tej je neka druga, o dekletcu, ki je preživelo ustaški pokol. Druge govorijo na primer o »levih in desnih odklonih« (pripovedovalec je moral požgati hišo četniškemu kolovalcu, pri tem pa pride do tragične pomete; o tem, kako je Prva proletarska brigada nekaj tednov preživela skupaj s četniško enoto; kako se je pripovedovalec, ne skrivaj kljubujoč ukazu, izognil kočkovski »blaženi krivdi«, ko ni zmožni postati likvidator; vse do zadnje pripovedi, ki govori o junakovem zadnjem in najtežjem obračunu z

zgodovino: kako se tri mesece po koncu vojne vrne domov in se sooči z vaščani, ki so dopustili — mogoče celo posredno zakrivali — smrt njegovih svojcev in svojcev njegovega soborca.

Morda ne poznam vse pomembnejše enobejske književnosti, od tega, kar sem prebral, pa se le malokaj lahko primerja z Isakovičevim pričevanjem, z močjo njegove umetnosti. Nekoč sem knjigo sodobne slovenske pisateljice primerjal z zgodbami Isaka Bablja, le da tistega nisem mislil čisto resno. Sicer pa tudi Isakovič ni primerljiv z Babljem ali recimo s Crnjanskim. Isakovič ni tako izrazit epik, je pa nekje globlji. Ko Babelj pripoveduje o krvavem porajanju novega sveta, se zdi, da govori iz nekakšne omočice, morda tudi iz moralne omrtničnosti. Vrtoglavolet znanos mu pomaga izrekat neizrekljivo. Tam (pri Bablju) torej ni bil izvršen prestop iz sveta moritve v svet človeške zavesti, pričevanja, ki ne more mimo občutljivosti. Pričevanje se dotika predvsem človeškega doživljanja, govori o tem, kako lahko ostaneš cel člo-

vek (ali pa tudi ne), če greš skozi ogenj gverilske vojne. Pri tem ni toliko pomembno število mučenih in ubitih ne monstroznost krvavih dejanj.

Kar zadeva avtentičnost teh spominov: niso bili napisani s prepranimi možgani, prav zato so dosti bolj prepričljivi od na videz ohrabrujočega čustva povzdigujoče literature. Pripovedovalec ton je resen, ni pa to resnost pridigarja s pocukranim glasom, ki zamolčuje vse, kar mu ni povšečno, se pravi grde, grozljive, ponižujoče plasti resničnosti.

Seveda je tudi tu marsikaj zamolčano. S faktografskega (naturalistično-fotografskega) vidika je v tekstu nemara polno vrzeli. Vsa resničnost se je avtorju zgostila v te »trenutke«, ko je resničnost stopnjevana do neznosnosti. Ko preberemo zadnjo pripoved, se zavedamo, da ne gre na nizez drobcev, pač pa za celovit tekst, najsi ga imenujemo roman ali karkoli. Po mojem gre za enega največjih tekstov o jugoslovanski NOB.

Marko Hudnik

Prijetno razpoloženje jesenjskih otrok ob morju (foto J. Rabič)

PIHALNI ORKESTER JESENIŠKIH ŽELEZARJEV NA KOROŠKEM

»V časopisu sem prebrala, da pridete tudi vi k nam... Tako sem srečna, polepšali ste nam naše življenje! Srečna sem, kadar se srečamo partizani s te in z one strani meje. Večkrat bi se morali, da se ne pozabijo grozote vojne... Pa kako lepo špilate!«, po domače, je hitela pripovedovati Korošica iz Železne Kaple.

V nedeljo, 5. avgusta, je avtobus, poln jeseniških godbenikov, prek Jezerskega, ki se je kopalo v dopoldanskem soncu in miru, spretno vjugal po ovinkih mimo Bele v Železno Kaplo, kjer je pihalni orkester Jeseniških železarjev ta dan prvič nastopil na terasi novega hotela Obir.

Razpoloženje se je stopnjevalo, ko nas je vjugasta cesta peljala v nasprotno pobočje, v naročje koroških hribov, pod zaščito Svinjske planine in daljne Pece, na Peršmanovo kmetijo, kjer so lansko leto koroški domoljubi odprli spominski dom, ki je v enem letu kljub višini in odročnosti sprejel več kot 15 tisoč obiskovalcev iz vse Evrope.

Obiskovalec pri obdobju planinskega raja okrog sebe opazuje, se zresni in se zamisli, ko prebere vklesane črke na spominski plošči na Peršmanovi kmetiji:

25. aprila 1945 so vojaki SS pobili 7 Sadnikovih otrok starih od 1 do 12 let, njihovo mater Ano, očeta Luko, 80-letno staro mamo Franciško in teto Katarino, požgali so hišo in gospodarsko poslopje.

Trije otroci so se rešili... Lepo urejena spominska soba nemo govori. Pred očmi vstajajo grozote morije, ki ni prizanesla niti Koroški. Besede z nemškega razglasa sekajo mrzlo, boleče. Fotografije žrtev hitrega sodišča so pretresljive...

Na robu dvorišča se dviga mogočen spomenik treh partizanov, ki so ga v spomin na Svinjski planini padlim partizanom in pripadnikom osmih narodnosti odkrili koroški partizani 1947. leta ob navzočnosti zastopnikov zaveznikov sil v Sentrupertu pri Velikovu. Neznani storilci so spomenik v noči od 10. do 11. septembra 1953 razstrelili. Avstrijske oblasti ga niso obnovile v prvotni obliki, zato ga je Zveza koroških partizanov obnovila in postavila na to mesto, ob Peršmanov spominski dom.

V spomin na grozote krvave morije v Evropi, na Koroškem, pri Peršmanu so se tega dne zbrali koroški partizani in mnogi borci iz matične domovine, ki so se borili na Koroškem, kjer so jim samotne domačije nudile zavetje, kot bi bili domači sinovi. Tako se je teh dni spominjal Slavko Krmelj, ki je partizanil v teh hribov, danes pa se je vrnil sem kot član pihalnega orkestra:

»Bilo je hudo in lepo hkrati. Hudo, ker je bila vojna, ker ti je vsak trenutek grozila smrt, lepo pa, ker sem daleč od doma čutil, da me imajo radi, da se Slovenci in Korošci borimo za isto stvar!«

Srečanje je bilo pristrčno. Udeležili so se ga visoki predstavniki z obeh strani meje, posebej lahko omenimo generalnega konzula Jugoslavije v Av-

striji, predsednika koroških partizanov, predsednika slovenskih organizacij na Koroškem, predsednika avstrijske komunistične partije v Celovcu, podpredsednika ZZB NOV Slovenije, medobčinskega sekretarja ZK Gorenjske in še mnogo drugih. Govorniki so bili kratki in jedrnat, jasni in odločni na osnovi pridobitev osvobodilnega boja smo se skupaj s Korošci dolžni boriti za njihov obstoj na Koroškem, podpreti jih moramo v njihovih zahtevah, ki jim jih priznava 7. člen avstrijske državne pogodbe. Posebej izpostavljena je bila zahteva ne samo po slovenskih šolah, ampak po izboljšanju šolstva na Koroškem, osnovnega, srednjega, po višji zahtevnosti teh šol, ker drugače slovenski mladini na avstrijskem Koroškem grozi, da se ne bo mogla enakovredno potegovati za različne poklice z ostalo avstrijsko mladino.

V spominu sta mi ostali dve veliki želji koroških partizanov in komunistov: prva, da bi mladi dobro poznali resnice preteklosti in sedanjosti, jo ohranjali in nadaljevali njihovo pot, druga, ki jo je izrekel avstrijski komunist, da si želi pravo, demokratično Avstrijo, kjer bo obveljalo geslo: »Smrt fašizmu!« Koroška partizanka je kar naprej ponavljala: »Polepšali ste nam naše življenje. Ni prav, da imamo toliko strank. Drug druga se bojimo. Jaz se nikogar ne bojim, sem, kar sem, koroška partizanka.« Spominjala se je Nine, Borisa in mnogih drugih borcev z Jesenic, s katerimi je sodelovala.

Kulturni program je bil kratek; pristrčen, mehak, kot je mehka koroška govorica. Pesem, ki jo je prinesel pihalni orkester Jeseniških železarjev na to srečanje, je zblizala neznanec, omečila marsikatero hribovsko in gorenjsko grčo, navdušila staro in mlado, da je z marsikom odromala domov tudi jubilejna plošča tega orkestra.

Napočilo je slovo, ob katerem so kovali že nove načrte za naslednja snidenja. Zadovoljstvo je bilo popolno ob zavesti, da je bil ta dan med mnogimi enoličnimi in manj lepimi drugačen, poln spominov, zaupanja, novih načrtov.

Ob slovesu smo slučajno srečali enega od po naključju preživelih otrok, danes moža, ki je dejal: »Pašem sem gor, danes pa živim v Sentrupertu. Bilo je hudo, izgubili smo vse, domače, streho nad glavo... Tudi mene so... v rano sem jih dobil, pa na srečo premalo... Premalo so me, hudiči!... Hvala, ker ste prišli! Nasvidenje!« Besede kar niso moge iz ust, topel stisk roke je povedal, da sočustvujemo z njimi, z njimi in z vsemi, ki smo jim dolžni ohraniti in obvarovati krvavo pridobljeno svobodo.

ŠM

Otroci si na vse mogoče načine v počitnicah krajšajo prosti čas (foto I. Kučina)

V BOHINJU SE S SVOJIMI SLIKAMI PREDSTAVLJATA VALENTIN HODNIK IN ALBIN POLAJNAR

V domu Joža Ažmana v Bohinjski Bistrici bodo jutri, 17. avgusta, ob 18. uri odprli razstavo slik bohinskih slikarjev VALENTIN HODNIK in ALBIN POLAJNARJA. Razstavo prireja ALPALIK pod pokroviteljstvom LIP Bled.

VALENTIN HODNIK, bohinski slikar, se je rodil 18. februarja 1896. leta v skromni kmečki hiši v Stari Fužini. Osnovno šolo je obiskoval v Srednji vasi. Nadučitelj Rihtaršič je videl v mladem Tinčku velik talent, zato je posredoval, da so mu omogočili nadaljnje šolanje.

Leta 1909 so ga poslali v obrtno šolo v Ljubljano, kjer se je na kiparskem oddelku pri prof. Repiču izpopolnjeval do leta 1914.

Ob zaključku prve svetovne vojne je služil v narodni odbrani, ko so zavzeli glavno pisarno vojnega štaba v hotelu Sv. Duh. Za to službo je prejel od oblasti častno pohvalo.

Ker se je želel izpopolniti v študiju, se je vpisal na Akademijo umetne obrti v Zagrebu, kjer je ostal nad eno leto. Socialne razmere so povzročile, da je zapustil šolanje in se vrnil v svoj rodni Bohinj.

Na delo pa si je želel iti še v večjo samoto, tja, kamor so ga vabile pristne naravne lepote. Ves srečen je marljivo delal v zatišju, kjer so ga obdajale stene Pršivca, Komarčar, Konjskega vrha in Vogla. Slap Savica in tiho Bohinjsko jezero sta ga vsako jutro pozdravljala; veselo je hodil po planinah iskat novih slikarskih zakladov.

Življenje mu ni bilo posuto samo s planinskim cvetjem. Podobno je bilo z njegovim delom, posvečenim divjanim razdrtega gorovja. Iz njega je prikazoval človeku vso alpsko dramatično lepoto, v kateri je živel.

A žal, usojena mu je bila kratka življenjska pot. Zdravje mu je opešalo, ljudje so ga začeli zapuščati, tako da je

v obupu decembra 1935 zaključil življenjsko pot.

Tako je HODNIK živel kot umetnik in kot človek, pošten in značajan.

Razstavljal je v Ljubljani in Zagrebu. Spoznali so ga v Sloveniji in v širši domovini. Uveljavil se je kot najboljši planinski slikar svoje dobe.

(Iz spominskega govora TOMAŽA GODČA)

Akademski slikar ALBIN POLAJNAR je rojen figuralik in posrednik zanimivih in bogatih občutij, ki se rojevajo v njegovem vihnem ekspresionističnem svetu. V njegovem delu zaledimo vpliv Oskarja Kokoške, pa tudi fauvizem je pri njem močno prisoten. Motivi iz narave, ki prevladujejo v njegovih delih, so obogateni z notranjo silo, barve pa jim dajejo svojevrsten poudarek in veljavo ter poglobljajo njihovo ekspresionistično vzdušje. Hkrati lahko ugotovimo, da se umetnik ne omejuje na nek povsem osebni in drugim težko razumljiv izraz kot mnogi slikarji njegove generacije, temveč poskuša dati svojim krajinam večkrat tudi podobo, kakršno najdemo v orientalski umetnosti (Orientalna pokrajina, Poletna pokrajina itd.). Pri tem uporablja svobodno, notranjemu izrazu slike ustrezne barve. Iskanje novih poti pa se pri ALBINU POLAJNARJU zrcali tudi v delih, ki niso neposredno vezana na določen motiv, kjer pa surrealistična strmljenja presegajo doslej poznane načine slikanja. (FULVIO MONAI)

VTISI Z RAZSTAVE SLIK JANEZA HAFNERJA

Te dni si Jeseničani in okoličani lahko v razstavnem salonu DOLIK na Jesenicah ogledamo zelo zanimivo razstavo mladega slikarja Janeza Hafnerja iz Skofje Loke.

Ze prvi trenutek, ko obiskovalec vstopi v razstveni prostor, se znajde v svetu malce nenavadnih, vendar kompozicijsko in tehnično tako dovršenih barv, da občutimo prav vsako slikarjevo delo, do zadnjega barvnega odtenka, notranje in svojevrstno doživeto.

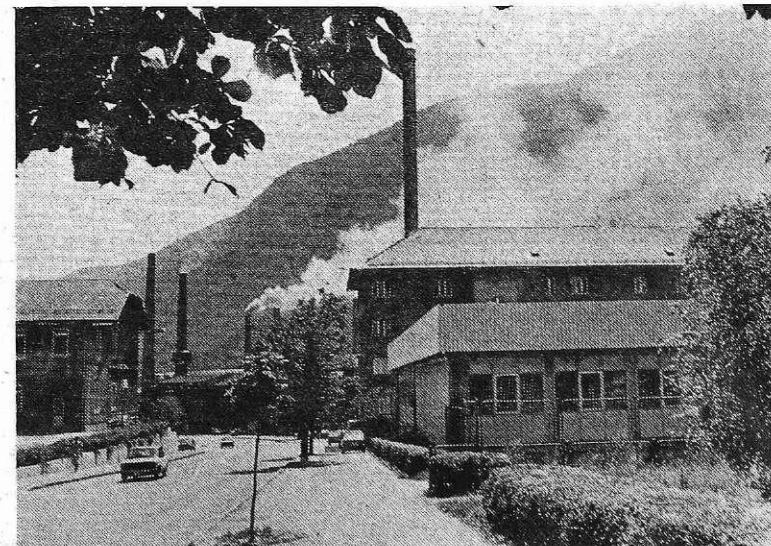
Pravimo, da slikar pokrajino prej v sebi »predela; obdela«. Vidi jo s svojo notranjostjo. S svojim lastnim duhovnim očesom. Ta njegov lastni vtis pokrajine prefinjeno prenaša z oljno tehniko na platno, tako da s svojimi iznajdljivimi slikarskimi prijemi (večplastno, zabrisano nizezanje koloritov)

učinkuje na povsem svoj način podajanja likovne stvaritve.

Pravimo, da ima slikar svoj slog ali stil. Rekel bi ekspresionistični, iz srca ven. Barvni kontrasti na nekaterih delih nenadoma hudo privabljajo v to neznano pokrajino; seveda posebej doživeto; tudi v nekaj navidez preprostih, z mojstrsko zadetih barvnih tonih.

Likovni svet akademskega slikarja Janeza Hafnerja pa ni le svet kompozicije barv, je tudi študija, fantazija in poezija tega in njegovega sveta, to pa ga rzlikuje od drugih mojstrov čopiča in platna.

Tomaž Iskra

Na Jesenicah (Foto S. Kokalj)

LIKOVNE NOVICE

JANKO KOROŠEC RAZSTAVLJA V LJUBLJANI

V kristalni dvorani hotela Lev v Ljubljani razstavlja 20 svojih akvarelov JANKO KOROŠEC, član likovnega kluba DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice.

V Festivalni dvorani na Bledu pa je od 10. avgusta dalje vsak dan od 15. do 19. ure, razen ponedeljka, odprta razstava slik VINKA HLEBŠA.

PEVCEM PEVSKEGA ZBORA DU JESENICE

Pevce moškega pevskega zbora Društva upokojencev Jesenice obveščamo, da bo zbor pričel z rednimi pevskimi vajami v ponedeljek, 27. avgusta, ob 19. uri. Zaradi skupnega nastopa z moškim zborom Vintgar Blejska Dobrava na Poljanah 1. septembra prosimo, da se vaje zanesljivo udeležite.

Obenem vlijudno vabimo pevce, ki so že nekoč peli v zboru ali ki imajo veselje do zborovskega petja, da se priključijo moškemu pevskemu zboru Društva upokojencev Jesenice.

KULTURNA POVEZAVA DU JAVORNIK-KOROŠKA BELA Z BENEŠKO SLOVENIJO

V avgustu leta 1982 je folklorna skupina Društva upokojencev Javornik-Koroška Bela prvikrat prestopila državno mejo v Ratečah, ko je nastopila na srečanju starejših prebivalcev iz Karnijskega okrožja videmske pokrajine v Tolmezi v Italiji.

Letos nas je isti organizator ponovno povabil. Vabilo je osebno posredoval prijatelj našega društva Mario Cont, in sicer za drugo srečanje starostnikov in upokojencev, ki je bilo v nedeljo, 22. julija. Tokrat je bilo srečanje v Čedadu (Cividale) in Hlocje (Hlodič-Koloreda). Vabilu sta se odzvala ženski pevski zbor pod vodstvom Brede Prašnikar in folklorna skupina, ki jo vodi Gabrijel Peterneš. Člani obeh skupin so se zavedali, da bo njihov nastop na tem srečanju pomenil beneškim Slovincem pozdrav matične domovine in da bosta odmev slovenske pesmi ter izvedba narodnih plesov še dolgo živela v njihovem spominu.

Na dan vstaja slovenskega naroda, v nedeljo, 22. julija, smo se odpeljali z Javornika proti precej oddaljenemu cilju. Navdušila nas je lepota gozdov Gornjesavske doline in z jutranjim soncem obsijana Špikova skupina. Le kdo ne pozna lepote Gorenjske, ki jim tok Save Dolinke daje še mikavnejšo podobo.

Mejo smo prevozili pri Ratečah in si z zanimanjem ogledovali manj znane kraje v sosednji Italiji. Tudi se je še le prebujal, v ozadju se je v jasni pokažala turistična točka Višarje, ki jo z dolino povezuje goščena in lepe, visoke gore. Občudovali smo gradnjo nove ceste na visokih stebrih ter močnih opornih zidovih. Pred Pontebo je lep kostanjev drevored, ki ga v mestu zamenja prijetno dišeč lipov drevored. Mesto leži v kotlini. Na desni strani poti smo opazovali Karnske alpe.

Na poti proti Vidmu (Udine) so nas ob cesti spremljale vrste akacij, na drugi strani pa z borovimi gozdovi porasle gorske stene in potok Bela. Kraje, ki jih je pred leti porušil potres, smo videli že lepo obnovljene. Na ruševinah so zgradili nove hiše, večinoma montažne. Dežela Furlanija je velika ravnina z razsežnimi koruznimi polji. Gostijo tudi belo koruzo, iz katere dobivajo zdrob za belo polento. Furlani govorijo poseben romanski jezik. Mesto Videm smo prevozili, občudovali smo lepe fasade in s cveticami okrašene hiše.

Od Vidma do Čedada je vse v cvetju. Lepo negovane drevesnice se menjavajo s koruznimi polji in vzorno gojenimi vinogradi. Pred vstopom v mesto Čedad se nam je pridružil organizator srečanja Mario Cont. Izrekel nam je dobrodošlico, v našem imenu pa ga je pozdravil predsednik društva Jaka Svetina.

Izstopili smo zunaj mesta pred domom starostnikov. Stavba je sodobno preurejena. V njej bivajo oskrbovanci, ki potrebujejo še intenzivno nego ali posebno pomoč pri hoji. V bližini sta bolnišnica in dom za otroke brez staršev.

V prijetno in sodobno urejeni dvorani je najprej nastopil ženski pevski zbor pod vodstvom Brede Prašnikar. Ubranimu petju so z veseljem prisluhnili oskrbovanci in gostje, med katerimi sta bila tudi gospod Giovanni Sale, član občinske uprave mesta Čedad in naš prijatelj Mario Cont. Poslušalce je pozdravil Jaka Svetina, pozdrav mu je vrnil Giovanni Sale. Nekaj domačih melodij je zaigral ansambel Veseli upokojenci, po močnem aplavzu pa je nastopila še folklorna skupina in to dvakrat. Vmes je zapela solistka Pepca Prašnikarjeva Avsenikovo pesem Prelepa Gorenjska... Požela je veliko priznanje. Vsi navzoči so celoten program toplo pozdravili, saj so bili izredno zadovoljni. Ena od poslušalk je do solz ganjena prosila italijanskega prevajalca, naj izrazi v imenu poslušalcev toplo zahvalo nastopajočim za prelepa doživetja ob poslušanju slovenskih pesmi in gledanju starih plesov.

Po dobro in okusno pripravljeni zakuski nas je gospod Giovanni Sale povabil na kavo v mestno kavarno. Zahvalil se mu je Jaka Svetina, ki je zastopniku občine Čedad predlagal še nadaljnje sodelovanje na kulturnem in športnem področju. Odpeljali smo se dalje proti Hlocju, kjer je bilo prvo srečanje folklornih skupin. To srečanje je organizirala »Živa nit« — beneška folklorna skupina z namenom, da bi živa nit povezala slovenske folklorne skupine, da bi se med seboj spoznale in da bi lahko ohranjale stara narodna izročila. V programu so organizatorji napisali: Letos smo začeli tukaj pri Hlocju, a želimo, da bi srečanja postala tradicionalna.

Pred nastopom smo si nekateri ogledali razstavo slik beneških umetnikov. Na plakatu pred vhodom je bilo napisano: »Vsak, ki pride, mora volat za tri diela, tiste, ki mu se zdijo buj lepe, an tako lahko prime an numer od loterije, s katerim se lahko udobi adno modernasto grafiko.« Na listku za izbor treh najboljših slik pa: »So mi narbuj vseh tele slike...«

Kraj je bil lepo okrašen z zastavami — tudi slovensko in plakati, na katerih je bilo zapisano: »Živa nit« nas poveže par Hlocje 22. julija 1984 ob 17.00 ta na planji. »Spodaj je bila pripomba: Če bo slava ura, bojo plesal v telovadnici na Liesah!«

Na mali planoti med dvema hriboma je bil lepo okrašen prostor za nastop folklornih skupin. Vreme je bilo prirediteljem naklonjeno, gledalcev je bilo veliko. Dokaz, da se tudi mlajša generacija zanima za kulturno dediščino svojih prednikov in sosedov.

Program je začel naš ženski pevski zbor, ki je pod vodstvom Brede Prašnikar zapel tri pesmi. Nato je zaplesala beneška folklorna skupina »Živa nit« iz Srednjega. Občleni so bili v praznične obleke kmetov iz začetka 19. stoletja. Plesali so valček, variante na razne furlanske in domače plesove in še potre-savko in domačo polko. Občudovali smo vztrajnost beneških Slovincov, ki z mnogimi tridimi vajami ljubeče ohranjajo svojo staro narodno umetnost. To jih spremlja tudi na njihovih ljudskih praznovanjih.

Nastopila je tudi furlansko-slovenska folklorna skupina iz Rablja. Sestavljajo jo otroci rabeljskih rudarjev. Predstavili so poseben furlanski program, pa tudi slovenski program, vsakega v ustreznih nošah. Njihov nastop je bil zelo prirčen, izvajanje plesov pa enotno in popolno. Nato je bil nastop folklorne skupine »Lis silulitis« iz Attimisa. Tudi to je otroška furlanska skupina, ki je začela z delom po potresu z namenom, da ohranja med najmlajšimi zanimanje za ljudsko izročilo.

Mladinska folklorna skupina »Rdeča zvezda« iz Saleža nas je tudi navdušila. V njej plešejo mladinci iz zgornje občine primorske in prekmurske ples. Narodne noše obeh pokrajin pa so ples-salke sešile same.

Nastop folklorne skupine našega društva upokojencev je zbudil veliko pozornost zaradi kvalitetno izvedenih plesov in lepih noš. Nastopilo je devet parov in trije godbeniki.

Prireditvev je zaključila tamburaška skupina KD »France Prešeren« iz Boljuna. Igranje na tamburice ima v Boljuncu že zelo dolgo tradicijo, še iz časov pred drugo svetovno vojno. Nastopilo je dvanajst mladih, ki igrajo poleg slovenskih tudi dalmatinske pesmi, pa tudi skladbe, ki jih priredijo sami.

Za nas, hladne Gorenjce, je bil nastop v zamejstvu, ki smo ga gledali, ter naše sodelovanje na tem nastopu prelepo doživeti, ki ga ne bomo pozabili. Nekoliko utrujeni, a srečni smo se okoli polnoči vrnili domov. J. T.

ZAHVALA

Društvu upokojencev Žirovnica se iskreno zahvaljujem za čestitke ob mojem življenjskem jubileju.

Ludvik Jesenko

ZAHVALA

Osnovni organizaciji sindikata TOZD HV Bela se za brezplačno bivanje mojih otrok Špele in Boštjana v Crivkenici iskreno zahvaljujem.

Marija Jarkovič

DEŽURNI TRGOVINI

V soboto, 18. avgusta, bosta na Jesenicah od 7. do 19. ure odprti trgovini:

DELIKATESA — poslovalnica 7, Titova 7, in
DELIKATESA — Kašta 4 na Plavžu, Tavčarjeva 6.

DEŽURNA LEKARNA

V mesecu avgustu je za občini Jesenice in Radovljica dežurna lekarna na Bledu.

ČLANOM DU JESENICE

Društvo upokojencev Jesenice vabi svoje člane, ki za leto 1984 še niso poravnali članarine in prispevka za vzajemno samopomoč, da to storijo še v mesecu avgustu. Obenem prosijo vse tiste člane, ki so se na novo včlanili, da v društveni pisarni v času uradnih ur dvignejo članske izkaznice. Uradne ure so vsak torek in petek od 16. do 18. ure.

RAZSTAVNI SALON DOLIK

V dneh od 11. do 22. avgusta je odprta razstava slik akademskega slikarja JANEŽA HAFNERJA iz Škofje Loke.

Razstavo si lahko ogledate vsak dan, razen nedelj in praznikov ter sobot popoldan, od 9. do 11. ure in od 16. ure do 18.30.

AMATERSKO GLEDALIŠČE TONE ČUFAR

PETEK, 17. julija ob 21. uri C. Goldoni SLUGA DVEH GOSPODOV, gostovanje na Bledu — predstava na prostem na blejskem gradu.

REŠITEV KRIŽANKE IZ 31. ŠTEVILKE ŽELEZARJA:

Marcial, aliansa, čevljar, Idrija, Emil, Anica, EK, SI, astenija, Ostrava, pila, NA, obtok, el, Emona, savana, rebro, sel, krepelo, lopatka, trop, Rice, Trajko, ral, Rino, OC, lenuh, solist, Atika, čas, loran, lenta, dejanje, presoja, Akon, avalit, ahat, AV, Nora.

INTEGRAL DO SAP LJUBLJANA — TOZD MEDKRAJEVNI POTNIŠKI PROMET, DELAVNICE IN TURIZEM JESENICE — KOMISIJA ZA DELOVNA RAZMERJA

objavlja prosta dela in naloge

EKONOMSKEGA TEHNIKA za delo v knjigovodstvu

Pogoji: dokončana ekonomska srednja šola
Delovno razmerje se sklone za nedoločen čas s polnim delovnim časom in dvomesečnim poskusnim delom.

Kandidate vabimo, da pisne vloge z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljejo v roku osmih dni na naslov: INTEGRAL, TOZD Medkrajevni potniški promet, delavnice in turizem Jesenice, Titova 67.

Kandidate bomo obvestili o izbiri v 15 dneh po poteku roka za zbiranje prijav.

ČLANOM DU JESENICE

Društvo upokojencev Jesenice prireja od 17. do 19. septembra tri-dnevni avtobusni izlet v Crikvenico v počitniški dom Železarne Jesenice.

Odhod avtobusa z Jesenic bo 17. septembra ob 6. uri izpred Zdravstvenega doma na Plavžu s postankom na vseh avtobusnih postajališčih do Javornika. Povratak iz Crikvenice pa 19. septembra s prihodom na Jesenice okoli 21. ure.

Cena za upokojence Železarne Jesenice in njihove žene, ki niso bile zaposlene, je 2.000 dinarjev, za ostale upokojence, člane društva, pa 2.400 dinarjev.

V ceno je vračunan prevoz z avtobusom v obe smeri, dva polna penzion na eno kosilo, turistična taksa, organizacija izleta in med bivanjem v Crikvenici krajši izlet v neznanu.

Prijave z vplačilom sprejemajo v društveni pisarni vsak torek in petek od 16. do 18. ure do zasedbe mest v avtobusu.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega očeta, starega ata in pradedu

FRANCA NOČA

se vsem, ki ste sočustvovali z nami, najlepše zahvaljujem. Posebno zahvalo smo dolžni internemu oddelku in domu Franca Berglja za vso skrb in nego. Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, sodelavcem splošne varnostne službe Železarne Jesenice, Varnosti Kranj, Elektro Žirovnice, Planinskemu društvu Javornik-Koroška Bela, pevcem Društva upokojencev Javornik-Koroška, Bela ter Mirkotu Praprotniku.

Vsem skupaj še enkrat najlepša hvala.

Žalujoci: vsi njegovi

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage žene, mame, stare mame in prababice

VALERIJE KORANTAR

se iskreno zahvaljujem dr. Ažmanu in dr. Čebokliju ter strežnemu osebju oddelka za intenzivno nego jeseniške bolnišnice, da bi jo ohranili pri življenju. Zahvalo izrekamo tudi pevcem, pihalnemu orkestru Jeseniških železarjev, vsem darovalcem vencev in cvetja ter vsem, ki ste jo v tako velikem številu spremljali na njeni zadnji poti.

Žalujoci: mož Ludvik, sinova Ludvik in Toni, vnukinja, pravnuk in pravnukinja ter ostali njeni.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža in očeta

DRAGA JASENCA

se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sedem in prijateljem za izrečena ustna in pisna sožalja. Iskrena hvala Milici in Jožu Sebianič za pomoč, sosedi Marici, sekciji žensk pri SZDL Plavž, Elanu iz Begunj, Viatorju TOZD Tovorni promet in Bolnici Jesenice. Zahvaljujemo se vsem Murovcem za pomoč in spremstvo na zadnji poti. Zahvalo izrekamo tudi ZZB NOV Jesenice in tov. Divjaku, Gasilskemu društvu Jesenice — mesto in poveljniku Stanetu ter pevcem za zapete žalostinke.

Se enkrat vsem, ki ste ga v tako velikem številu spremljali na njegovi zadnji poti, lepa hvala.

Žalujoci: žena Anica, sin Rudi, hčerki Dragica in Vlasta, vnuk Robi in drugo sorodstvo.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage tete

IVANE KOŠENINA

— po domače Strojce

se njeni dolgoletni oskrbovanci zahvaljujemo vsem, ki so jo spremlili na njeni zadnji poti in ji poklonili cvetje. Posebno zahvalo izrekamo vsem dobrim sosedom, ki so ob njeni hudi boleznii in smrti takoj priskočili na pomoč in vsestransko pomagali.

Žerjavovi

OBARVA NO JATCE	OZNAČ BA	KRANJ	FR. MATE HATIK (PIERRE SIMON)	STARA ČRKA	NEKDAN POLJSKI KONTENIK	ORGANSKE SPOSINE	MAKEDONSKA KULČB. - POLIT. DELAVKA (VERA)	ZELEZAR	ZUPANČI ANDREJ
PREBIV. IZRAELA	SL. SLIKAR BESKO (JOZE) M. IME	NOTAŠKO PREDSTAVL TREN VERDIJEV OPERA	EVERDA KI ZAZARI ZMECHAN KROMPIR	NATRIJS NORČLI- VOST	PHIL MAHRE ZDRAVIL FRANČI RASTLINA	HRVAŠKI PREVAL (KULČAN)	VIKTOR EMIN NA STRAŽI	ZELEZNO MER	ENOTA ZA SVE- TILNOST
AM. MIKRO- LOG (JONAS EDWARD)	STRJENA KRI NA RANI	FR. SLIKAR (PIERRE- AUGUSTE)	BIVŠA PLAVILNA BOJADZI	NEMSKA INDUST. NORMA	POSTNI ZAROTNIK	PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA
IT. KEMER GRAF (PIETRO)	PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKEJIST GRČKA	NEKD. PORTUGAL POSEST V INDIJI	SKOFIJS. ČERKVENI ZBOR	PRELETA- VANJE BERKASOV NIKOLAJ
PREBIV. (RŠKEGA VITAMIN BA	NADAVI AŽIJA	SOBODNIK ILIROV	PAPAN- DOPLUVA OPERA	IT. ŽEN. IME SEČ	STARA ENOTA ZA DELO	SOVJET. HOKE			

PO MUZEJSKIH HIŠAH IN KULTURNO-ZGODOVINSKIH SPOMENIKIH JESENIŠKE OBČINE

Kraji od Vrbe do Rateč imajo bogato zgodovino in bogato naravno in kulturno dediščino. V redkokateri slovenski krajevni skupnosti se je rodilo toliko pomembnih mož in se zgodilo toliko velikih zgodovinskih dogodkov kot v žirovniški. Zato bomo popotovanje po pomembnih muzejskih hišah in kulturno-zgodovinskih spomenikih v jeseniški občini začeli po »poti kulturne dediščine«. Pobudo za to pot, ki povezuje kulturnozgodovinske spomenike v vaseh pod Stolom, so dali pred leti učenci žirovniške osnovne šole Gorenjskega odreda. Pot pa je označena z izvirnimi smernimi tablamami Turističnega društva Žirovnica.

Običajno je izhodišče za zanimiv sprehod po tej poti Vrba, ki je lep primer gruščaste alpske vasi s staro vaško lipo na sredini; okoli nje še danes stoji 16 srenjskih kamnov, na katerih so gospodarji modrovali o usodi srenje. Verjetno ni Slovenca, ki ne bi vsaj enkrat v življenju obiskal Prešernovo rojstno hišo, ki je sedaj odprta vsak dan, razen ponedeljka, od 9. do 12. in od 13. do 16. ure. Poleg stalne zbirke je na ogled razstava »Pridobitve Prešernovega muzeja Kranj v letih 1973–1983« z mnogimi edicijami Prešernovih del, pa tudi s slikarskimi upodobitvami. Nedaleč od Prešernove domačije stoji cerkva svetega Marka s sledovi prvotne romanske zasnove in z zanimivimi freskami.

Iz Prešernove vasi vodi pot čez polja proti Rodinam. Pod vasjo so na ledini v »Ključih« ostanki utrjene podeželske

rimsk kmetije — villa rustica. Na Rodinah se je rodil pisatelj Janez Jalen.

Mimo Smokuča nadaljujemo pot proti Doslovčam. V Reber je prislonjena hiša pisatelja Franca Saleškega Finžgarja. Že od leta 1971 je preurejena v muzej, ki pa ga, žal, zgreši prenekateri obiskovalec krajev pod Karavankami. Finžgarjeva rojstna hiša je odprta iste dni kot Prešernova, vendar le od 9. do 13. ure, v sobotah in nedeljah pa od 12. do 16. ure. V njej pa si lahko ogledate stalno etnološko predstavitev stare kmečke hiše in razstavo o življenju in delu pisatelja F. S. Finžgarja.

V Honovi hiše sredi sosednje Breznice so se rodili bratje Janša: Anton, Valentin in Lovro. Anton Janša je bil starosta umnih čebelarjev, še danes si lahko ogledamo njegov čebelnjak z

umetelno izdelanimi panjskimi končnicami. V Zabreznici stoji šola, ki nosi ime po Gorenjskem odredu. Na zelenici pred njo je urejen spominski park z »alejo slavnih rojakov«, v kateri so poprni kipi Janše, Čopa, Jalna, Prešerna in Finžgarja. V avli in večnamenskem prostoru šole pa sta na ogled razstavi o arheološkem najdišču na Ajdni in o Gorenjskem odredu ter imenitne tapisrije, izdelki žirovniških učencev.

Na Selu je preživel mlada leta partizanski pisatelj in kronist Jože Vidic. Sredi Žirovnice, do katere se pride lahko z vlakom ali z avtobusi, stoji rojstna hiša Prešernovega prijatelja Matije Čopa, le nekaj deset metrov naprej pa rojstna hiša matere Marije Svetine. V Mostah se »pot kulturne dediščine« končuje pri spomeniku padlim talcem, ki so jih Nemci ustrelili zatem, ko so borci Cankarjevega bataljona porušili cestni in železniški most.

Tudi planine nad vasmi v žirovniški krajevni skupnosti so zanimive. Med vojno so bile močno oporišče partizanskih enot (Titova vas za Smokuskim vrhom, mnoga spominska obeležja), danes pa pravi raj za malo manj zahtevne planince. Iz doline Završnice se lahko povzpne na Ajdno, kjer že dlje časa potekajo sistematična arheološka izkopavanja med ostalinami kasnoantične naselbine (5.–6. st. n. št.).

Jesenice so občinsko in industrijsko središče z dolgo železarsko tradicijo, mesto s 23.430 prebivalci in ima bogato delavsko kulturno kroniko. Tehnični muzej Železarne Jesenice je bil ustanovljen kot »zbirni urad« pri jeseniški železarni leta 1950. Štiri leta kasneje so zbirko prenesli in uredili v Ruardovi graščini na Stari Savi, kjer je še danes. Spomeniški kompleks železarne na Savi obsega poleg graščine še »kasarno«, v kateri so bila delavska stanovanja, cerkev, mlin, in druge fužinske objekte. Tehnični muzej ima oddelek za tehnično zgodovino (rudarstvo, topništvo in kovaštvo) ter oddelek za zgodovino delavskega gibanja in NOB. V muzeju je vključena tudi zbirka paleontoloških najdb v jeseniški občini.

Likovni salon DOLIK je lepo urejen razstaveni prostor v samem središču Jesenic. Vse leto se v njem vrstijo kvalitetne likovne prireditve, na katerih razstavljajo tako domači kot gostujoči slikarji, kiparji, umetniki fotografije in drugi. Razstave si lahko ogledate vsak dan, razen nedelj in praznikov ter sobot popoldan, od 9. do 11. ure in od 16. ure do 18.30. V Kosovi graščini na Plavžu bo urejena stalna razstava o zgodovini delavskega gibanja, NOB, socialistični revoluciji in povojnih dogodkih v krajih okoli Jesenic.

Na poti v Kranjsko goro, nad Hrušico na Belškem polju se mnogi ustavijo ob veličastnem spomeniku talcem.

Večina obiskovalcev Gornjesavske doline si z zanimanjem ogleda naravne lepote v okolici Mojstrane, Gozd Martuljka, na Srednjem vrhu, zanesljivo pa se ustavijo v Kranjski gori. Tu se vse bolj zavedajo, da turizem nista le hrana in postelja. Liznjekova domačija v središču Kranjske gore je bila bogata gruntnarska domačija, nekaj časa gostilna. Za datiranje sta pomembni dve letnici: 1730 v štiblu na podstrešju in 1781 na stropu »hiše«: stavbo so torej zgradili v drugi polovici 17. stoletja, ko je bila spodnja »hiša« še lesena — zidana kamra poleg nje je bila zgrajena šele v 18. stoletju, torej v baroku. V celoti podkleteha (hlev in klet), v pritličju zidana, z leseno hišo, z zidano črno kuhinjo, kamro, široko vežo in s čumnatost »veženo« kamro (zadnja dva prostora sta služila kot kašča in bivalni prostor) ter enim lesenim štiblom nad vhodom je bila Liznjekova hiša za svoj čas ena najnaprednejših arhitektur pri nas — prototip kmečke hiše, ki je ostala nespremenjena vse do konca 19. stoletja. Vse do tega časa se razen oken v pritličju in nove stene v veži ter stranskega vhoda ni na stavbi nič spremenilo. Če k stavbi prištevamo še značilno veliko gospodarsko poslopje, datirano z letnico 1796, ki bo prav tako obnovljena, postaja jasno, zakaj je bila izbrana prav Liznjekova domačija za objekt, ki je ne samo vreden posebne pozornosti, temveč je dragocen tudi v širšem prostoru kot priča ljudskega stavbarstva v preteklih stoletjih. V hiši je stalna etnološka zbirka, v razstavnem prostoru pa se menjavajo razstave z etnološkimi vsebinami. Liznjekova hiša je odprta vsak torek, četrtek in soboto od 17. do 19. ure, dopoldanske ogleda pa lahko naročite pri kranjskogorskem turističnem društvu.

Če se boste iz Kranjske gore odpeljali proti Vršču, se naprej ustavite pri hotelu Lek, kjer so pred leti postavili Kekčev kip, v bližini pa je tudi rojstna hiša pisatelja Josipa Vandota, kjer so mu letos ob 100-letnici njegovega rojstva odkrili kip. V vršičkih ovinkih se velja za hip pomuditi tudi ob Ruski kapelici — postavili so jo v spomin na ruske vojne ujetnike, ki so gradili cesto čez Vršič.

Pot pa vas bo morda peljala v drugo smer, proti Ratečam. Ne pozabite si ogledati drugega izvirna Save Dolinke — Zelencev. Urejeno parkirišče je nekoliko na sredi poti med Podkorenem in Ratečami, od tam pa po urejeni dostopni poti ne morete zgrešiti izvira. In ko boste že tu, Planica in Tamar tudi nista daleč.

A. Kerštan

15. POHOD SLOVENSkih ŽELEZARJEV V NEDELJO, 2. SEPTEMBRA

Komisija za šport in rekreacijo pri izvršnem odboru konference osnovnih organizacij sindikata Železarne bo organizirala 15. jubilejni tradicionalni pohod slovenskih železarjev, oziroma peti spominski pohod Janeza Jenka na Stol v nedeljo, 2. septembra. Avtobusov za delavce TOZD in delovnih skupnosti Železarne Jesenice bo odpeljal ob 6. uri izpred Čufarja in bo ustavljal na vseh postajališčih do Most v Žirovnici (do karavle), kjer bo zbirališče vseh pohodnikov iz delovnih organizacij SOZD SZ. Odhod vseh udeležencev pohoda bo ob 7. uri. Smer pohoda bo potekala po normalni poti do Valvasorjevega doma in naprej po »ta strmi« mimo Prižnice do Prešernove koče. Tu bodo udeleženci pohoda dobili brezplačno čaj. Po krajšem počitku se bomo povzpeli na vrh Stola (2.236 m), od koder je čudovit pogled na Julijske Alpe, Karavank ter Koroško.

Sestopali bomo mimo Prešernove koče navzdol po »nosaki« (konjski poti) in mimo Finžgarjeve skale do betonske bajte. Tu se bomo ločili od normalne poti, ki vodi proti Valvasorjevemu domu, spustili se bomo navzdol do ceste in nato desno navzdol do obeležja padlim kurirjem ter po cesti in delno po bližnjih do Završniškega jezera, kjer bo pogostitev. Smer pohoda bo označena z nalepkami Železarne Jesenice. Za varnost bodo skrbeli vodniki in gorski reševalci. Pohodnike naprošamo, da se ne oddaljujejo od markirane poti, še posebno, če bo na pohodu megla. Ker nas že vse leto spremlja slabo vreme, udeležencev pohoda priporočamo, da so primerno opremljeni in obuti, s seboj pa prinesite tudi nekaj rezervnega perila. Uradni razpis za pohod bo objavljen v naslednji številki glasila Železar, 23. avgusta.

D. P.

DELOVNA KONFERENCA NOGOMETNEGA KLUBA JESENICE

Upravni odbor nogometnega kluba Jesenice je ob zaključku tekmovalne sezone 1983/84 sklical delovno konferenco, na kateri so prisotni kritično spregovorili o uspehih in neuspehih jeseniškega nogometa v minulnem obdobju in o delu kluba. Iz poročila tajnika kluba tov. Omahoviča povzemamo analizo o delu vseh petih selekcij.

Z uspehi članske ekipe v tekmovalni sezoni 1983/84 smo lahko zadovoljni le v jesenskem delu prvenstva, ko je moštvo osvojilo tretje mesto na prvenstveni lestvici in si ustvarilo odlični položaj za osvojitve prvega mesta ob koncu prvenstvene sezone in s tem uvrstitev v prvo slovensko nogometno ligo. Vendar je zaradi slabih priprav na spomladanski del prvenstva in zaradi slabih medsebojnih odnosov med igralci in trenerjem člansko moštvo v spomladanskem delu osvojilo komaj šest točk in na koncu prvenstva osvojilo peto mesto, kar je ob upoštevanju vseh objektivnih in subjektivnih težav še vedno dober uspeh.

Mladinsko in kadetsko moštvo nista dosegala rezultatov, ki smo jih od njih pričakovali. Nasprotno, lahko rečemo, da sta obe moštvi razočarali tako z igro kot z nešportnim obnašanjem na tekmah, kar je posledica slabega strokovnega in vzgojnega dela s to kategorijo igralcev. Čeprav smo imeli za te igralce določeno strokovno usposobljenega trenerja, ta ni opravičil svoje naloge tako, kot smo od njega pričakovali in uspehov ni moglo biti.

Po daljšem času smo v nogometnem klubu ustanovili pionirsko nogometno šolo, ki je v enem letu svojega delovanja izpolnila vsa pričakovanja in se že kažejo prvi rezultati, saj je pionirsko moštvo osvojilo drugo mesto v medobčinski nogometni ligi.

Ker je Marjan Žurman zaradi pre zaposlenosti pri šolanju in dograditvi stanovanjske hiše odstopil kot trener članskega moštva, so za novega trenerja članske ekipe določili ZDRAVKA FRELIHA, za trenerja mladinskega moštva pa MILENKA VUKOTIČA.

Za požrtvovalno amatersko delo v klubu je predstavnik športnega društva podelil

priznanja, ki so jih prejeli: RAIŠ OMANOVIČ, ČEDO TRILLOVIČ in BRANKO ŠUVAK. V imenu nagradencev se je predstavniku športnega društva zahvalil Branko Šuvak, ki je dejal, da priznanja obvezujejo za še boljše in poslednje delo v nogometnem klubu.

Na konferenci so izvolili za novega predsednika nogometnega kluba tovariša OMANOVIČA, dosedanjega tajnika nogometnega kluba, v upravni odbor pa: Adema Omanoviča, Šerifa Pivača, Janeza Pehoviča in Husaina Hasanagića. Novi upravni odbor so zadolžili, da se čimprej sestane, ustrezno organizira in temeljito prouči problematiko, ki je bila izpostavljena na konferenci in v okviru svojih možnosti odpravi težave, da bi čim bolj pripravljeni dočakali novo tekmovalno sezono.

B. Š.

POHOD SLOVENSkih ŽELEZARJEV NA STRELOVEC

Komisija za rekreacijo Železarne Store in Planinsko društvo »Železar« Store organizirata v soboto, 25. avgusta, pohod na Strelovec.

Odhod avtobusa za udeležence v Jesenice bo ob 6. uri zjutraj izpred Čufarja.

Pohod bo potekal v smeri: Rogovilec — Knezova domačija — Strelovec — Klemenčkove jame — Logarska dolina.

Udeleženci pohoda se bodo zbrali pri gostišču »Rogovilec« (ob cesti za Logarsko dolino), od koder bo odhod ob 8. uri.

Udeleženci naj bodo opremljeni s primer-no planinsko opremo.

V Logarski dolini bo za vse udeležence pohoda organiziran piknik z zabavnim programom (odhod iz Logarske doline ob 18. uri).

Pohod bo ob vsakem vremenu in na lastno odgovornost.

Prijavite se lahko na sindikatu Železarne Jesenice (telefon 3266) do 20. avgusta.

S proslave v počastitev praznika občine Jesenice v Pineti v Novigradu (foto J. Rabič)

OBČINSKI PRAZNIK PROSLAVILI TUDI V OTROŠKEM LETOVIŠČU V NOVIGRADU

Zastava, ki je vihrala v letovišču občinske Zveze društev prijateljev mladine Jesenice v Pineti pri Novigradu, je na najlepši način simbolizirala 1. avgust, praznik občine Jesenice. Na predvečer praznika je bila skromna, a zato toliko bolj prisrčna proslava. O pomenu praznika je govoril član predsedstva občinskega odbora ZZZB NOV Jesenice Franc Pesjak, v kulturnem programu pa so nastopili pevci in recitatorji.

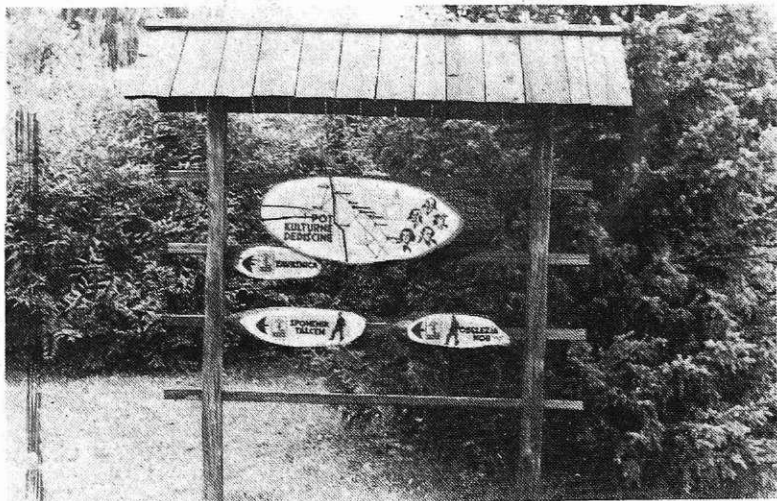
V tej izmeni je letovalo 175 otrok, predvsem učencev osnovne šole Prežihov Voranc v Jesenic, med njimi pa je bilo tudi sedem otrok naših delavcev iz Nagolda v Zvezni republiki Nemčiji. Jeseniška občina je letos namreč začela sodelovati z društvom naših delavcev na začasnem delu v tem mestu, prva skupna akcija pa je bila uresničena z letovanjem njihovih otrok v Novigradu. Z jeseniškimi sovrstniki so se lepo razumeli, na proslavi v Novigradu so jim podelili pionirske značke, sprejeli so jih tudi za častne člane pionirskega odreda Matija Verdnik-Tomaž v osnovni šoli Prežihov Voranc, predsednica društva DPM krajevnih skupnosti Sava Iva Faletič pa jim je v imenu predstavnikov organizacij jeseniške občine podelila knjižne nagrade.

Konec julija in v začetku avgusta je v letovišču letovala že peta letošnja iz-

mena. Za dobro organizacijo so poskrbeli člani DPM krajevnih skupnosti Sava in vodstvo osnovne šole Prežihov Voranc. Ves čas letovanja je bilo lepo vreme, razen zadnjih dni, otroci pa so imeli tudi veliko prijetnega razvedrila. Pripravili so zanimive »igre brez meja«, kjer so se morali pomeriti v različnih šaljivih spretnostih, izvedli so tekmovalna v namiznem tenisu, med dvema ognjenima in odbojki, pripravili so modno revijo in še bi lahko naštevali. Prijetnega počitniškega vzdušja ni manjkalo, otroci so bili zdravi, tudi glede prehrane ni bilo pripomb.

V sedanji izmeni v Pineti letujejo predvsem učenci osnovne šole Tone Čufar Jesenice, do konca avgusta bo še ena izmena, v septembru pa še štiri izmene šole v naravi.

J. R.

Miniaturni kozolec z oznakami poti stoji na začetni in končni točki »poti kulturne dediščine« (foto A. Kerštan)

Pot kulturne dediščine se začne v Vrbi (foto A. Kerštan)

Liznjekova hiša v Kranjski gori — severna fasada (foto A. Kerštan)

Obnovljena »hiša« v Liznjekovi domačiji (foto A. Kerštan)